

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Pētījums veikts Valsts kancelejas administrētā projekta „Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” (identifikācijas Nr. 1DP/1.5.1.1.1./10/IPIA/CFLA/004/002) aktivitātes Nr. 6.1.

„Atbalsts Prezidentūras darba programmas izstrādei”

(iepirkuma ID Nr. MK VK 2011/29 ESF) ietvaros

Projektu 100% finansē Eiropas Sociālais fonds

PRIEKŠLIKUMI LATVIJAS PREZIDENTŪRAS ES PADOMĒ DARBA PROGRAMMAS PRIORITĀTĒM UN TO SASNIEGŠANAS RISKI

atbilstoši līgumam

Nr. 12 no 2012. gada 21. februāra

„Atbalsts Prezidentūras darba programmas izstrādei”

Izpildītājs:

Latvijas Politologu biedrība

2012. gada 5. oktobris

Pētījuma izstrādē piedalījās šādi eksperti:

Ieva Azanda

Ojārs Balcers

Daina Beļicka

Roberts Bernāns

Alīne Bukovska

Aldis Bulis

Jānis Dirveiks

Inese Grumolte

Dzintars Kalniņš

Mārtiņš Kazāks

Guntars Krasts

Lauris Liepa

Tālis Linkaits

Pēteris Miķelsons

Juris Ozoliņš

Žaneta Ozoliņa

Irina Pilvere

Iveta Reinholde

Toms Rostoks

Pēteris Strautiņš

Ērika Šumilo

Vaira Vīķe-Freiberga

Pētījumā izklāstītā informācija balstīta uz pētījuma ietvaros veikto publisko diskusiju rezultātiem, dokumentu analīzi un autoru personisko spriedumu.

Saturs

Izmantotie saīsinājumi un apzīmējumi	4
1. IEVADS	5
1.1. Nodevuma mērķis un struktūra	5
1.2. Latvijas ES prezidentūras prioritāšu konteksts	6
2. KOPĒJO LATVIJAS PREZIDENTŪRAS PRIORITĀŠU SASNIEGŠANAS RISKI UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	8
2.1. Prioritāšu īstenošanas ietekmējošo faktoru un risku identificēšana.....	8
2.2. Latvijas izvirzīto prioritāšu īstenošanas iespējamība – būtiskāko risku novērtēšanas un vadības metodoloģija.....	10
3. PRIEKŠLIKUMI IESPĒJAMAJĀM LATVIJAS ES PREZIDENTŪRAS DARBA PROGRAMMAS PRIORITĀTĒM	14
3.1. Prioritārie jautājumi atsevišķās nozarēs	15
3.1.1. ES ārējā un drošības politika.....	15
3.1.2. Lauksaimniecība un zivsaimniecība.....	18
3.1.3. Nodarbinātība, sociālā politika, veselība, patērētāju tiesību aizsardzība.....	21
3.1.4. Reģionālā attīstība	24
3.1.5. Tieslietas un iekšlietas	26
3.1.6. Izglītība, zinātne un kultūra	28
3.1.7. Transports un elektroniskie sakari.....	30
3.1.8. Vide un enerģētika.....	32
3.1.9. Ekonomika un finanses.....	35
3.1.10. Konkurētspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas).....	37
3.1.11. Nozaru prioritāšu sinerģija	40
3.2. Kopējās Latvijas ES Padomes prezidentūras prioritātes.....	41
3.2.1. Konkurētspējas celšana.....	47
3.2.2. Konverģences veicināšana.....	51
3.2.3. Ilgtspējīga izaugsme	55
3.2.4. Drošība un IT	58
Izmantotā literatūra	62
Pielikums.....	65

Izmantotie saīsinājumi un apzīmējumi

Apzīmējums/ saīsinājums	Skaidrojums
AER	Atjaunojamie energoresursi
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AP	Austrumu partnerība
BJR	Baltijas jūras reģions
BRIC	Brazīlija, Krievija, Indija, Ķīna
CCS	Oglekļa uztveršana un uzglabāšana
CO ₂	Oglekļa dioksīds
EĀDD	Eiropas Ārējās darbības dienests
ECFR	Eiropas Ārlietu padome
EK	Eiropas Komisija
ENISA	Eiropas Tīklu un informācijas drošības aģentūra
EP	Eiropas Parlaments
ES	Eiropas Savienība
ĢMO	Ģenētiski modificēti organismi
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IT	Informācijas tehnoloģijas
KĀDP	Kopējā ārējā un drošības politika
NAP	Nacionālais attīstības plāns
NAP projekts	Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020. gadam projekts, kas 2012. gada oktobrī iesniegts Saeimā
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
Padome	Eiropas Savienības Padome
PKC	Pārresoru koordinācijas centrs
SEG	Siltumnīcefektu izraisošās gāzes
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

1. IEVADS

Latvija 2015. gada pirmajā pusē uzņemsies Eiropas Savienības (ES) Padomes prezidentūras pienākumus. Padomes prezidentūras pienākumus sešus mēnešus pēc kārtas rotējošā kārtībā jāveic ES (iepriekš Eiropas Kopien) dalībvalstīm saskaņā ar 1957. gadā noslēgto Eiropas Kopien dibināšanas līgumu. 2007. gada 1. janvārī Padome pieņēma (2007/5/EK, Euratom) lēmumu par kārtību, kādā rotē Padomes prezidējošās valstis. Pamatojoties uz Padomes 2006/683/EK lēmumu, kopš 2007. gada 1. janvāra tika aizsākts prezidentūru trio princips, kā ietvaros trīs secīgu valstu prezidentūrām ir jāpieņem kopīga 18 mēnešu Padomes prezidentūras programma, lai tādējādi nodrošinātu lielāku saskaņotību un politiku iniciatīvu pēctecību. Latvija 2015. gadā būs vienā prezidentūras trio kopā ar Itāliju un Luksemburgu. Itālija būs pirmā šī trio valsts un veiks prezidentūras pienākumus no 2014. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim. Latvija prezidēs no 2015. gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam, bet Luksemburga – no 2015. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim. Latvijai kopā ar Itāliju un Luksemburgu, pārējām divām trio valstīm, jāizstrādā kopīga Padomes prezidentūras programma 18 mēnešiem. Lai gan programmas veidošanā būs jāvienojas par kopīgiem uzstādījumiem un šo uzstādījumu formulēšanā jāņem vērā gan kopējā ES politiku virzība, gan arī iepriekšējo prezidentūru, it īpaši iepriekšējā trio iesāktais, lai nodrošinātu iniciatīvu nepārtrauktību, Latvijai ir skaidri jāformulē sava nostāja ES politiku jautājumos un jāizvirza prioritātes, kuras tā vēlas īpaši akcentēt savas prezidentūras laikā.

1.1. Nodevuma mērķis un struktūra

Lai palīdzētu Latvijai noskaidrot iespējamās prioritāros jautājumos atsevišķās nozarēs un iespējamās Latvijas prioritātes Padomes prezidentūras periodam, 2012. gadā pētījuma¹ „Atbalsts Prezidentūras darba programmas izstrādei” ietvaros ir izstrādāti informatīvi analītiskie materiāli par globālajām tendencēm, ES darba kārtības aktualitātēm un Latvijas politikas prioritātēm nozaru griezumā un šo materiālu kopsavilkumi. Projekta ietvaros tika rīkotas vairākas nozaru diskusijas un noslēguma diskusijas, kurās apzinātas iespējamās Latvijas prioritātes ES Padomes prezidentūrā 2015. gada pirmajā pusē.

Šis nodevums ir pētījuma gala ziņojums, kurā, ņemot vērā visus pētījuma gaitā iepriekš sagatavotos materiālus un nozaru diskusijās izskanējušos viedokļus, noteikti Latvijai prioritārie jautājumi ES prezidentūras laikā, piedāvātas iespējamās Latvijas prezidentūras prioritātes un identificēti to sasniegšanas riski.

Ziņojuma formāts veidots atbilstoši atklāta konkursa „Atbalsts Prezidentūras darba programmas izstrādei” (iepirkuma identifikācijas nr. MK VK 2011/29 ESF) tehniskās specifikācijas punktam 3.1.3. un projekta uzdevuma izpildes metodoloģijai.

Nākamajā sadaļā izklāstīts vispārējais Latvijas prioritāšu Padomes prezidentūrā konteksts. Tajā iezīmēti galvenie faktori, kas ietekmē prioritāšu noteikšanu, kā arī veids, kā identificēt aktuālākās prezidentūras prioritātes un prioritāšu noteikšanas procesā iesaistītās puses.

Pēc tam ziņojumā ietverta nodaļa par galvenajiem prezidentūras prioritāšu izvirzīšanas un sasniegšanas riskiem; ieskicēta risku noteikšanas metodoloģija, galvenie riski un veids, kā risku metodoloģija piemērota turpmāk ziņojumā.

Tālāk ziņojumā apkopoti informatīvajos materiālos un publiskajās diskusijās izteiktie Latvijai prioritārie jautājumi, pēc identificētās risku metodoloģijas izvērtējot šo jautājumu aktualitāti attiecībā pret prezidentūras prioritātēm.

¹ Pētījumu „Atbalsts Prezidentūras darba programmas izstrādei” (iepirkuma ID Nr. MK VK 2011/29 ESF) administrē Valsts kanceleja, sadarbojoties ar Ārlietu ministriju un Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sekretariātu. Projektu īsteno Latvijas Politologu biedrība, sadarbojoties ar vadības konsultāciju un revīzijas uzņēmumu SIA „Ernst & Young Baltic” un virkni nozaru ekspertu.

Visbeidzot, ziņojuma noslēgumā identificētas starpnozaru (horizontālās) tēmas, kas izkristalizējušās no nozaru diskusijām un informatīvajiem materiāliem kā vispārējas prioritātes, kuras Latvija varētu izvirzīt par savas prezidentūras programmas galvenajām prioritātēm 2015. gadā.

1.2. Latvijas ES prezidentūras prioritāšu konteksts

Savas prezidentūras prioritātes Latvijai jāizraugās laikā, kad globālajā finanšu krīzē smagi cietusi valsts ekonomika un labklājība pamazām sāk atgūties, bet ES dienvidu zemēs krīzes situācija vēl pilnībā nav pārvarēta. Lai gan grūti prognozēt ES fiskālās politikas aktualitātes 2015. gadā, jau šā brīža problēmas, ko radījusi nevienmērīgā fiskālā politika ES dienvidos un ziemeļos, vājinājušas ES vienotību un globālo konkurētspēju, kam ir nepieciešami radikāli mēri problēmas risināšanai.

Precīzas vispārējo apstākļu izmaiņas 2015. gadā nav iespējams prognozēt (piemēram, pasaules ekonomiskā situācija, situācija eiro zonā, ES reformu apjomi un dinamika). Pasaules un Eiropas mērogā būs aktuālas katras individuālās valsts intereses, tādēļ arī ES prezidentūras jautājumos Latvijai būs jārēķinās ar, piemēram, Luksemburgai svarīgo zinātnes un pētniecības prioritāti un Itālijas prioritātēm par sociālo vienlīdzību un konkurētspējas celšanu². Tāpat Latvijas prioritātes būtu jānosaka kontekstā ar iepriekšējām un nākamajām prezidentūrām. Luksemburgas prioritātes 2005. gada prezidentūrā bija saistītas ar Lisabonas procesu, ES iekšējā tirgus attīstību, ES budžeta jautājumiem, ES paplašināšanos, ārējo attiecību stiprināšanu un tieslietu/iekšlietu prioritāti³. Vēl jo vairāk aktuālas ir Latvijas kaimiņvalstu – Lietuvas un Igaunijas – prioritātes. Lietuva, kuras prezidentūra sāksies 2013. gada vidū, par savām prioritātēm noteikusi enerģijas drošības uzlabošanu, Austrumu partnerības (AP) valstu tuvināšanu ES, efektīvu Baltijas jūras stratēģijas ieviešanu un efektīvāku ārējo robežu uzraudzību.⁴ Savukārt Igaunija, kuras prezidentūra paredzēta 2018. gadā, savas prioritātes vēl tikai definēs, bet jau šobrīd Igaunija kā vienu no savām augstākajām prioritātēm iezīmējusi konkurētspējas celšanu⁵. Tāpat, lemjot par Latvijas prioritātēm ES prezidentūrā 2015. gadā, jāņem vērā, ka Latvijas un Luksemburgas prezidentūras sekos 2013. un 2014. gada Īrijas, Grieķijas un Itālijas prezidentūrām; globālās finanšu krīzes iespaidā šo valstu kā stabilu un atbildīgu partneru reputācija ir smagi cietusi, bet smagās strukturālās reformas ir palīdzējušas pozicionēt Latviju kā izlēmīgu partneri starptautiskajā arēnā. Pašreiz ir pamats uzskatīt, ka situācija eiro zonā, tās problēmu risinājumu konsekvences un Latvijas attiecības ar eiro zonu veidos būtiskus priekšnoteikumus prezidentūrai. Ja eiro zona 2015. gadā būs spējusi iegrozīt krīzi un Latvija būs monetārās savienības dalībvalsts – prezidentūrai būs ievērojami lielāka nozīme.

Tāpat viens no visbūtiskākajiem aspektiem Padomes prezidentūras prioritāšu izstrādē ir ņemt vērā to aktivitāšu vajadzības, kas izriet no pienākumiem, kuri Latvijai prezidentūras laikā būs jāpilda tradīciju vai sakritības dēļ. Piemēram, ES Austrumeiropas dalībvalstu prioritāšu sarakstos tradicionāli parādās jautājumi, kas saistīti ar valstīm ES austrumos vai tieši AP. Slovēnijas prezidentūras laikā tās bija attiecības ar Rietumbalkānu valstīm, Ungārijas prezidentūras laikā viena no prioritātēm bija paplašināšanās un kaimiņu politika un Lietuvai

² Skat. valstu Nacionālās reformu programmas EK. 2012. *National Programmes 2012*. Sk. 05.09.2012.:

http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/monitoring-progress/national-programmes-2012/index_en.htm

³ Luxembourg Presidency of the Council. 2005. *Major Presidency Issues*. Sk. 08.08.2012.:

http://www.eu2005.lu/en/presidence/dossiers_et_rv/grands_dossiers/index.html

⁴ Lietuvos Respublikos Užsienio Reikalų Ministerija. *EU2013.LT*. Sk. 08.08.2012.:

<http://www.eu2013.lt/index.php?612478724>, The Lithuania Tribune. 2012. *Final preparations under way for Lithuania's EU presidency, interview with Ambassador*. Sk. 08.08.2012.:

<http://www.lithuaniantribune.com/2012/06/06/final-preparations-under-way-for-lithuanias-eu-presidency-interview-with-ambassador-video/>

un 15min.lt. 2012. *Emanuelis Zingeris: Lithuania's EU presidency will focus on energy security and Eastern neighbourhood*. Sk.

08.08.2012.:

<http://www.15min.lt/en/article/politics/emanuelis-zingeris-lithuania-s-eu-presidency-will-focus-on-energy-security-and-eastern-neighbourhood-526-206782>

⁵ Government of Estonia. 2012. *National Reform Programme "ESTONIA 2020"*. Sk. 08.08.2012.:

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2012_estonia_en.pdf

paredzēta prioritāte, kas tieši saistīta ar AP. Līdzīgi arī Baltijas jūras reģiona (BJR) dalībvalstīm būtisks prezidentūras aspekts tradicionāli bijusi Baltijas jūra, piemēram, ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam bija Zviedrijas prezidentūras prioritāte 2009. gadā un būs Lietuvas prioritāte 2013. gadā (ar šo prioritāti parasti tiek saistīts ikgadējais BJR samits). Savukārt jau šobrīd zināms, ka Latvijas prezidentūras laikā 2015. gadā tiks izvērtētas vairākas ES un pasaules politikas, kā, piemēram, vidus termiņa novērtējums stratēģijai „Eiropa 2020” un arī ANO tūkstošgades mērķiem. Lai gan šobrīd paredzēts, ka 2015. gadā tiks veikta vairāku direktīvu pārskatīšana, tomēr vēl ir pārāgri spriest par šo darba dokumentu nonākšanu dienaskārtībā, jo starplaikā līdz Latvijas prezidentūrai dienaskārtība var būtiski mainīties un ir atkarīga gan no gaidāmajām citu valstu prezidentūrām, gan arī ārējiem faktoriem.

Kopumā, lai kvalitatīvi izvirzītu Latvijas prioritātes Padomes prezidentūrā, jāizvērtē riski, kas saistīti ar Latvijai aktuālākajiem jautājumiem, kā arī izvirzītās prioritātes jāpārskata 2014. gada vidū, lai tās pielāgotu Eiropas un pasaules aktualitātēm. Būtiska nozīme būs tam, vai 2015. gadā eiro zonas ekonomiskā krīze būs pārvarēta un vai Latvija būs monetārās savienības dalībvalsts.

2. KOPĒJO LATVIJAS PREZIDENTŪRAS PRIORITĀŠU SASNIEGŠANAS RISKI UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

2.1. Prioritāšu īstenošanas ietekmējošo faktoru un risku identificēšana

Balstoties uz citu valstu prezidentūru pieredzi, iespējams identificēt šādus **faktorus, kas varētu ietekmēt Latvijas prezidentūras veiksmi**⁶:

1. **ES iekšpolitiskā situācija** – izvirzītās prioritātes nav ES aktuāli jautājumi;
2. **Latvijas iekšpolitiskā situācija** – Latvijas aktuālās iekšpolitikas prioritātes 2015. gadā var nesaskanēt ar iepriekš izvirzītajām prezidentūras prioritātēm;
3. **starptautiskie notikumi (ārējie faktori)** – globālās aktualitātes var aizēnot iepriekš noteiktās Latvijas prioritātes;
4. **līderi un iepriekšējās darbības** – Latvijai var nebūt pierādāmi panākumi izvirzītajās prioritārajās jomās un politiskajiem līderiem var trūkt vēlme uzņemties iniciatīvu aktualizēt izvirzītos prioritāros jautājumus;
5. **prioritātes** – prioritātes var būt neskaidras, nekvalitatīvas vai citādi neaktuālas;
6. **prezidentūras darba organizācija**, savlaicīgums un cilvēkresursi – var pietrūkt resursu prezidentūras prioritāšu īstenošanai.

• *Latvijas iekšpolitikas ietekme uz Latvijas prioritātēm*

- ✓ **Risks: izvirzītās ES prioritātes nesaskanēs ar Latvijas prioritātēm**

Pastāv daudzi iekšpolitiskie procesi Latvijā, kas pārsvarā ir tieši nesaistīti ar ES, piemēram, parlamenta vēlēšanas, valdības veidošana, dažādas krīzes situācijas un politisko partiju izvirzītās prioritātes. Vērtējot citu valstu pieredzi, iekšpolitisko faktoru ietekme visbiežāk izpaudusies tieši parlamenta vēlēšanu kontekstā⁷. Vēlēšanas ES Padomes prezidējošajā valstī var mazināt sabiedrībā interesi par prezidentūras pasākumiem un prioritāšu pārskatīšanu.

Arī Latvijas gadījumā par būtisku ietekmējošo faktoru var uzskatīt iekšpolitiku, jo 2014. gada rudenī notiks 12. Saeimas vēlēšanas un divu mēnešu laikā līdz prezidentūrai jaunievelētā valdība varētu pārskatīt iepriekš noteiktās prioritātes.

Lai mazinātu risku, ka izvirzītās prezidentūras prioritātes var nesaskanēt ar iekšpolitiskajām prioritātēm, nepieciešams noteikt pietiekami plašas prioritātes, kuras varētu pielāgot dažāda veida politiskajām programmām. Tomēr prioritātes jānosaka pietiekami skaidras un konkrētas – lai citas valstis uztvertu prezidentūras galveno moto arī bez aktīvas prezidējošās valsts valdības īstenošanas prioritāšu popularizēšanas kampaņas.

• *ES iekšpolitikas ietekme uz prezidentūras prioritātēm*

- ✓ **Risks: prioritāte nav/ nebūs ES prioritārais jautājums**

Šajā grupā iekļauti tie faktori, kas skar ES kā organizāciju un ir būtiski visām dalībvalstīm, kā, piemēram, Eiropas Parlamenta (EP) vēlēšanas, Eiropas Komisijas (EK) apstiprināšana, lēmumu pieņemšana ES institūcijās, Latvijas atrašanās vai neatrašanās eiro zonā u.c. Kā

⁶ Skat., piemēram, Vītola, A., Balcere, I. 2012. *Eiropas Savienības Padomes prezidentūras norisi ietekmējošo faktoru analīze un prognozes Latvijai*. Latvijas intereses Eiropas Savienībā, 2012/4 (7-22). Latvijas Politologu biedrība. Sk. 08.08.2012.:

http://www.es.gov.lv/uploads/documents/publikacijas/ES_04_2012_netam.pdf

⁷ Turpat.

parāda 2.2. nodaļā esošajā tabulā (skat. Tabula 1) apkopotā informācija, ES iekšējo faktoru nozīme ir bijusi aktuāla lielā skaitā prezidentūru.

Sakarā ar Latvijas prezidentūru ES Padomē ir virkne prognozējami un vairāki neprognozējami iekšpolitiskie faktori. Plānojot prezidentūru, jāņem vērā 2014. gadā plānotās EP jaunā sastāva vēlēšanas un līdz ar to arī jaunu EK vadību šajā pašā gadā. Tāpat jāņem vērā tas, ka 2015. gadā būs jāpārskata vissvarīgākais ES stratēģiskais dokuments – stratēģija „Eiropa 2020”. Lai mazinātu riskus, kas saistās ar institucionālajiem procesiem, nepieciešams izmantot to pašu pieeju, kas noteikta pret globālajiem riskiem (skat. zemāk) – nepieciešams izvirzīt plašas prioritātes, kuras iekļautos ES virsmērķos (definēti stratēģijā „Eiropa 2020”).

Vēl viens būtisks risks saistīts ar to, vai par izvēlēto prioritāti ES ir kompetenta lemt. Šajā sakarā jebkuru no potenciālajām prezidentūras prioritātēm jāanalizē, izvērtējot, vai potenciālā prioritāte ir vai nav ES līmeņa jautājums, vai arī – vai šis jautājums varētu tikt aktualizēts ES līmenī (ja tas iespējams).

- ***Globālo tendenču ietekme uz Latvijas prioritātēm***

- ✓ **Risks: izvirzītās prioritātes nebūs aktuālas globālo pārmaiņu kontekstā**

Viens no visgrūtāk paredzamajiem un vadāmajiem riskiem, kas saistīts ar Latvijas prezidentūras prioritātēm ir dažādi ārējie faktori – pasaules vai ES mēroga notikumi, kas var būtiski mainīti izvirzīto prezidentūras prioritāšu aktualitāti. Piemēram, tādi konflikti kā Krievijas un Gruzijas karš 2008. gadā daļēji noteica to, ka tā brīža prezidējošā valsts Francija un nākamās prezidējošās valstis Čehija un Zviedrija pastiprinātu uzmanību pievērša tieši ES drošības un pretterorisma jautājumiem. Līdzīgi arī, piemēram, šobrīd nav iespējams prognozēt, kā mainīsies eiro zonas un visas ES finanšu stabilitāte laika posmā līdz 2015. gadam – šis aspekts var būtiski ietekmēt ES prezidentūras dienaskārtību.

Šādu ietekmīgu notikumu gadījumā Latvijas prezidentūrai būtu jāspēj ātri pielāgoties un mobilizēt resursus Eiropas/pasaules aktuālāko problēmjaudājumu risināšanai. Pretējā gadījumā prezidentūra zaudēs savu centrālo nozīmi kā dienaskārtības noteicēja Padomē.

Vispiemērotākais veids, kā vadīt ārējo faktoru risku un izvairīties no neveiksmīgu prezidentūras prioritāšu noteikšanas, ir izvirzīt plašas, horizontālas prioritātes jeb prioritāšu devīzes, kuras varētu piemērot arī specifisku neparedzētu krīzes situāciju laikā.

- ***Līderība un ticamība***

- ✓ **Risks: Latvijai nav pierādāmas un ticamas pieredzes un iniciatīvas aktualizēt izvirzītās prioritātes**

Pirms ES Padomes prezidentūras prioritāšu nosprašanas rūpīgi jāapsver Latvijas spējas dot ieguldījumu prioritāro jautājumu risināšanā. Sekmīgas būs tikai tās prioritātes, kurām Latvijā būs stabils iekšpolitiskais atbalsts un kurām Latvija spēs radīt „piederības” un „ticamības” sajūtu; prioritātēm jābūt tādām, lai citas valstis ticētu, ka Latvija tik tiešām var sniegt vērtīgu pienesumu prioritātēs izvirzītajos jautājumos ES mērogā.

Papildus šai „ticamībai” Latvijai nepieciešami arī spēcīgi līderi, kas uzņemtos iniciatīvu izvirzītās prioritātes īstenot praksē. Tomēr Latvijas gadījumā, balstoties uz līdzšinējo darbības pieredzi Padomē, personības diez vai spēlēs centrālo lomu prezidentūras laikā. Citu valstu pieredze rāda, ka redzamākā prezidentūras persona ir prezidējošās valsts premjerministrs vai prezidents. Dažkārt citas valstis izmanto arī bijušos līderus, kas ir saglabājuši savu autoritāti ES un spēj aizstāvēt valsts nedefinētās prezidentūras prioritātes.

Tā kā šobrīd ir grūti prognozēt iniciatīvas veidošanos un konkrētu personu iesaisti prezidentūras prioritāšu virzīšanas procesos 2015. gadā, risku par prioritāšu „(ne)ticamību” iespējams ierobežot, katru izvirzīto potenciālo prioritāti pārbaudot pret līdzšinējo Latvijas nostāju un pieredzi attiecīgajā jautājumā. Jautājumus, kuros Latvija patiesi parādījusi

kompetenci un iniciatīvu iepriekš, būtu daudz vieglāk virzīt par prezidentūras prioritātēm arī nākotnē.

- **Pieejamie resursi**

- ✓ **Risks: Latvijai nav pieejamas nepieciešamās zināšanas, pieredze, kā arī finanšu un cilvēkresursi prioritāšu aktualizēšanai.**

Prezidentūras prioritāšu pamatošanai ir vajadzīgi profesionāli un pieredzējuši eksperti. Latvijai kā mazai valstij, kurai katrā specifiskā nozarē ir ļoti ierobežots ekspertu skaits, ir jāapzinās un jāmobilizē visi labākie eksperti, lai formulētu galvenos prioritāšu uzdevumus. Latvija Padomes prioritātes varēs noteikt tikai tajās jomās, kur Latvijai ir pietiekams skaits ekspertu un pieejams finansējums šo jomu tālākai attīstībai līdz un arī pēc 2015. gada.

Šī faktora radīto risku kontrole iespējama, tikai izvērtējot Latvijā pieejamo cilvēkkapitālu, pieredzi, zināšanas, ekspertīzi un finansējumu katrā no potenciālajās prezidentūras prioritātēs izvirzītajiem jautājumiem.

2.2. Latvijas izvirzīto prioritāšu īstenošanas iespējamība – būtiskāko risku novērtēšanas un vadības metodoloģija

Lai analizētu Latvijas izvirzīto prioritāšu īstenošanas iespējamību, ņemot vērā iepriekšējo prezidējošo valstu uzsāktās iniciatīvas, kā arī Latvijas un citu ES dalībvalstu intereses, nepieciešams precizēt, kādā veidā Latvija izvirzīs tieši tās prioritātes, kuru īstenošanas iespējamība ir visaugstākā. Tādēļ nepieciešams definēt, kā tiks vadīti augstāk uzskaitītie riski prioritāšu definēšanas procesā.

Atbilstoši risku vadības metodikai riskus vispirms nepieciešams detalizēti analizēt un klasificēt. Zemāk tabulā klasificēti tie riski, kas var ietekmēt prezidentūras prioritāšu izvirzīšanu.

Tabula 1 – Galveno risku klasificēšana un detalizēšana

Risku grupa	Riska kategorija	Riska nosaukums	Skaidrojums	Apstākļi, kas radījuši risku	Riska pārbaudes jautājumi
Prezidentūras ārējie riski	Iekšpolitikas risks	Prioritātes nesaskanēs ar politiķu prioritātēm.	Tā kā 2014. gadā paredzētas Saeimas vēlēšanas, pastāv risks, ka jaunievelēto politisko spēku prioritātes atšķirsies no pirms vēlēšanām izvirzītajām prezidentūras prioritātēm.	Latvijas iekšpolitikas ietekme uz Latvijas prioritātēm.	Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu svārstības Latvijas iekšpolitikā?
	ES politikas risks	Prioritāte nav/ nebūs ES prioritāte.	Tā kā 2014. gadā EP un EK vēlēšanas, pastāv risks, ka jaunievelēto politisko spēku prioritātes atšķirsies no pirms vēlēšanām izvirzītajām prezidentūras prioritātēm.	ES iekšpolitikas ietekme uz prezidentūras prioritātēm.	Vai prioritāte ir ES prioritārais jautājums? Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm (piemēram, ietverta vidēja/ ilgtermiņa ES stratēģiskajos dokumentos)? Vai prioritāte ir

Risku grupa	Riska kategorija	Riska nosaukums	Skaidrojums	Apstākļi, kas radījuši risku	Riska pārbaudes jautājumi
					noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu svārstības citu ES valstu iekšpolitikā?
	Globālās politikas risks	Izvirzītās prioritātes nebūs aktuālas globālo pārmaiņu kontekstā.	Pastāv risks, ka neparedzami globāla rakstura incidenti var mazināt izvirzīto prezidentūras prioritāšu aktualitāti.	Globālo tendenču ietekme uz Prezidentūras prioritātēm.	Vai prioritāte ir aktuāls jautājums globālā mērogā? Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu svārstības globālajās tendencēs?
<i>Prezidentūras iekšējie riski</i>	Ticamības risks	Latvijai nav pierādāmas un ticamas pieredzes un iniciatīvas aktualizēt izvirzītās prioritātes.	Latvijas izvirzītās prioritātes gūs atbalstu no citām ES valstīm tikai tādā gadījumā, ja Latvijai būs ticamība, ka tēmās, par ko izvirzītas prioritātes, Latvija ir pietiekami spēcīga, lai radītu vērtīgu pienesumu ES līmenī. Tam nepieciešama konsekventa līdzšinējā darbība prioritārajās tēmās un politiskā līderība.	Līderu un ticamības (par Latvijas spējām) trūkums.	Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?
	Resursu risks	Latvijai nav pieejamas nepieciešamās zināšanas, pieredze, kā arī finanšu un cilvēkresursi prioritāšu tālākai virzībai.	Latvijas izvirzītajām prioritātēm nepieciešami finanšu un intelektuālie resursi to aktualizēšanai. Pastāv risks, ka ne Latvijas, ne ES līmenī var nebūt pietiekamu finanšu un citu resursu prioritāšu tālākai virzībai.	Nepietiekami resursi (finanšu, intelektuālie u.c.), lai aktualizētu prioritāros jautājumus un to virzību tālāk.	Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?

Augstākminētajiem riskiem iespējams piemērot detalizētu risku vadības metodoloģiju – novērtējot risku iestāšanās iespējamību, riska kopējo apmēru, veidus, kā mazināt katru konkrēto risku, atbildīgos par riska mazināšanu. Zemāk tabulā apkopots būtiskāko prezidentūras prioritāšu risku novērtējums un to vadības metodika.

Tabula 2 – Prioritāšu īstenošanas ietekmējošo faktoru un risku identificēšanas un novērtēšanas metodoloģija

Nr.	Risks	Risku ietekmējošais faktors	Riska ietekme	Riska radītais efekts/ietekme	Riska iespējamība (1-5)	Riska ietekme (1-5)	Riska kopējais apmērs (Iespējamība x Ietekme) ⁸	Riska īpašnieks	Riska mazināšanas plāns	Atbildīgais par riska mazināšanu	Riska mazināšanas rezultāts	Riska iespējamība pēc riska mazināšanas (1-5)	Riska ietekme pēc riska mazināšanas (1-5)	Riska kopējais apmērs pēc riska mazināšanas (Iespējamība x Ietekme)
1	Prioritātes nesaskanēs ar politiku prioritātēm – prioritātei nav politiskā un sabiedriskā atbalsta	Jaunie vēlētie politiskie spēki 2014. gadā izvirza radikāli atšķirīgas valsts prioritātes ES nekā līdz šim.	Izvirzītās prioritātes neatbilst sabiedrībā aktuālajiem un politiskajiem mērķiem.	Latvijai jāmaina izvirzītās prioritātes īsi pirms prezidentūras sākuma.	3	3	9	Prezidentūras sekretariāts, Saeima, Ministru kabinets	Prioritātes jānosaka pietiekami plašas, lai atsevišķu politisko pārmaiņu rezultātā nebūtu jāmaina prioritātes.	Prezidentūras sekretariāts, Saeima, Ministru kabinets	Noteiktas pietiekami plašas prioritātes, lai tās nebūtu jāmaina iekšpolitisku pārmaiņu rezultātā.	1	1	1
2	Prioritāte nav/nebūs ES prioritārais jautājums	Prioritāte neatbilst pašreizējiem ES stratēģiskajiem uzstādījumiem, un tā ir pretēja 2014. gadā ievēlētā Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas prioritātēm.	Izvirzītās prioritātes neatbilst ES politiskajiem mērķiem.	Latvijai jāmaina izvirzītās prioritātes īsi pirms prezidentūras sākuma.	2	3	6	Prezidentūras sekretariāts, Saeima, Ministru kabinets	Prioritātes jānosaka pietiekami plašas un atbilstošas ES vidēja/ilgtermiņa mērķiem, lai atsevišķu politisko pārmaiņu rezultātā nebūtu jāmaina prioritātes.	Prezidentūras sekretariāts, Saeima, Ministru kabinets	Noteiktas pietiekami plašas prioritātes, lai tās nebūtu jāmaina ārpolitisku (ES līmeņa) pārmaiņu rezultātā.	1	1	1
3	Izvirzītās prioritātes nebūs aktuālas ES un globālo pārmaiņu kontekstā	Neparedzami globāli notikumi var mazināt iepriekš izvirzīto prezidentūras prioritāšu aktualitāti.	Izvirzītās prezidentūras prioritātes neatbilst globālajām aktualitātēm.	Latvijai jāmaina izvirzītās prioritātes īsi pirms prezidentūras sākuma vai tās laikā	3	4	12	Prezidentūras sekretariāts, Saeima, Ministru kabinets	Prioritātes jānosaka pietiekami plašas, lai atsevišķu globālo incidentu rezultātā nebūtu jāmaina prioritātes.	Prezidentūras sekretariāts, Saeima, Ministru kabinets	Noteiktas pietiekami plašas prioritātes, lai tās nebūtu jāmaina globālu pārmaiņu rezultātā.	2	3	6
4	Latvijai nav pierādāmas un ticamas pieredzes un iniciatīvas nodrošināt prioritāšu virzīšanu	Latvija līdz šim nav izrādījusi iniciatīvu tēmās, par kurām izvirzītas prioritātes. Latvijai nav politisko līderu prioritāro tēmu lobēšanai ES mērogā.	Latvijas izvirzītās prezidentūras prioritātes citu ES valstu skatījumā nav ticamas un tās netiek aktīvi lobētas no politisko līderu puses.	Latvijas izvirzītās prezidentūras prioritātes netiek uztvertas par aktuālām un ticamām.	4	5	20	Prezidentūras sekretariāts	Prioritātes jānosaka tādās jomās, kur Latvijai ir ticamība – līdz šim īstenota politika, kas atbalsta šīs prioritātes.	Prezidentūras sekretariāts	Noteiktas prioritātes, kas citu valstu skatījumā ir pietiekami ticamas un kuras Latvijai ir konsekventi atbalstījuši.	1	1	1
5	Latvijai nav pieejamas nepieciešamās zināšanas, pieredze, kā arī finanšu un cilvēkresursi prioritāšu virzībai	Latvijai trūkst intelektuālas un finanšu kapacitātes, lai virzītu prioritāros jautājumus.	Latvijas izvirzītās prezidentūras prioritātes nekļūst aktuālas, jo trūkst intelektuālie un finanšu resursi.	Latvijas izvirzītās prezidentūras prioritātes netiek uztvertas par aktuālām.	4	5	20	Prezidentūras sekretariāts	Prioritātes jānosaka tādās jomās, kur Latvijai ir finanšu un intelektuālie resursi, vai šīm prioritātēm būtu iespējams veltīt konkrētus līdzekļus to virzībai.	Prezidentūras sekretariāts	Noteiktas prioritātes, kurām Latvijā ir pietiekams finanšu un intelektuālais atbalsts.	1	1	1

Iespējamība			Ietekme ⁹			Kopējā riska apmēra aprēķins (risku faktors)							
Kāda ir iespējamība, ka risks iestāsies?			Ja risks iestāsies, kāda būs tā ietekme?										
Līmenis			Līmenis	Tehniskā ietekme	Ietekme uz laika termiņu ievērošanu								
1	Visdrīzākais risks neiestāsies	0-20% iespējamība, ka risks iestāsies	1	Minimāla ietekme uz prioritāšu saturu	Minimāla ietekme uz prezidentūras grafiku	5	5	10	15	20	25	30	
2	Zema iespējamība	20-40% iespējamība, ka risks iestāsies	2	Neliela ietekme uz prioritāšu saturu	Neliela ietekme uz prezidentūras grafiku – nepieciešams papildu laiks prioritāšu pārskatīšanai	4	4	8	12	16	20	24	
3	Vidēja iespējamība	40-60% iespējamība, ka risks iestāsies	3	Vidēja ietekme uz prioritāšu saturu – nepieciešams koriģēt prioritātes	Vidēja ietekme uz prezidentūras grafiku – nepieciešams noteikt papildu laiks, lai koriģētu/pārskatītu prioritātes	3	3	6	9	12	15	18	
4	Augsta iespējamība	60-80% iespējamība, ka risks iestāsies	4	Augsta ietekme uz prioritāšu saturu – nepieciešams būtiski koriģēt prioritātes	Augsta ietekme uz prezidentūras grafiku – nepieciešams papildu laiks un līdzekļi prioritāšu būtiskai koriģēšanai	2	2	4	6	8	10	12	
5	Visdrīzākais risks iestāsies	80-100% iespējamība, ka risks iestāsies	5	Maksimāla ietekme – prioritātes nav aktuālas	-	1	1	2	3	4	5	6	
						Ietekme							
						Zema ietekme		Vidēja ietekme		Augsta ietekme			

⁸ Riska kopējo apmēru (jeb riska faktoru) aprēķina, reizinot riska iespējamību ar augstāko riska ietekmes vērtību. Risku līmeņu kvantitatīvie rādītāji ir pētījuma kolektīva subjektīvs viedoklis.

⁹ Riska iespējamība ir rādītājs, kas raksturo iespēju, ka risks iestāsies un negatīvi ietekmēs prioritātes vai to noteikšanu. Šī iespējamība ir noteikta 5 baļļu sistēmā.

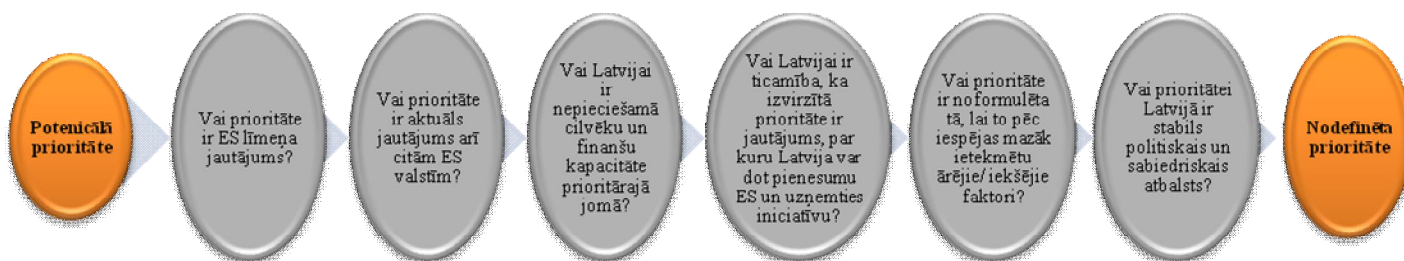
¹⁰ Riska ietekme ir rādītājs, kas raksturo riska iestāšanās gadījumā radušos šķēršļus/ problēmas. Riska ietekmi novērtē 5 baļļu skalā un to iespējams novērtēt, analizējot risku tehnisko ietekmi un risku ietekmi uz laika termiņu ievērošanu.

Lai gan pēc iepriekš izklāstītās risku novērtēšanas un vadības metodikas augstas ietekmes riski ir tikai divi no pieciem, prezidentūras prioritāšu noteikšanas stadijā būtiski kontrolēt visu risku iestāšanās iespējamību.

Tādēļ risku vadība prioritāšu nospraušanas procesā paredzēta, piemērojot katram potenciālajam prioritārajam tematam uz augstāk uzskaitītajiem riskiem balstītus kvalitatīvos „filtrus”. Šie filtri tiek formulēti jautājumu veidā un par katru potenciālo prioritāti ir jāuzdod „filtrējošais” jautājums, lai noskaidrotu, vai prioritāti neietekmēs identificētie riski. Apkopojot augstākminētos riskus un to vadības metodiku – iespējams identificēt šādus sešus „filtrējošos” jautājumus galveno risku vadībai:

- Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?
- Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?
- Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā (kas jādara, lai būtu)?
- Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu (kas jādara, lai tā būtu)?
- Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori (vispārināšana)?
- Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?

Šī risku vadība prezidentūras prioritāšu definēšanas procesā shematiski attēlota zemāk.

Attēls 1 – Risku vadība prioritāšu definēšanas procesā

Prioritāšu īstenošanas ietekmējošo faktoru un risku novērtēšana veikta pēc augstāk izklāstītās metodoloģijas par katru no identificētajiem potenciālajiem prioritārajiem prezidentūras jautājumiem.

3. PRIEKŠLIKUMI IESPĒJAMAJĀM LATVIJAS ES PREZIDENTŪRAS DARBA PROGRAMMAS PRIORITĀTĒM

Priekšlikumi iespējamajām Latvijas ES prezidentūras darba programmas prioritātēm nozaru griezumā izvirzīti, pamatojoties uz desmit sabiedrisko diskusiju ietvaros izskanējušajām idejām. Kopējo Latvijas ES Padomes prezidentūras prioritāšu izvirzīšanā ņemti vērā arī projekta ietvaros izstrādātie informatīvi analītiskie materiāli par aktuālajām ES un Latvijas prioritātēm. ES politikas prioritātes nozaru griezumā, kā arī Latvijas mērķi un intereses ES nozaru griezumā apkopotas projekta 2. nodevumā „Informatīvi analītisks materiāls diskusijām par globālajām tendencēm un ES darba kārtības aktualitātēm” un 3. nodevumā „Ziņojums par esošajām Latvijas politikas prioritātēm”.

Zemāk apakšsadaļās pēc iepriekš izklāstītās risku vadības metodikas analizēti projekta gaitā izskanējušie prioritāšu priekšlikumi 10 nozarēs. Prioritāšu definēšanā būtiski ņemt vērā ne tikai Latvijas nacionālās intereses, bet arī iespējas Latvijas prioritātes salāgot ar ES dalībvalstu interesēm, lai tiktu panākts atbalsts tām iniciatīvām, kuras Latvija varētu virzīt kā ES Padomes prezidējošā valsts.

Tādēļ zemāk analizē prioritātes, kurām ir tikai nacionāls raksturs (lemšana par tām neietilpst ES kompetencē) vai kuras ir izteikti nacionāla rakstura (Latvijas intereses), nav analizētas tādā pašā detalizācijas pakāpē kā citas prioritātes. Tāpat analizē nav ietvertas prioritātes, kas bijušas pārlieku plašas, lai tās izvirzītu par politikas prioritātēm (piemēram, „administratīvā sloga mazināšana”). Idejas, kas saistītas ar konkrētu pasākumu rīkošanu vai specifisku regulu virzīšanu, arī nav izceltas kā atsevišķas prioritātes, bet minēti pasākumu un regulu piemēri, kas izskanējuši publiskajās diskusijās. Pielikumā pievienotajā tabulā (skat. Tabula 16) ir atspoguļota šī pirmā prioritāšu priekšlikumu atlases kārta, norādot prioritātes, kuras ir tālāk virzītas analīzei šajā ziņojumā.¹¹

Kā potenciālās prezidentūras prioritātes katrā nozarē izvirzītas tās prioritātes, kuru noteikšanai par Padomes prezidentūras prioritāti identificēts vismazāk risku.

Pēc iespējamo prioritāšu identificēšanas nozaru griezumā izvirzītas horizontālās jeb Latvijas prezidentūras pamata prioritātes, kas aptver lielāko daļu nozaru griezumā identificēto prioritāšu un saskan ar noslēguma diskusijās izskanējušajiem priekšlikumiem par kopējām Latvijas prezidentūras prioritātēm. Tādējādi nodrošināta sasaiste starp galvenajām starpnozaru prioritātēm un konkrētiem mērķiem nozaru griezumā, ko Latvija varētu virzīt Padomes prezidentūras laikā 2015. gadā. Tādējādi arī dots pamats nestandarta situācijām – mazināts vispārējo prioritāšu „diskreditēšanas” risks – gadījumā, ja viena nozares prioritāte dažādu apstākļu dēļ nav sasniedzama, tad lielāks uzsvars liekams uz citu nozaru prioritāšu īstenošanu šīs pašas vispārējās prioritātes ietvaros – pozicionējot vispārējo prioritāti kā izdevušos un veiksmīgu.

¹¹ Ar visām diskusijās izvirzītajām potenciālajām prezidentūras prioritātēm iespējams iepazīties šī projekta ietvaros izstrādātajā nodevumā „Kopsavilkums par nozaru diskusijām un noslēguma diskusiju”.

3.1. Prioritārie jautājumi atsevišķās nozarēs

3.1.1. ES ārējā un drošības politika

Publiski rīkotajās diskusijās sakarā ar ES ārējo un drošības politiku izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 3 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes							
	<i>Eiropiešu diasporas kā resursa izmantošana</i>	<i>Attīstības sadarbība Tūkstošgades mērķu pārskatīšanas kontekstā</i>	<i>Austrumu partnerība</i>	<i>Enerģētiskā neatkarība</i>	<i>Kiberdrošība</i>	<i>Arktikas jautājumu risināšana</i>	<i>KĀDP efektivitātes palielināšana</i>	<i>Sadarbība ar Baltkrieviju un Krieviju</i>
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Nē, šis ir galvenokārt nacionāla rakstura jautājums.	Jā	Jā, kaimiņu politikas kontekstā	Jā	Jā	Nē	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā, sevišķi Austrumeiropā.	Jā	Jā, Austrumeiropas valstīm un Skandināvijai.	Jā, šī ir arī Lietuvas prezidentūras prioritāte.	Jā	Jā, Dānijai	Jā	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Nē, problēmu sāks risināt tikai 2011. gadā.	Latvijai ir kompetence atsevišķos jautājumos (cilvēkdrošība), bet ne kompleksu problēmu risināšanā. Latvija pēdējo gadu laikā nav demonstrējusi vērā nemamus ieguldījumus attīstības sadarbībā.	Jā, Latvija jau iepriekš iesaistījies Austrumu partnerības aktivitātēs un arī individuāli izvērsusi plašu divpusējo sadarbību ar šīm valstīm. Austrumu partnerība var būt Latvijas prezidentūras zīmols, ietverot arī Centrālāzijas reģionu. Tomēr būtu nepieciešams veikt vismaz aptuvenu pieejamo resursu novērtējumu, šīs prioritātes īstenošanai.	Jā	Šobrīd kiberdrošības jautājumi tiek saistīti ar Igaunijas kompetenci.	Nē	Nē	Nē
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemt iniciatīvu?	Nē, tāda gadījumā Latvijai būtu jāievieš efektīva diasporas politika. Šajā ziņā citas valstis – sevišķi Lietuva – ir bijušas daudz aktīvākas.	Nē, Latvija nav demonstrējusi līderību attīstības sadarbības jautājumos.	Jā, Latvija ir demonstrējusi ieinteresētību un aktivitāti Austrumu partnerības jautājumos.	Jā	Jā	Nē	Nē	Nē
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā, diasporas jautājums ir pietiekami plašs un aktuāls visām dalībvalstīm.	Jā	Jā	Jā	Kiberdrošība ir tikai viens no drošības veidiem, kas var būt pārlietu specifisks.	Jā	Jā	Jā

Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Daļēji – ekonomiskās krīzes dēļ finanšu palīdzības sniegšana citām valstīm ir politiski jutīgs jautājums.	Jā	Jā	Jā	Daļēji – jautājums nav sabiedrībā plaši apspriests.	Jā	Jā
Galvenie prioritātes riski	Diasporas jautājumi nav aktuāli ES līmenī un tiek risināti nacionālā līmenī.	Latvijai nav pietiekami daudz investējusi attīstības sadarbībā.	Austrumu partnerība nav aktuāls jautājums visām ES dalībvalstīm.	Prioritāte var būt pārāk specifiska un to var aizēnot citas aktualitātes.	Prioritāte ir pārlietu specifiska, un kiberdrošības jautājumus NATO līmenī šobrīd risina Igaunijā.	Latvijai nav kompetence s Arktikas jautājumos un šis pagaidām nav ES līmeņa jautājums	Latvijai trūkst pieredzes un kapacitātes tik nozīmīgu reformu veikšanai starptautiskā līmenī.	Augsta līmeņa sadarbības sarunu koordinēšanai var trūkt kapacitātes un politiskās gribas.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Latvijai steidzamā kārtā būtu jāievieš efektīva diasporas politika.	Latvijai būtu jāievieš un jāfinansē stabila attīstības sadarbības politika.	Austrumu partnerības prioritāti Latvijā varētu ietvert plašākā – kaimiņu politikas kontekstā, kas aktuāls visām ES dalībvalstīm.	Ja 2014. vai 2015. gadā enerģētikas jautājumi aktualizētos	Ja 2014. vai 2015. gadā aktualizētos kiberdrošības jautājumi.	Ja 2014. vai 2015. gadā aktualizētos Arktikas jautājumi.	Ja Latvija bez kapacitātes stiprināšanas nodrošinātu spēcīgu ES dalībvalstu partneru atbalstu konkrētām iniciatīvām.	Ja Latvija apzinātu jautājumus, kurus varētu risināt ES līmenī un laicīgi sākt strādāt pie tiem vēl prezidentūras gatavošanās procesā.

Atbilstoši veiktajai prioritāšu analīzei Latvijas prioritātes ES ārējā un drošības politikā prezidentūras laikā varētu būt šādas (prioritārā secībā):

1. Austrumu partnerības stiprināšana ES Kaimiņu politikas kontekstā

Viena no Latvijai visaktuālākajām prioritātēm ES ārējā un drošības politikā ir ES Kaimiņu attiecību Austrumu partnerības dimensija, jo tā vistiešākajā veidā skar Latvijas intereses un kompetences. Tādēļ arī Latvijai nozīmīgākais aspekts prezidentūras laikā varētu būt Austrumu partnerības stiprināšana, atbalstot kopējās partnerības iniciatīvas un, izmantojot Latvijas īpašo pieredzi un ekspertus, īstenojot mērķtiecīgus un efektīvus risinājumus Latvijas prioritārajās ES austrumu kaimiņvalstīs. Viena no šīs prioritātes aktivitātēm būtu Austrumu partnerības samita rīkošana Rīgā, ko būtu iespējams sasaitīt ar plašāku biznesa konferenci.

Austrumu partnerības jautājumi saskan arī ar vispārējām ES tendencēm. Vienotas ārpolitikas jautājumos Eiropa varētu meklēt jaunus efektīvus ārējās un drošības politikas instrumentus, par kuriem dalībvalstis varētu panākt vienprātību un kuri būtu nepieciešami arī citām pasaules valstīm. Attiecībā uz ES vienotību ārpolitikas jautājumos - attiecības ar Austrumu partnerības valstīm sakarā ar enerģētikas jautājumiem un tirdzniecību 2011.gadā bija viens no retajiem ārpolitikas jautājumiem, par kuru ES dalībvalstis bija salīdzinoši vienotas¹².

Tiesa gan, Austrumu partnerības stiprināšanas iespējas būs atkarīgas ne tikai no tā, vai ārpolitikas jautājumi Latvijā prezidentūrā būs prioritāri (ietverot attiecīgus atbalsta līdzekļus), bet arī no šo valstu iekšpolitiskajām norisēm un intereses par dialoga padziļināšanu ar ES, notikumiem ES dienvidu kaimiņvalstīs un notikumiem ES iekšienē.

2. Enerģētikas politikas attīstība

Vēl viena iespējamā Latvijas prioritāte ir enerģētikas politikas problēmjautājumu risināšana. Šī tēma izvirzīta par Lietuvas prezidentūras prioritāti, un enerģētikas jautājumi kļūst arvien svarīgāki gan transatlantiskajās attiecībās, gan ES attiecībās ar tās kaimiņvalstīm un valstīm tālākos reģionos (piemēram, Centrālāzijā). Šajā ziņā Latvijas politikas prioritāte ir

¹² ECFR. 2012. *European Foreign Policy Scorecard 2012*. Sk. 28.04.2012.: http://ecfr.eu/content/entry/european_foreign_policy_scorecard_2012.

enerģētiskās drošības un neatkarības panākšana, uzlabojot energoefektivitāti, diversificējot enerģijas piegādes avotus, palielinot vietējo AER īpatsvaru enerģētikā, kā arī stiprinot enerģijas tirgus sasaisti ar Baltijas jūras reģiona valstīm.

Paredzams, ka arī ES politika vidējā un ilgtermiņā būs vērsta uz ES enerģijas tirgus stiprināšanu, mazinot ES atkarību no trešo valstu energoresursu piegādēm. Lai to panāktu, ir paredzēts, pirmkārt, panākt ES dalībvalstu enerģijas tirgu un enerģētiku savienošana. Otrkārt, paredzēts integrēt ES dalībvalstu un to kaimiņvalstu enerģijas tirgus un to tiesiskos regulējumus. Treškārt, paredzēts sadarboties ar nozīmīgākajiem energoresursu piegādātājiem un tranzītvalstīm, piemēram, energoefektivitātes un tehnoloģiju jomās.

Enerģētikas jautājumi ES kontekstā lielākoties vienmēr bijuši aktuāli, tomēr īpašu nozīmi tie varētu iegūt, ja 2015. gadā ES ekonomikas atkopšanās centieni sadurtos ar augstu enerģijas cenu spiedienu, kas prasītu ES līmeņa risinājumu

3. Kiberdrošības jautājumi

Kiberdrošība ir aktuāla prioritāte Latvijai, jo šis jautājums ietver gan militāro, gan ekonomisko drošību, jo, nodrošinot brīvu personu kustību Šengenas zonā, tiek atvieglota arī pārrobežu noziedzīgā darbība un noziedzības pārnese starp valstīm. Šajā ziņā Latvijai aktuālāki arī jautājumi par cilvēku tirdzniecības, bērnu seksuālās izmantošanas, kibernetizācijas, finanšu noziedzības un terorisma izplatību.

Kiberdrošība ir aktuāla arī ES nākotnes drošības politikas meklējumos, kad valstu militārā kapacitāte pazemināsies un būs nepieciešami jauni, gudrāki aizsardzības mehānismi.

Tomēr, lai aktualizētu šo jautājumu kā prezidentūras prioritāti, Latvijai būtu nepieciešams meklēt partnerus un vairāk publiski demonstrēt savu gatavību un kompetenci kiberdrošības jautājumos.

3.1.2. Lauksaimniecība un zivsaimniecība

Publiski rīkotajās diskusijās par lauksaimniecības un zivsaimniecības tēmu tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā. Diskusijās izskanēja arī vairāki nacionāla rakstura priekšlikumi (piemēram, nozvejas kvotas Baltijas jūrā u.c.), kas aktuāli mazai daļai ES valstu un tāpēc nav ietverti analizē.

Tabula 4 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes				
	Lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana	Lauksaimniecības izglītības līmeņa uzlabošana	Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība	Zaļās enerģijas ražošana	Lauku attīstība
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Jā	Nē, izglītības jautājumi ir valstu nacionālajā kompetencē.	Daļēji – ES var veicināt (ar īpašu atbalstu) tieši bioloģiskās lauksaimniecības attīstību.	Jā, sakarā ar enerģētisko drošību.	Daļēji – reģionālā attīstība ir ES darba kārtības jautājums.
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Nē, ne visām valstīm šis ir būtisks jautājums.	Jā, jo pastāv pieprasījums pēc bioloģiski ražotiem lauksaimniecības produktiem.	Jā, sakarā ar enerģija ilgtspēju.	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Jā, Latvijai ir praktiska pieredze produktu ar augstu pievienoto vērtību attīstīšanā. Tāpat arī zivsaimniecībā nozvejotās zivis lielākoties tiek izmantota pārtikā ar maksimālo pievienoto vērtību.	Jā	Jā	Jā	Daļēji – Latvijā šis jautājums ir ilggadēja aktualitāte.
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Daļēji - Latvija līdz šim nav izcēlusies ar veiksmīgu lauksaimniecības konkurētspējas uzlabošanu.	Jā	Jā	Jā	Daļēji – par spīti centieniem Latvijai nav izdevies panākt veiksmīgu lauku attīstību.
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā	Nē, prioritāte formulēta pārāk šauri.	Daļēji – prioritāte noteikta salīdzinoši šauri un skar tikai nelielu daļu lauksaimniecības.	Prioritāte vairāk attiecas uz enerģētikas nozari nevis lauksaimniecību vai zivsaimniecību (tomēr tā ir saistīta ar lauksaimniecības zemju izmantošanu, kā arī saimniecību ekonomiskās stabilitātes stiprināšanu).	Daļēji – prioritāti būtu nepieciešams formulēt plašāk kā reģionālo attīstību, lai tā aptvertu arī citas problēmas reģionos ne tikai lauksaimniecības jautājumus.
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Jā	Jā, lai gan atsevišķām zaļās enerģijas nozarēm valsts tiešais atbalsts ir samazināts.	Jā
Galvenie prioritātes riski	Latvija ES mērogā nav izcēlusies ar konkurētspējīgas lauksaimniecības radīšanu, kas samazina prioritātes ticamību.	Izglītības jautājumi ir dalībvalstu nacionālajā kompetencē.	Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība ir katra lauksaimnieka ziņā – ES var tikai sniegt mērķētu atbalstu šīs lauksaimniecības attīstībai. Prioritāte ir arī salīdzinoši šaura – skar tikai nelielu daļu lauksaimnieku.	Ieteiktā prioritāte vairāk attiecināma uz enerģētikas nozari nevis lauksaimniecību vai zivsaimniecību.	Ieteiktā prioritāte ir pārāk šaura un ir vairāk piemērotāka reģionālās attīstības kontekstā; turklāt Latvijā nav ES līmeņa paraugvalsts lauku attīstības jautājumus.

Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Latvijai būtu jāievieš plašas reformas lauksaimniecības politikā, kas īsā laikā padarītu lauksaimniecību par vienu no konkurētspējīgākajām nozarēm valstī.	Ja izglītības jautājumi nonāktu ES kompetenču lokā.	Prioritāti būtu iespējams paplašināt – aktualizējot bioloģiskās lauksaimniecības lomu lauksaimniecības ilgtspējas un zaļā dzīvesveida atbalstīšanā.	Ja šī prioritāte tiek izvirzīta sakarā ar enerģētikas un vides politikas jautājumiem.	Ja Latvija paplašinātu lauku attīstības prioritāti kā vienu no apakšprioritātēm reģionālajai attīstībai un īstenotu veiksmīgu lauku attīstības politiku.
--	--	---	---	---	--

Atbilstoši veiktajai analīzei lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarēs Latvijas prezidentūras prioritātes varētu būt šādas:

1. Lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana

Visbūtiskākā prioritāte krīzes apstākļos būtu Latvijas un visas ES lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana ar mērķtiecīgu ES atbalsta politiku, stimulējot nišas produktu (ar augstu pievienoto vērtību) ražošanu, kas nonāktu pie patērētājiem īsākā laika periodā (optimizējot piegādes ķēdes). ES līmenī būtiski panākt, lai lauksaimniecības un zivsaimniecības resursi tiktu izmantoti pēc iespējas augstākas pievienotās vērtības radīšanai, piemēram, nozvegotās zivis izmantojot pārtikā. Šī prioritāte tādējādi sasaucas arī ar ZM mērķi 2015. gadā pārskatīt tiešo maksājumu savstarpējās atbilstības sistēmu un prasības un ES mērķi nodrošināt efektīvāku pārtikas ražošanu, nepalielinot energoresursu u.c. ierobežotu resursu izmantošanu.

Līdzīgi arī viena no ES prioritātēm lauksaimniecībā būs nodrošināt efektīvāku pārtikas ražošanu, nepalielinot energoresursu u.c. ierobežotu resursu izmantošanu. Ekonomiskā krīze ir atstājusi ietekmi uz lauksaimniecību un lauku reģioniem, tādējādi atsaucoties uz lauksaimniecības ražošanas izmaksām un tātad arī pārtikas produktu cenām. Tādēļ saistībā ar globalizācijas pastiprināšanos un arvien lielāku cenu nepastāvību viena no ES politikas prioritātēm ir sekmēt pārtikas ražošanu, nodrošinot konkurētspējas palielināšanos un sekmējot lauku saimniecību ienākumu pieaugumu.

Tomēr Latvija šo prioritāti spēs izvirzīt par aktuālu tikai tad, ja pati spēs veikt ievērojamas reformas lauksaimniecībā, lai celtu tās konkurētspēju un izveidojot labāko praksi, ko varētu pārņemt citās ES valstīs. Papildus saistībā ar lauksaimniecības konkurētspēju būtu jāņem vērā jautājums par nevienlīdzīgo pieeju lauksaimniecības subsīdiju sadalei ES dalībvalstu vidū.

2. Zaļās enerģijas ražošana, izpēte un inovācijas

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam viena no pamattēmām ir dabas kā kapitāla nodrošināšana, kas lielā mērā saistīta arī ar lauksaimniecības un zivsaimniecības jomu un Latvijas vidēja termiņa interesēm to attīstībā. Latvijai šajā sakarā ir aktuāls jautājums par dabas kapitāla pārvaldību, kuras ietvaros būtu vērsama uzmanība uz „zaļo izaugsmi”.

Arī viena no ES politikas tendencēm būs aktīvāka diskusija par dabas resursu ilgtspējas un klimata pārmaiņu jautājumiem, kas saistīti ar lauksaimniecības un zivsaimniecības sabiedrisko labumu nodrošināšanu (t.sk. dabas vērtības), „zaļās izaugsmes” un inovāciju veicināšanu, klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanu, kā arī lauksaimniecības un zivsaimniecības (ne tikai zvejniecības, bet arī akvakultūras) ilgtspējas nodrošināšanu.

Prioritātes izvirzīšana gan būtu vairāk piemērota enerģētikas nevis lauksaimniecības nozarei.

3. Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība

Viena no Latvijas prioritātēm varētu būt saistīta ar bioloģiskās lauksaimniecības attīstīšanu ES, kas ietvertu ar vidi un ainavām saistītu jautājumu risināšanu, ekopārtikas un ekolauksaimniecības attīstību, kā arī zivsaimniecības ilgtspējas veicināšanu, ietekmes uz vidi mazināšanu un alternatīvu resursu izmantošanu.

Šāda prioritāte arī saskan ar augstākminēto no ES līmeņa prioritāti – lauksaimniecības un zivsaimniecības ilgtspējas nodrošināšanu un „zaļās izaugsmes” un inovāciju veicināšanu, kā arī specifiskiem mērķiem pilnveidot ĢMO politiku, “ES Dzīvnieku aizsardzības un labturības stratēģijas” turpināšanu, dzīvnieku veselības “jumta” likumprojektu saistīto likumdošanas aktu izstrādāšanu, pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas sistēmas likumdošanas izstrādi un arī ES interešu pārstāvēšanu dažādos starptautiskos pasākumos (Pārtikas kodekss, Konvencija par bioloģisko daudzveidību / Kartahēnas protokols, Starptautiskā Augu aizsardzības organizācija, u.c.).

Tomēr jāņem vērā, ka bioloģiskās lauksaimniecības attīstība ir katra lauksaimnieka ziņā – ES var tikai sniegt mērķētu atbalstu šīs lauksaimniecības attīstībai. Tāpat arī prioritāte ir salīdzinoši šaura – skar tikai nelielu daļu lauksaimnieku un to būtu iespējams paplašināt – aktualizējot bioloģiskās lauksaimniecības lomu lauksaimniecības ilgtspējas un zaļā dzīvesveida atbalstīšanā.

4. Lauku attīstība

Līdzīgi kā citās ES dalībvalstīs arī Latvijā novērojama polarizācija – dažas lielās vai turīgās pilsētas piesaista darbaspēku un investīcijas no citiem reģioniem – tādēļ palielinās iedzīvotāju ienākumu un dzīves līmeņa atšķirības reģionu starpā. Tādēļ vēl viena būtiska aktualitāte reģionālās attīstības kontekstā ir tieši lauku attīstība, kas būtu jāveicina, piesaistot laukos tās ekonomiskās un sociālās aktivitātes, kuras kopumā veidotu lauku vidi par pievilcīgu dzīvesvietu.

Šī prioritāte saskan ar vienu no ES politikām uz teritoriju līdzsvarotu attīstību, lai tiktu sekmēta nodarbinātība un paplašināta saimniecību diversifikācija, kas saistīta ar vietējo ražotāju un resursu pilnvērtīgu izmantošanu, kā arī ar strukturālās dažādības nodrošināšanu, sekmējot mazo saimniecību pastāvēšanu. ES lauku attīstības politikas būtiskāko izaicinājumu skaitā būs lauku ekonomikas ilgtspējīga attīstība, kā arī lauku kā kvalitatīvas dzīves un darba telpas nodrošināšana, īpaši atbalstot ES konverģences reģionus.

Galvenie riski šīs prioritātes izvirzīšanai ir Latvijas lauku atpolicība – par spīti centieniem Latvijai nav izdevies panākt veiksmīgu lauku attīstību, ar ko lepoties ES mērogā. Tāpēc šo prioritāti būtu nepieciešams formulēt plašāk kā reģionālo attīstību, lai tā aptvertu arī citas problēmas reģionos ne tikai lauksaimniecības jautājumus

3.1.3. Nodarbinātība, sociālā politika, veselība, patērētāju tiesību aizsardzība

Publiski rīkotajās diskusijās par nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības nozarēm tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 5 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes							
	Vienota demogrāfiskā politika	Nodarbinātības veicināšana	Solidaritātes un līdzdalības veicināšana	Veselības aprūpes pieejamības veicināšana	Patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība	Dzimumu līdztiesība	Paaudžu solidaritātes veicināšana	Sabiedrības sociālās nevienlīdzības mazināšana
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Nē, demogrāfiskā politika ietilpst dalībvalstu kompetencē.	Jā, sakarā ar darba tirgus jautājumiem.	Jā, sakarā ar paaudžu solidaritāti, nevalstiskā sektora līdzdalības veicināšanu un dzimumu līdztiesību.	Nē – veselības aprūpes pieejamība ietilpst dalībvalstu kompetencē.	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā, sevišķi Austrumeiropas valstīm.	Jā	Jā	Daļēji – dažās ES dalībvalstīs veselības aprūpes pieejamības problēmas nepastāv.	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Daļēji – Latvijā ir uzsākta demogrāfijas jautājumu pētniecība, bet nav sekmīgi īstenota demogrāfiskā politika.	Jā	Jā – Latvijā īstenoti veiksmīgi līdzdalības pasākumi.	Daļēji – Latvijā varētu nodrošināt speciālistus, bet finanšu pieejamība ir nepietiekama.	Daļēji – nacionālā līmenī jomas plānošanas dokumenti nav saistīti ar finansējumu, kā rezultātā netiek izmantots viss patērētāju tiesību aizsardzības potenciāls.	Nē	Nē	Nē
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Nē, Latvijas demogrāfiskā politika bijusi neveiksmīga.	Jā, Latvijā krīzes laikā īstenotas vairākas nodarbinātību veicinošas aktivitātes.	Daļēji – Latvijai ir pieredze līdzdalības jautājumos, bet paaudžu solidaritātes un dzimumu līdztiesības jautājumos Latvija nav līderpozīcijās ES.	Nē	Daļēji – Latvijā netiek izmantota alternatīva strīdu izskatīšanas pieeja, kas ir aktuāls jautājums šajā jomā.	Nē	Nē	Nē

Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Nē, prioritāte noformulēta neatbilstoši ES kompetencē ietilpstošajiem jautājumiem.	Daļēji – ES līmenī iespējams aktualizēt jautājumus par darba tirgu, bet ne par atsevišķiem nodarbinātības politikas pasākumiem dalībvalstīs.	Jā	Nē, jo ES kompetencē ietilpst veselības aprūpes standartizācijas u.c. jautājumi, nevis pieejamības nodrošināšana.	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Daļēji	Daļēji	Jā
Galvenie prioritātes riski	Ieteiktā prioritāte neietilpst ES kompetencē. Latvija nav veiksmīgi īstenojusi demogrāfiskā politiku.	Jautājums saistīts ar darba tirgus regulējumu, bet nodarbinātības pasākumus atsevišķās valstīs ES neregulē.	Latvija nav izteikts līderis cīņā pret diskrimināciju un Latvija, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm, nav bijusi aktīva paaudžu solidaritātes jautājumos.	Ieteiktā prioritāte nav ES darba kārtības jautājums un ir izteikta nacionālā problēma atsevišķās ES dalībvalstīs.	Jautājumam iekšpolitiskā jomā nav bijusi pievērsta pietiekama uzmanība, kas ietekmē gan kapacitāti, gan ticamību, ka Latvija to varētu virzīt ES līmenī.	Latvija nav aktīvi pievēršusi uzmanību dzimumu līdztiesības jautājumiem, kas ietekmē tās kredibilitāti un pieredzi šajā jomā.	Latvija nav aktīvi pievēršusi uzmanību dzimumu līdztiesības jautājumiem, kas ietekmē tās kredibilitāti un pieredzi šajā jomā.	Latvija ir viena no valstīm ar visaugstāko sociālās nevienlīdzības līmeni ES, tādēļ risks saistīts ar valsts kredibilitāti šī jautājuma virzīšanā un risināšanā prezidentūras laikā.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Ja demogrāfijas jautājumi nonāktu ES kompetencē un Latvija sekmīgi īstenojtu demogrāfijas problēmas.	Ja tiktu paplašināta ES kompetence nodarbinātības jautājumos.	Ja Latvija veicinātu sekmīgu paaudžu solidaritātes politiku un ieņemtu stabilākas pozīcijas starptautiskajos reitingos diskriminācijas apkarošanā.	Ja tiktu krasi paplašināta ES kompetence lemt par veselības aprūpes jautājumiem.	Ja iekšpolitiskā jomā plānošanas dokumenti tiktu saistīti ar finansējumu, tādējādi nodrošinot vismaz efektīvu esošo saistību un pamatprasību īstenošanu.	Ja tiktu īstenotas aktīvas un efektīvas dzimumu līdztiesības vēl līdz prezidentūras sākumam.	Ja tiktu īstenotas aktīvas un efektīvas paaudžu solidaritātes veicināšanas iniciatīvas vēl līdz prezidentūras sākumam.	Ja nacionālā līmenī tiktu panākta būtiska sociālās nevienlīdzības mazināšana.

Atbilstoši veiktajai analīzei veselības, nodarbinātības, patērētāju tiesību un sociālās politikas nozarēs Latvijas prezidentūras prioritātes varētu būt šādas:

1. Nodarbinātības veicināšana

Augsts bezdarbs ir viena no ES un Latvijas nozīmīgākajām problēmām, jo tas ir cieši saistīts gan ar tādiem sociālekonomiskajiem aspektiem kā nabadzība un emigrācija, gan arī ar valsts konkurētspēju un ekonomisko izaugsmi. Tādēļ viena no Latvijas politikas prioritātēm vidējā un ilgtermiņā varētu būt nodarbinātības veicināšana ES, īpašu uzmanību pievēršot jauniešu bezdarba mazināšanai. Šajā ziņā varētu likt uzsvaru uz ES atbalsta instrumentiem uzņēmējdarbības uzsākšanai un dažāda veida apmācībām.

ES šajā sakarā ir būtiska tieši jauniešu bezdarba veicināšana, kas ietver atbalstu ilgstoša bezdarba riskam pakļautajiem jauniešiem, kā arī dažāda veida apmācības un atbalstu karjeras vai uzņēmējdarbības uzsākšanai.

Tomēr prioritātes mērķu īstenošana dalībvalstīs ir sarežģīta, jo nodarbinātības pasākumu un politiku īstenošana ir dalībvalstu kompetencē – tādēļ ES līmenī Latvijas mērķis varētu būt panākt labākās prakses izplatīšanu un pieredzes apmaiņu.

2. Solidaritātes un līdzdalības veicināšana

Vēl viena aktualitāte būtu paaudžu un dzimumu solidaritātes un sabiedrības līdzdalības veicināšana ES. Šīs prioritātes kontekstā būtu jāuzsver dzimumu vienlīdzība un paaudžu līdztiesības jautājums (paaudžu neiecietības jautājumi Latvijā un ES). Līdzdalības veicināšanā Latvijai ir būtiska pieredze, ar ko dalīties visā ES – gan sadarbības veicināšanā starp jauniešiem un senioriem (NVO loma valsts deleģēto funkciju pildīšanā), sabiedrības sociālās nevienlīdzības mazināšanā un nodarbinātības veicināšanas jautājumu kontekstā.

Līdzīgi šajā sakarā, lai mazinātu nabadzības, sociālās atstumtības un diskriminācijas izplatību, ES politika nākamajos gados tiks vērsta uz sociālās aizsardzības, iekļautības un vienādu iespēju visiem veicināšanu, tai skaitā veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanu un dzimumu līdztiesības veicināšanu.

Šīs prioritātes aktualizēšanas vienīgais risks ir tas, ka Latvijai nav stipras pozīcijas sakarā ar paaudžu solidaritātes un dzimumu līdztiesības jautājumiem.

3. Patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība

Patērētāju tiesību aizsardzības nozarē Latvijas prioritāte varētu būt patērētāju drošība un tiesiskā regulējuma pielietošana visā ES jeb patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība, kas saistīta ar vienotā tirgus stiprināšanu, vienveidojot patērētāju tiesības un stiprinot Eiropas patērētāju tiesību aizsardzības tīklu, lai patērētāji varētu saņemt aizsardzību visā ES.

ES politikas prioritātes vidējā termiņā būs patērētāju tiesību aizsardzības īstenošana, ietverot alternatīvu strīdu izšķiršanas mehānismu attīstīšanu ES, kā arī Eiropas patērētāju tiesību aizsardzības tīkla darbības uzlabošanu.

Galvenie riski, kas saistīti ar šo prioritāti attiecas uz Latvijai pieejamo kapacitāti un spēju pārliecināt ES partnerus par to, ka Latvija varētu šo jautājumu pietiekami kvalitatīvi risināt. Tomēr šie izaicinājumi līdz 2015. gadam būtu risināmi, ja šim jautājumam politiski un resursu atvēlēšanas ziņā tiktu pievērsta pastiprināta uzmanība.

3.1.4. Reģionālā attīstība

Publiski rīkotajās diskusijās par reģionālo attīstību tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 6 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes			
	Reģionālā attīstība	Kohēzijas politikas optimizēšana	Pilsētu un lauku mijiedarbība	Attīstības konverģence BJR
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Jā, kohēzijas politikas kontekstā.	Jā	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Jā	Daļēji – jautājums īpaši aktuālāks Austrumeiropas valstīm.	Nē, šis jautājums ir aktuāls tikai mazāk attīstītajām BJR valstīm.
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Jā, sevišķi labi sakari Baltijas jūras reģiona sadarbībā.	Jā	Jā	Daļēji
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Jā, Latvija iesaistīta vairākās pārrobežu programmās, kas vērstas uz kohēzijas politikas mērķu īstenošanu.	Jā	Daļēji – Latvija vēl nav atradusi optimālāko pilsētu un lauku sadarbības modeli.	Nē
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā	Jā	Daļēji – prioritāte pārāk specifiska.	Jā
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Jā	Jā
Galvenie prioritātes riski	Ieteiktā prioritāte saistīta ar atšķirību izlīdzināšanu starp ES dalībvalstīm, kas prasa līdzekļus no turīgāko dalībvalstu pusēs.	Kohēzijas politika ir ļoti komplicēta un balstīta uz vēsturiskiem principiem. Būtiskākās reformas būtu jāveic tikai pirms 2020. gada.	Ieteiktā prioritāte aktuālāka Austrumeiropā, kur demogrāfiskās pārmaiņas un finanšu krīze pasliktinājušas dzīves līmeni lauku reģionos.	Pastāv risks, ka citām ES dalībvalstīm šis priekšlikums nebūs aktuāls.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Ja Latvija laicīgi rada šim jautājumam plašu atbalstu ES dalībvalstu starpā.	Ja Latvija izveido plašu politisko atbalstu kohēzijas politikas pārskatīšanai ES un ja ES atkoptas no finanšu krīzes.	Ja Latvija veiksmīgi ieviestu efektīvu pilsētu un lauku sadarbības modeli, ko varētu popularizēt arī citviet ES.	Ja attīstības konverģences jautājums tiktu attiecināts arī uz citiem ES reģioniem.

Atbilstoši veiktajai analīzei reģionālās attīstības jomā Latvijas prezidentūras prioritātes varētu būt šādas:

1. Reģionālā solidaritāte

Sakarā ar darbaspēka kustību un globālās migrācijas procesiem daudzām Austrumeiropas valstīm, tostarp Latvijai, aktuāls kļūst reģionu attīstības jautājums, jo lauku reģionus pamet liels skaits iedzīvotāju. Tādēļ viena no prezidentūras prioritātēm varētu būt tieši reģionālā solidaritāte, kuras mērķis būtu atšķirību likvidēšana, piemēram, starp Baltijas jūras ziemeļu un dienvidu valstīm – lai nodrošinātu Baltijas jūras reģiona ilgtspējību. Solidaritāte būtu nepieciešama arī starp citiem ES reģioniem un tā sakņotos ES kohēzijas politikā. Tām valstīm, kas migrācijas rezultātā zaudē cilvēkkapitālu, nepieciešams papildu atbalsts

reģionālajai attīstībai; nepieciešams veicināt konvergenci ES dalībvalstu vidū, ņemot vērā esošās tendences un diverģences draudus.

Prioritāte saskan ar ES aktualitātēm, jo sagaidāms, ka 2015. gadā viens no būtiskākajiem reģionālās politikas mērķiem vēl arvien būs reģionālā izlīdzināšanās uz ko ES vērsīs dažādus izaugsmi atbalstošus un savstarpēji papildinošus pasākumus, īpaši rūpējoties par darbavietu radīšanu un nodrošināšanu, kā arī ekonomiskās izaugsmes stimulēšanu nabadzīgākajos ES reģionos.

Nozares ietvaros šīs prioritātes izvirzīšanai nav būtisku risku.

2. Kohēzijas politikas optimizēšana

Vairākās jaunajās ES dalībvalstīs atrodas vieni no mazāk attīstītākajiem reģioniem ES. Šīs valstis uzstāj uz kohēzijas politikas piemērošanu šo nabadzīgo reģionu vajadzībām – piešķirot proporcionāli lielākus līdzekļus ES nabadzīgākajiem reģioniem. Bet ES lielvalstis, kuru maksājumi veido lielāko daļu ES budžeta, nav ieinteresētas savu iemaksu ES budžetā aizplūšanai reģioniem citās valstīs, jo šo valstu sabiedrības politiķiem pieprasa, lai nodokļu maksātāju nauda nevis aizplūst citām ES dalībvalstīm, bet atgriežas pašām lielvalstīm. Tādēļ diskusijas par kohēzijas finansējuma sadalījumu starp dalībvalstīm nerimsies arī 2015. gadā. Prognozējams, ka turpmākas ES integrācijas procesā jautājums par kohēziju iegūs dabiskāku skanējumu, taču resursu izlietojuma uzraudzība pēc ES perifērijas valstu neveiksmēm tiks veikta daudz pamatīgāk nekā līdz šim.. Latvijas mērķis saglabāsies veicināt līdzšinējās kohēzijas politikas pamatprincipus, kad turīgākās valstis rūpējās par mazāk turīgo valstu attīstības izlīdzināšanos ES.

Es mērķis sakarā ar kohēzijas politiku būs tās samērošana ar finanšu krīzes radīto ekonomisko un politisko spiedienu.

Nozares ietvaros šīs prioritātes izvirzīšanai nav būtisku risku, jo tēmas aktualitāte nemazināsies 2015. gadā.

3. Pilsētu un lauku mijiedarbība pievienotās vērtības radīšanai

Vēl viena prezidentūras prioritāte varētu būt pilsētu un lauku mijiedarbība un sadarbības augstākas pievienotās vērtības radīšanai. Pastāvēs dažādi sadarbības mehānismi, no kuriem Latvijai īpaši svarīga būs ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam, attiecībā uz kuru varētu tikt mēģināts panākt ciešāku sasaisti ar citiem ES ilgtermiņa plānošanas dokumentiem un tajos norādītajiem mērķiem un sagaidāmajiem rezultātiem.

Arī Eiropā 2015. gadā paredzams, ka ES savā reģionālās politikas ietvarā turpinās atbalstīt teritoriālo sadarbību, skaidri norādot sadarbības sagaidāmos rezultātus, tiecoties uz lielāku sadarbību starp reģionālajām un valsts pārvaldēm ES mērķu īstenošanā, atbilstību starp ES, reģionu un dalībvalstu stratēģiskajiem mērķiem un radot pēc iespējas lielāku saliedētību reģionu starpā.

Galvenie riski šīs prioritātes izvirzīšanai saistīti ar to, ka problēma ir aktuālāka nabadzīgākajām Austrumeiropas valstīm nevis Rietumeiropā, kur laukos jau tiek ražota augstas pievienotās vērtības produkcija.

3.1.5. Tieslietas un iekšlietas

Publiski rīkotajās diskusijās par tieslietu un iekšlietu nozari tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 7 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes		
	<i>Pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa</i>	<i>E-tiesiskums</i>	<i>Kohēzijas politika patvēruma meklētāju politikas ietvaros</i>
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Jā	Jā	Daļēji
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Jā	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Daļēji	Daļēji	Nē
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Daļēji	Daļēji	Nē
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā	Jā	Nē
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Daļēji
Galvenie prioritātes riski	Latvijai nav būtiskas kapacitātes un pieredzes sekmīgu tiesu sistēmas informācijas apmaiņas mehānismu izstrādē.	Latvijai nav padziļinātas pieredzes e-tiesiskuma ieviešanā, bet ir svarīga pieredze pilsoniskās līdzdalības nodrošināšanā.	Kohēzijas politika tiek saistīta ar dzīves līmeņa atšķirību izlīdzināšanos nevis vienotu politiku attiecībā pret trešajām valstīm.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Ja Latvija demonstrētu sekmīgu pārrobežu sadarbību un informācijas apmaiņu tiesu sistēmu starpā.	Ja Latvija demonstrētu kapacitāti e-tiesiskuma jautājumos – veicinātu tiesu sistēmas sadarbības elektronizēšanu u.c.	Ja ES paplašinātu kompetenci attiecībā uz vienotu patvēruma meklētāju politikas ieviešanu.

Atbilstoši veiktajai analīzei tieslietu un iekšlietu jomā Latvijas prezidentūras prioritātes varētu būt šādas:

1. Pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa

Viena no tieslietu un iekšlietu nozares prioritātēm prezidentūras laikā varētu būt pārrobežu sadarbības un informācijas apmaiņas veicināšana sevišķi ārkārtas gadījumos, attīstot vienotu ES regulējumu šai sadarbībai. Būtu nepieciešams arī informācijas apmaiņas izvērtējums starp dalībvalstīm un ES aģentūrām, lai veidotu sekmīgāku vienotu informācijas aprites telpu.

Šī prioritāte saistīta ar vienu no ES prioritātēm – savstarpējās uzticēšanās veicināšanu un atsevišķu tiesību jomu harmonizāciju, kas paredz civiltiesību procesu savietojamības veicināšanu un tiesību aktu tuvināšanu.

Galvenie prioritātes izvirzīšanas riski saistīti ar to, ka Latvijai nav būtiskas kapacitātes un pieredzes sekmīgu tiesu sistēmas informācijas apmaiņas mehānismu izstrādē. Tāpat varētu būt risks, ka šis kļūtu par piemēru mēģinājumam risināt iekšpolitisku problēmu ar Padomes prezidentūras palīdzību.

2. E-tiesiskums

Otra prezidentūras iespējamā prioritāte saistīta ar e-tiesiskuma ieviešanu trīs līmeņos: pilsoņu informētības veicināšana, tiesu iestāžu saziņas uzlabošana un piekļuves tiesām uzlabošana. Šīs prioritātes kontekstā Latvijai svarīga būs e-līdzdalības attīstība ES, digitālo prasmju attīstīšana (formālā, neformālā, mūžizglītība, veicinot tiesu izpildītāju un sabiedrības savstarpējo sadarbību, izmantojot kibertelpu).

Tāpat apsverama tēma ir mediācijas attīstīšana (e-mediācijas iespējas nākotnē), un, visbeidzot, e-tiesiskums attiecas arī uz ES līmenī būtisko kibernetikas risku ierobežošanu, kas ir sevišķi aktuāli 21. gadsimtā. E-tiesiskumu tādējādi iespējams sasaistīt ar vienu no ES prioritātēm - ES ārējo robežu integrēta pārvaldes nodrošināšanu, kas paredz ārējo robežu kontroles un migrācijas pārvaldes sistēmu pilnīgu ieviešanu visās ES dalībvalstīs, kā arī jau esošo sistēmu uzlabošanu.

Būtiskākie riski šīs prioritātes aktualizēšanai ir tas, ka Latvijai nav padziļinātas pieredzes e-tiesiskuma ieviešanā.

3.1.6. Izglītība, zinātne un kultūra

Publiski rīkotajās diskusijās par izglītības, zinātnes un kultūras nozarēm tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 8 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes				
	<i>Izglītības globalizācija, ietverot ES skolu tīklu veidošanu, starptautiskās izglītības sadarbības veicināšanu un pedagogu konkurētspējas uzlabošanu</i>	<i>Zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste</i>	<i>Vienota pētnieciskā telpa</i>	<i>Kultūras mantojuma digitalizācijas jautājumi</i>	<i>Starptautiskā izglītība un sadarbība ar starptautiskajām organizācijām</i>
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Daļēji – ES pastāv vairākas iniciatīvas attiecībā uz izglītības darbinieku sadarbību.	Jā	Jā,	Daļēji – ES atbalsta dažādas digitalizācijas iniciatīvas, bet vienota kultūras mantojuma saglabāšanas pieeja nav ES kompetences jautājums.	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Nē	Daļēji	Daļēji	Jā	Jā
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Nē	Daļēji	Daļēji	Nē	Nē
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Nē	Jā	Jā	Nē, prioritāte noformulēta ļoti šauri.	Jā
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Daļēji, Latvijas politiskajā un sabiedriskajā telpā nav vienprātības par to šo jautājumu.	Jā	Jā	Jā	Nē
Galvenie prioritātes riski	Izglītības jautājumi ietilpst ES dalībvalstu kompetencē un Latvijai nav pārņemamas pieredzes sakarā ar izglītības sistēmas pielāgošanu globalizācijas prasībām.	Latvijā ir vāji attīstīta zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste.	Latvijas pienesums vienotai pētnieciskajai telpai nav ievērojams.	Kultūras mantojuma saglabāšana ir dalībvalstu kompetencē, bet kultūras mantojuma digitalizācijas jomā Latvija atpaliek no citām ES dalībvalstīm.	Latvijai šajā ziņā nav bijusi aktīva un tās pieredze, salīdzinot ar citām dalībvalstīm – neliela.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Latvijā būtu nepieciešamas būtiskas un straujas reformas izglītības sistēmā un būtu jāleņmj par izglītības sistēmas koordinēšanu ES līmenī.	Latvijai būtu jāievieš veiksmīga programma zinātnes un uzņēmējdarbības sasaistei, ko var piemērot arī citās valstīs.	Latvijai būtu skaidri jādefinē mazo un nabadzīgo ES dalībvalstu pienesums vienotai pētnieciskajai telpai un tā priekšrocības pār citu valstu piedāvājumiem.	Latvijai būtu strauji un sekmīgi jārealizē uzsāktie kultūras mantojuma digitalizācijas procesi, bet prioritāte būtu jāformulē tā, lai tā būtu saistīta ar jautājumiem, kuri ietilpst ES kompetencē.	Latvijai līdz prezidentūras sākumam būtu aktīvāk jāsteno starptautiskās sadarbības aktivitātes.

Lai gan izglītības globalizācija ir ļoti būtisks aspekts un ES dalībvalstis katra individuāli cenšas risināt ar šo jautājumu saistītās problēmas, prognozējams, ka līdz 2015. gadam izglītības jautājumi saglabāsies dalībvalstu kompetencē un turpināsies meklējumi pēc vienotas ES atbildes uz globalizācijas riskiem. Tāpat arī kultūras mantojuma saglabāšana un citi ar kultūru saistītie jautājumi saglabāsies dalībvalstu kompetencē. Tādēļ atbilstoši augstāk veiktajai analīzei prezidentūras prioritātes iespējams izvirzīt zinātnes jomā, un tās varētu būt šādas:

1. Zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste

Viena no Latvijas prezidentūras prioritātēm varētu būt ciešāka saiknes starp uzņēmējiem un zinātniekiem veidošana, piemēram, starp jaunajiem zinātniekiem un pieredzējušiem zinātniekiem, jaunajiem zinātniekiem un uzņēmējiem. Latvija varētu rīkot plašu forumu, kur tiku aplūkota ne tikai eksakto zinātņu saikne ar uzņēmējdarbību, bet arī sociālo zinātņu sadarbība ar pārvaldes orgāniem. Latvija varētu rosināt veicināt zinātnieku mobilitāti no trešajām valstīm uz ES valstīm, kas dotu lielāku jaunu ideju apmaiņas un inovāciju potenciālu. Tāpat Latvija var veidot „ideju bankas” forumu, kur aicinātu to projektu pārstāvjus, kuru idejas nav ieviestas, izvietot izstādē, jo ES pastāv daudzi zinātniski projekti, kuri tālāk pēc izpētes posma nav tikuši līdz galam attīstīti un īstenoti.

Šo prioritāti iespējams sasaistīt ar zinātnes finansēšanas jautājumiem ES. Līdzīgi kā visiem ES fondiem, arī pētniecības fondiem tiek noteikti konkrēti mērķi un kritēriji to rezultatīvo rādītāju izvērtēšanā. Šāda pieeja traucē starpnozaru projektu veikšanai, jo to izvērtēšana notiek tikai šauri vienā nozarē. Šajā sakarā ES prioritāte būs pētniecības fondu pārvaldes restrukturizācija, lai tiktu nodrošināta atbilstošāka fondu apguve un sekmēta starpnozaru projektu veidošana.

Galvenie prioritātes riski saistīti ar Latvijā vāji attīstīto zinātnes un uzņēmējdarbības sasaisti un to, ka citās ES valstīs tieši šādas problēmas ir krietni mazāka mēroga.

2. Vienota pētnieciskā telpa

Vēl viena Latvija prioritāte varētu būt vienotās pētnieciskās telpas plāna izstrāde. Šajā sakarā varētu analizēt, kāda varētu būt vienotās pētnieciskās telpas nākotne ES programmas „Apvārsnis 2020” kontekstā, kā arī aptverot jautājumu loku par mazo-lielu valstu un jauno-vecu ES dalībvalstu attiecībām zinātnes jomā.

Lai gan zinātnes jomā ES integrācija nav ļoti augsta, pastāv virkne iespēju šo nevienlīdzību mazināt, piemēram, veidot forumu par zinātnes ieguldījumu mazo valstu ekonomikā un ES izaugsmē, jo mazo valstu zinātnes ieguldījums ES ir nozīmīgs gan caur nišu produktiem, gan inovatīvām idejām.

Būtiskākie prioritātes riski ir saistīti ar potenciāli mazo Latvijas pienesumu vienotajai pētnieciskajai telpai.

3.1.7. Transports un elektroniskie sakari

Publiski rīkotajās diskusijās par transporta un elektronisko sakaru nozari tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 9 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes			
	<i>Sadarbība ar trešajām valstīm transporta jomā</i>	<i>Aizsardzība pret kiberuzbrukumiem</i>	<i>E-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēja atzīšana</i>	<i>Autortiesību aizsardzība</i>
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Jā	Daļēji – šis ir Eiropas Aizsardzības jautājumu kompetencē.	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Jā	Jā	Daļēji
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Daļēji	Jā	Jā	Nē
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Daļēji	Daļēji – līdz šim Latvija nav demonstrējusi pārņemamu pieredzi kibernetizācijas apkarotā un aizsardzībā pret kiberuzbrukumiem.	Daļēji – Latvijā ieviestā e-autentifikācijas sistēma netiek uzskatīta par veiksmīgāko šāda veida projektu.	Nē
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā	Daļēji – prioritāte definēta salīdzinoši šauri.	Daļēji	Jā
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Jā	Nē
Galvenie prioritātes riski	Ieteiktā prioritāte saistīta ar ES-Krievijas dialogu un Latvijai nav būtiskas ietekmes šajā procesā.	ES nav militārā alianse un tāpēc kiber aizsardzības jautājumi aktuālāki, piemēram, NATO alianse ietvaros. Latvija arī nav demonstrējusi pieredzi un kapacitāti kiberdraudu apkarošanā.	Latvijas pieredze saistībā ar e-identifikāciju nav visai sekmīga ES kontekstā. Prioritāte definēta ļoti šauri un tā var nebūt aktuāla 2015. gadā.	Latvijai nav ne resursu, ne kredibilitātes šī jautājuma aktualizēšanai ES līmenī. Tāpat trūkst iekšpolitiskās vienprātības attiecībā uz jautājuma nozīmi.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Ja Latvija pielietos savu pieredzi un prasmes divpusējās attiecībās ar Krieviju arī ES-Krievijas dialoga virzīšanā transporta jautājumos	Ja aizsardzības jautājumi pret kibernetizācijas aktualizētos Latvijas prezidentūras laikā vai pirms tās.	Ja prioritāte tiktu paplašināta un Latvija iegūtu ļoti plašu dalībvalstu atbalstu šīs prioritātes aktualizēšanā.	Ja iekšpolitiski tiktu panākts konsenss par šī jautājuma nozīmi un to, kādam šajā ziņā jābūt politikas virzienam.

Atbilstoši augstāk veiktajai analīzei prezidentūras prioritātes transporta un elektronisko sakaru jomā varētu būt šādas:

1. Aizsardzība pret kiberuzbrukumiem

Aizsardzība pret kiberuzbrukumiem un kiberdrošības jautājumi jau definēti kā prioritāri drošības sfērā. Kiberdrošība ir aktuāla prioritāte Latvijai, jo šis jautājums ietver gan militāro, gan ekonomisko drošību, jo, nodrošinot brīvu personu kustību Šengenas zonā, tiek atvieglota arī pārrobežu noziedzīgā darbība un noziedzības pārnese starp valstīm.

Kiberdrošība ir aktuāla arī ES nākotnes drošības politikas meklējumos, kad valstu militārā kapacitāte pazemināsies un būs nepieciešami jauni, gudrāki aizsardzības mehānismi.

Šīs prioritātes galvenais risks ir tas, ka kiberdrošības jautājumi tiek vairāk asociēti ar tādām militārām aliansēm kā NATO nevis ES.

2. Sadarbība ar trešajām valstīm transporta jomā

Latvijas kā tranzīta valsts prioritāšu kontekstā ļoti būtiska ir sadarbība transporta jomā ar trešajām valstīm – sevišķi austrumu-rietumu virzienā. Viens no Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam rīcības virzieniem ir tieši nodrošināt starptautiskas nozīmes transporta infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu un attīstību, tai skaitā sakārtojot visus valsts galvenos autoceļus, modernizējot dzelzceļa infrastruktūru, ostas, lidostas, uzturot pilnīgu Latvijas un ES gaisa satiksmes vadības sistēmu savietojamību, tādējādi nodrošinot to pilnvērtīgu iekļaušanos Trans Eiropas transporta tīklā un tā savienojumos ar Austrumu kaimiņvalstīm.

Līdzīgi arī Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020. gadam projektā (NAP projekts)¹³ investīcijas ne tikai Latvijas, bet arī „starptautiski svarīgajā transporta infrastruktūrā” minētas kā aktuālas, lai „racionāli izmantotu valsts izdevīgo ģeogrāfisko stāvokli” un „sniegtu atbalstu Latvijas uzņēmumiem konkurētspējīgu produktu un pakalpojumu piegādei ārvalstu tirgiem”.

Arī ES līmenī transporta jomas problēmu risināšana ir viena no ES-Krievijas četru kopējās politikas telpu elementiem. Savstarpējās diskusijas transporta jomā uzsāktas 2005. gadā, izveidojot piecas darba grupas (transporta stratēģiskie jautājumi, infrastruktūra, publiskā-privātā partnerība, transporta drošība, gaisa transports, sauszemes un dzelzceļa transports, jūras un iekšējo ūdeņu transports), ko 2006.gadā papildināja transporta loģistikas darba grupa, lai risinātu arī Latvijai būtisko sastrēgumu problēmu uz Krievijas robežas.

Prioritātes aktualizēšanas risks saistīts ar Latvijas kapacitāti, izmantojot divpusējo attiecību pieredzi, veicināt un virzīt ES-Krievijas savstarpējo dialogu transporta un citos jautājumos.

3. E-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēja atzīšana

Vēl viena Latvijas prezidentūras prioritāte varētu būt saistīta ar ierosinājumu dalībvalstīm nodrošināt e-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēju atzīšanu visā ES, balstoties uz autentifikācijas pakalpojumiem tiešsaistē, kas piedāvājami visās dalībvalstīs (un kuros var izmantot vispiemērotākos oficiālos pilsoņu dokumentus, ko izdevis publiskais sektors).

Šīs prioritātes risks ir saistīts ar to, ka Latvijas pieredze saistībā ar e-identifikāciju nav visai sekmīga ES kontekstā. Turklāt prioritāte definēta ļoti šauri un tās aktualitāte 2015. gadā var mazināties un nebūt sevišķi svarīga visām dalībvalstīm.

¹³ PKC. *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam. Projekts*. Sk. 05.11.2012.: http://nap.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121025_NAP2020_uz_Saeimu.pdf

3.1.8. Vide un enerģētika

Publiski rīkotajās diskusijās par vides un enerģētikas politiku tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 10 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes					
	Zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšana	Patērētāju informētības par ilgtspējīgu attīstību veicināšana	Enerģijas tirdzniecības ilgtspējīgas attīstības nodrošināšana	Energoefektīvas ēdes veicināšana	Baltijas jūras reģiona vides kvalitātes uzlabošana	Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Jā, gan ES, gan dalībvalstu jautājums.	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Jā	Jā	Jā	Daļēji – prioritāte aktuāla tikai valstīm ap Baltijas jūru.	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešama cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Jā, Latvija ir zaļās enerģijas ražotājs un pastāv dažādi finanšu instrumenti zaļās enerģijas ražošanas atbalstīšanai.	Daļēji	Daļēji	Jā	Jā	Jā
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Jā	Daļēji	Nē, Latvijā vēl arvien enerģijas tirgus ir primitīvs, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm.	Daļēji – Latvijā īstenoti plaši energoefektivitātes pasākumi.	Jā	Jā
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā	Daļēji – šis jautājums varētu būt aktuāls ES līmenī, ņemot vērā ES ilgtermiņa mērķi ilgtspējīgas attīstības ziņā.	Daļēji – prioritāte definēta ļoti šauri.	Jā	Nē – prioritāti būtu nepieciešams pārformulēt, lai tā atbilstu arī citu ES dalībvalstu (kas neatrodas pie Baltijas jūras) interesēm.	Daļēji
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Galvenie prioritātes riski	Ja kādu sociālu vai ekonomisku apstākļu dēļ zaļās enerģijas aktualitāte mazinātos.	Latvijai nav ES līdervalsts iedzīvotāju informētības ziņā par ilgtspējīgas attīstības veicināšanu (piemēram, atkritumu šķirošanas sistēma Latvijā ir tikai izveides stadijā), un ieteiktā prioritāte definēta pārlietu šauri.	Ieteiktā prioritāte definēta ļoti šauri un Latvijai nav nepieciešamās pieredzes enerģijas tirdzniecības (un tirgus) jautājumos, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm.	Latvijai nav līderis energoefektivitātes jautājumos ES	Ieteiktā prioritāte ir arvien aktuāls jautājums ES un tā nezaudēs aktualitāti arī 2015. gadā.	Ieteiktā prioritāte ir salīdzinoši specifiska.

<p>Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti</p>	<p>Latvijai jāvienojas par konkrētiem ilgtermiņa pasākumiem, ar kur palīdzību tiktu panākti prioritātes mērķi..</p>	<p>Latvijai būtu jānāk klajā ar specifiskiem ilgtermiņa mērķiem iedzīvotāju informētības veicināšanas sakarā, kā arī jārada labi piemēri, ko izmantot citās ES valstīs.</p>	<p>Ja prioritāti būtu iespējams pārformulēt plašāk (piemēram, „enerģētiskā drošība” vai „enerģētiskas politika”).</p>	<p>Latvijai nepieciešams sevi pozicionēt kā energoefektīvātes līderi un veidot plašu ES koalīciju šī jautājuma atbalstam.</p>	<p>Šis jautājums varētu kļūt arvien aktuālāks līdz ar ES tirdzniecības paplašināšanos ar citām valstīm.</p>	<p>Ja prioritāti varētu ietvert plašāka jautājuma aktualizēšanā sakarā ar ilgtspējīgas attīstības vai vides aizsardzības tēmu.</p>
---	---	---	---	---	---	--

Diskusijās pausti vairāki iespējamie aktuālie jautājumi, kurus nepieciešams pārformulēt, lai tos varētu izmantot kā prezidentūras prioritātes. Piemēram, jautājums par patērētāju informētības veicināšanu par ilgtspējīgas attīstības risinājumiem būtu aktualizējams kā prezidentūras prioritāte, ja to pārformulētu daudz plašākā ilgtspējīgas attīstības veicināšanas prioritātē; informētības un patērētāju izglītošanas pasākumi tādējādi būtu kā daļa no īstenojamajām prioritātes aktivitātēm. Līdzīgi arī aktuālais jautājums par Baltijas jūras reģiona vides kvalitāti ir ļoti piemērots tieši Latvijas prezidentūrai, bet tas var sagaidīt pretestību no valstīm, kas neatrodas pie Baltijas jūras, tādēļ reģionālie vides kvalitātes jautājumi būtu aktualizējami caur plašāku prioritāti – rūpējoties par vides kvalitāti visu ES iekšējo jūru reģionos. Neskatoties uz to, no diskusijās izvirzītajiem piedāvājumiem šādi trīs jautājumi varētu būt Latvijas prezidentūras prioritātes enerģētikas un vides jomās:

1. Zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšana

ES Padomes prezidentūras laikā Latvija varētu uzsvērt nepieciešamību pēc zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšanas, kas ietvertu priekšlikumus par ilgtspējīgu vietējo kopienas attīstību, vides komponentu attīstību un ilgtspējīgas mobilitātes nodrošināšanu, balstoties uz zaļajām enerģijām.

Šī prioritāte būtu saistāma arī ar ES mērķi par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu, pirmkārt, stiprinot emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, palielinot to nozaru skaitu, kas ietvertas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā. Otrkārt, ES tiks veicināts efektīvāks atjaunojamās enerģijas ražošanas process, kurā izmantotas labākās pieejamās tehnoloģijas. Treškārt, tiks veicināta oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas (CCS) tehnoloģijas izmantošana, lai enerģijas ražošana no fosilajiem energoresursiem kļūtu videi draudzīgāka.

Prioritātes izvirzīšanai būtisku risku nav. Tomēr jāņem vērā, kā šo tēmu izmantojušas iepriekšējās prezidējošās valstis, piemēram, Dānija. Šajā ziņā Latvijai būtu jāizvēlas specifiska pieeja, lai tā nezaudētu ticamību un panāktu citu dalībvalstu atbalstu.

2. Energoefektivitātes veicināšana

Vēl viena aktualitāte, ko Latvija varētu izvirzīt par prezidentūras prioritāti ir energoefektivitātes veicināšana, izvirzot valsts sektoru kā paraugu gan ēku, gan transporta tīklu energoefektivitātes veicināšanā. Prioritātes ietvaros varētu popularizēt ilgtspējīgu vietējo materiālu izmantošanu būvniecībā, kā arī veicināt būvniecības standartu paaugstināšanu energoefektivitātes ziņā.

Šī prioritāte saskan ar vispārējiem ES mērķiem par resursu efektīvāku izmantošanu, veicinot efektivitātes paaugstināšanos energoresursu ražošanā un izmantošanā, kā arī veicinot produktu un pakalpojumu ilgtspējīgu patērēšanu.

Nozares ietvaros šīs prioritātes izvirzīšanai nav būtisku risku.

3. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana

Visbeidzot trešā prioritāte prezidentūras laikā varētu būt bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas kontekstā būtu iespējams aktualizēt

prioritāros vides jautājumus tieši Baltijas jūras reģionā – tādējādi prioritizējot Latvijas un kaimiņvalstu būtiskākās vides problēmas.

ES līmenī prioritāte ietvertu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas stratēģijas izstrādi un lēmuma par ĢMO audzēšanas aizliegšanu deleģēšanu dalībvalstīm.

Šīs prioritātes galvenais risks ir, ka tā ir ļoti specifiska – tādēļ to varētu ietvert plašāka jautājuma aktualizēšanā sakarā ar ilgtspējīgas attīstības vai vides aizsardzības tēmu.

3.1.9. Ekonomika un finanses

Publiski rīkotajās diskusijās par ekonomiku un finansēm tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 11 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes			
	<i>Kapitāla plūsmu kontroles mehānismu ieviešana</i>	<i>Ienākumu līmeņu konverģence ES</i>	<i>Ārējās tirdzniecības koordinēšanas veicināšana</i>	<i>Kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija</i>
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Daļēji – krīzes iespaidā ES apsvērts jautājums par kapitāla plūsmu regulēšanu.	Jā	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā, bet ne visas valstis atbalsta šo priekšlikumu	Jā	Jā	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešamā cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Nē	Jā	Nē	Daļēji
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Nē, Latvija ieguvusi atpazīstamību fiskālās disciplīnas jautājumu risināšanā, bet ne kapitāla plūsmu kontrolē.	Jā	Nē	Daļēji
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Nē, prioritāte noteikta ļoti šauri un neatbilst vairāku dalībvalstu mērķiem.	Jā	Daļēji – prioritāte definēta salīdzinoši šauri.	Daļēji – prioritāte definēta salīdzinoši šauri.
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Daļēji	Jā	Daļēji	Daļēji
Galvenie prioritātes riski	Ieteiktā prioritāte ir ļoti pretrunīga un sagaidāma liela pretestība pret šāda priekšlikuma īstenošanu.	Ienākumu konverģence saistīta ar bagāto ES dalībvalstu atbalsta sniegšanu nabadzīgajām ES dalībvalstīm, kas krīzes laikā nav populāra politika ES vecajās dalībvalstīs.	Latvijai trūkst pieredzes un kapacitātes ārējās tirdzniecības jautājumu koordinēšanā, bet prioritāte noteikta ļoti šauri.	Prioritāte ir salīdzinoši specifiska.
Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti	Ja padziļināsies finanšu krīze un politiskajās aprindās pieņemamākas kļūs pēckara ekonomikas politikas idejas.	Ja strauji tiktu pārvarēta globālā finanšu krīze un ES atgrieztos pie stabilas ekonomikas izaugsmes.	Ja Latvija rūpīgi izstrādātu konkrētu priekšlikumu ārējās tirdzniecības koordinēšanas mehānisma izveidei un saņemtu atbalstu no lielākās daļas ES veco dalībvalstu.	Ja Latvija izstrādātu detalizētu priekšlikumu ciešākai ES kaimiņvalstu tirdzniecības integrācijai.

Balstoties uz risku izvērtējumu, Latvija kā prezidentūras prioritātes ekonomikas un finanšu jomās varētu izvirzīt šādas divas tēmas:

1. Ienākumu konverģence

Viena no Latvijas prioritātēm ES Padomes prezidentūrā varētu būt konverģence jeb ienākumu atšķirību samazināšana un dzīves līmeņa izlīdzināšana starp dažādām ES dalībvalstīm. Šī prioritāte gan vairāk sasaistāma ar kohēzijas politiku, kas ir reģionālās attīstības jautājums.

Lai konverģence turpinātos arī krīzes un pēckrīzes apstākļos, ES līmenī svarīgi būs novērst fiskālās pārvaldības nepilnības. Viena no ES prioritātēm šajā sakarā būs fiskālās uzraudzības un Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto prasību īstenošana, kas paredz daudzpusēju pārskatu ieviešanu un ikgadējo stabilitātes un konverģences programmu iesniegšanu, kas mazinātu fiskālos riskus. Tuvāko gadu laikā saglabāsies ES valstu parāda samazināšanas nepieciešamība. No vienas puses, ir jāveic izdevumu struktūras pārstrāde, kas paredz līdzekļu novirzīšanu izaugsmi veicinošās jomās, un, no otras puses, jāsekmē budžeta ieņēmumu daļa, kas ietver nodokļu sistēmas uzlabošanu. Tāpat arī ir jāveic reformas, kas saistītas ar fiskālo konsolidāciju un ilgtermiņa finansiālās stabilitātes nodrošināšanu.

Nozares ietvaros šīs prioritātes izvirzīšanai nav būtisku risku.

2. Kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija

Otra prioritāte varētu būt ciešāka ES kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija un ārējās tirdzniecības veicināšana. Latvija varētu veicināt dalībvalstu savstarpējās koordinācijas stiprināšanu ārējās tirdzniecības jautājumos, izmantojot ES valstu resursus, uzturēt kaimiņattiecību politiku virzībā uz Brīvās tirdzniecības līguma noslēgšanu ar mērķvalstīm, kā arī atbalstīt reģionālās sadarbības stiprināšanu kaimiņu (sevišķi austrumu kaimiņvalstu) un partnerības līgumos.

Arī ES līmenī kā viena no prioritātēm izvirzīta ES uzņēmēju piekļuves veicināšana pārrobežu tirgiem. Lai ES uzņēmēji varētu veiksmīgi īstenot savas iespējas ārpus ES robežām, ir nepieciešams nodrošināt vidi, kur tiktu sekmēta godīga un atvērta tirgus darbība. Viena no ES prioritātēm tāpēc ir ārējās politikas instrumentu sekmīga izmantošana, kas paredz tirdzniecības un starptautiskās ekonomikas sekmēšanu, dalībvalstu interešu aizstāvību un tirdzniecības šķēršļu samazināšanu.

Prioritātes galvenie riski saistīti ar to, ka tā citām dalībvalstīm varētu šķist pārāk šaura.

3.1.10. Konkurencspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas)

Publiski rīkotajās diskusijās par ekonomiku un finansēm tika izvirzīti vairāki potenciāli aktuālie jautājumi prezidentūras prioritāšu kontekstā, kas analizēti zemāk tabulā.

Tabula 12 – Diskusijās minēto potenciālo prioritāšu analīze

Riski	Iespējamās prioritātes					
	<i>Atbalsts inovācijām</i>	<i>Finanšu pieejamības veicināšana</i>	<i>ES tirgus stiprināšana</i>	<i>Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai</i>	<i>„Zaļās” ekonomikas veicināšana</i>	<i>Starptautiskās ekonomiskās attiecības ar trešajām valstīm</i>
Vai prioritāte ir ES līmeņa jautājums?	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai prioritāte ir aktuāls jautājums arī citām ES valstīm?	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai Latvijai ir nepieciešama cilvēku un finanšu kapacitāte prioritārajā jomā?	Daļēji	Daļēji	Nē	Jā	Nē	Nē
Vai Latvijai ir ticamība, ka izvirzītā prioritāte ir jautājums, par kuru Latvija var dot pienesumu ES un uzņemties iniciatīvu?	Daļēji	Daļēji	Nē	Jā, Latvija saskārusies ar cilvēkresursu mobilitātes negatīvajām sekām – tādēļ ir vislabākajā pozīcijā, lai meklētu būtiskāko problēmu risinājumus.	Daļēji – Latvija tiek uzskatīta par vienu no „zaļākajām” valstīm pasaulē, tomēr tas nav saistīts ar augsto tehnoloģiju izmantošanu un ekonomiskās struktūras komplicētību, bet vairāk ar HES saražotās enerģijas īpatsvaru un salīdzinoši maz attīstītu rūpniecību.	Daļēji – Latvijas lielākais tirdzniecības partneris ārpus ES ir Krievija, kas varētu interesēt arī atsevišķas ES dalībvalstis, tomēr ES kopumā vairāk interesētu citu jauno tirgu apgūšana, kur Latvijas pieredze un kapacitāte ir ļoti neliela.
Vai prioritāte ir noformulēta tā, lai to pēc iespējas mazāk ietekmētu ārējie/iekšējie faktori?	Jā	Jā	Nē, prioritāte ir pārlietu plaša.	Daļēji – prioritāte ir salīdzinoši specifiska.	Jā	Jā
Vai prioritātei Latvijā ir stabils politiskais un sabiedriskais atbalsts?	Jā	Jā	Jā	Jā	Daļēji – ir vienprātība, ka Latvijas kā zaļas valsts tēls jāizmanto, tomēr nav vienprātības par piemērotāko attiecību modeli starp industriālo un vides politiku.	Jā
Galvenie prioritātes riski	Latvijā trūkst efektīvas inovāciju politikas, kuras praksi varētu izmantot ES mēroga politiku veidošanā.	Latvijai trūkst ilgstošas pieredzes dažādu inovatīvu finanšu pieejamības risinājumu izmantošanā.	Ieteiktā prioritāte definēta pārāk plaši un Latvijai nav uzskatāmu piemēru, kurus varētu izmantot tirgus stiprināšanai.	ES dalībvalstis ir dažādās pozīcijās darbaspēka mobilitātes jautājumos – dažas valstis ir ieguvējas, citas zaudētājas. Ieteiktā prioritāte formulēta ļoti specifiski.	Latvijai nav ticamības un resursu prioritātes virzīšanai, jo trūkst pieredzes videi draudzīgu, inovatīvu ekonomikas un politikas instrumentu pielietošanā.	Latvijai nav kapacitātes un pieredzes sadarbībā ar jaunattīstības valstīm.

<p style="text-align: center;">Apstākļi, pie kuriem jautājums varētu kļūt par prioritāti</p>	<p>Ja Latvija spētu izstrādāt un ieviest veiksmīgu inovāciju programmu valsts mērogā.</p>	<p>Ja Latvija nāktu klajā ar virkni priekšlikumu finanšu pieejamības veicināšanai krīzes skartajās ES valstīs.</p>	<p>Ja Latvija vienotos par specifiskiem priekšlikumiem ES iekšējā tirgus stiprināšanai, kas iegūtu atbalstu arī no citām dalībvalstīm.</p>	<p>Ja prioritāti vispārinātu uz kopējās ES darbaspēka mobilitātes un ES kopējās konkurētspējas uzlabošanas jautājumiem</p>	<p>Ja Latvija spētu atrast citām ES pievilcīgu „zaļās” ekonomikas veicināšanas instrumentu kopumu.</p>	<p>Ja sadarbība ar Krieviju un NVS valstīm citām ES dalībvalstīm kļūtu daudz nozīmīgāka nekā sadarbība ar citām BRIC un jaunattīstības valstīm Dienvidamerikā un Austrumāzijā vai ja Latvijai izdotos veicināt savu ekonomisko sadarbību ar BRIC un citām valstīm, kas nav Krievija vai NVS.</p>
---	---	--	--	--	--	--

Balstoties uz risku izvērtējumu, konkurētspējas jautājumos Latvija varētu piedāvāt šādas trīs prezidentūras prioritātes:

1. Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai

Latvijai sevišķi svarīga prioritāte varētu būt cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai, kas ietvertu ES darbaspēka brīvās kustības izvērtēšanu un tāda mehānisma ieviešanu, kas nodrošinātu ne tikai darbaspēka pieejamību, bet arī migrācijas sociālekonomisko procesu pārvaldību ES līmenī, sociālās infrastruktūras veidošanu ES cilvēkresursu mobilitātes atbalstam un veidojot vienotu darbaspēku kvalifikācijas standartu sistēmu.

Arī EK sadarbībā ar dalībvalstīm paredz izskatīt situāciju attiecībā uz īpaši mobilām profesionālajām kategorijām, piemēram, pētniekiem, kas iesaistījušies algotā pētniecības darbā, lai atvieglotu to ģeogrāfisko un starpnozaru mobilitāti. Tomēr papildus būtu nepieciešama vispārēja ES iedzīvotāju prasmju uzlabošana, kas ir pamatā, lai ES ekonomika kļūtu „gudrāka” un tās darbaspēks kopumā – mobilāks.

Galvenie prioritātes riski saistīti ar to, ka prioritātes problemātikas izpratne dažādās dalībvalstīs atšķiras – dažas valstis līdz ar mobilitāti ir ieguvējas, citas zaudētājas

2. Finanšu pieejamības veicināšana

ES konkurētspējas paaugstināšanai un izaugsmes panākšanai nepieciešams mazināt šķēršļus, kas traucē radīt jaunus uzņēmumus un paplašināt esošo uzņēmumu darbību. Latvijai šajā ziņā būtu svarīgi atbalstīt, lai MVU visā ES atvieglotu piekļuvi finansējumam un vienkāršotu ES darbojošos uzņēmumu attiecības ar publiskajām institūcijām, ieviešot e-pārvaldības instrumentus.

Šīs prioritātes riski saistīti ar to, ka gan Eiropai, gan Latvijai trūkst ilgstošas pieredzes dažādu inovatīvu finanšu pieejamības risinājumu izmantošanā.

3. Atbalsts inovācijām

Viena no Latvijas prezidentūras prioritātēm varētu būt ciešāka inovāciju politikas atbalstīšana visā ES. To varētu sasaistīt ar inovāciju programmas ieviešanu, atsevišķu investīciju piešķiršanu uzņēmējiem, kas atbalsta inovācijas un tādas vides veidošanu ES, kas veicinātu uzņēmējus pašus investēt inovācijās.

Šis aspekts ir būtisks arī ES līmenī. Konkurētspējīgu pakalpojumu un produktu ar augstu pievienoto vērtību nodrošināšanai ilgtermiņā ir nepieciešama attīstīta inovāciju sistēma. Pašreizējā tendence liecina, ka ES inovāciju jomā atpaliek no ASV un Japānas, un lielākās attīstības valstis (Brazīlija, Indija, Ķīna) strauji kāpina savus ieguldījumus pētniecībā un

attīstībā. Galvenās problēmas nepietiekamai ES attīstībai inovāciju jomā ir saistītas ar finansējuma pieejamību, dārgām patentēšanas izmaksām, trūkumiem izglītības sistēmās un novecojušu tiesisko regulējumu. ES atbilde uz šiem izaicinājumiem ir ietverta stratēģijas Eiropa 2020 pamatiniciatīvā „Inovāciju savienība”, kuras ietvaros paredzēts būtiski veicināt pētniecības un inovāciju lomu ES gan uzņēmējdarbības jomā, gan arī publiskās pārvaldes jomā, palielinot finansējumu, kā arī attīstot pētniecības, augstākās izglītības un uzņēmējdarbības sasaisti.

Galvenie riski šai prioritātei būtu tas, ka Latvijā trūkst efektīva inovāciju politika, kuras praksi varētu izmantot ES mēroga politiku veidošanā, bet citās ES dalībvalstīs šāda politika jau tiek realizēta.

3.1.11. Nozaru prioritāšu sinerģija

Zemāk tabulā identificētas potenciālās prioritātes, kas pārklājās starp dažādām nozarēm – tādējādi veidojot nozaru prioritāšu sinerģiju.

Tabula 13 – Nozaru prioritāšu pretstatījums un salīdzinājums

Nr.	Nozare	Potenciālās nozaru prioritātes	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.					
			ES ārējā un drošības politika			Lauksaimniecība un zivsaimniecība				Nodarbinātība, sociālā politika, veselība, patērētāju tiesību aizsardzība			Reģionālā attīstība			Tieslietas un iekšlietas		Izglītība, zinātne un kultūra		Transports un elektroniskie sakari			Vide un enerģētika			Ekonomika un finanses		Konkurētspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas)							
			Austrumu partnerības stiprināšana ES Kaimiņu politikas kontekstā	Enerģētikas politikas attīstība	Kiberdrošības jautājumi	Lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana	Zaļās enerģijas ražošana, izpēte un inovācijas	Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība	Lauku attīstība	Nodarbinātības veicināšana	Solidaritātes un līdzdalības veicināšana	Patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība	Reģionālā solidaritāte	Kohēzijas politikas optimizēšana	Pilsētu un lauku mijiedarbība pievienotās vērtības radīšanai	Pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa	E-tiesiskums	Zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste	Vienota pētnieciskā telpa	Aizsardzība pret kiberuzbrukumiem	Sadarbība ar trešajām valstīm transporta jomā	E-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēja atzīšana	Zaļās enerģijas izmantošanas veicināšana	Energoefektivitātes veicināšana	Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana	Ienākumu līmeņu konverģence ES	Kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija	Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai	Finanšu pieejamības veicināšana	Atbalsts inovācijām					
1.	ES ārējā un drošības politika	Austrumu partnerības stiprināšana ES Kaimiņu politikas kontekstā																																	
2.		Enerģētikas politikas attīstība																																	
3.	Lauksaimniecība un zivsaimniecība	Kiberdrošības jautājumi																																	
4.		Lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana																																	
5.		Zaļās enerģijas ražošana, izpēte un inovācijas																																	
6.		Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība																																	
7.	Nodarbinātība, sociālā politika, veselība, patērētāju tiesību aizsardzība	Lauku attīstība																																	
8.		Nodarbinātības veicināšana																																	
9.		Solidaritātes un līdzdalības veicināšana																																	
10.	Reģionālā attīstība	Patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība																																	
11.		Reģionālā solidaritāte																																	
12.	Tieslietas un iekšlietas	Kohēzijas politikas optimizēšana																																	
13.		Pilsētu un lauku mijiedarbība pievienotās vērtības radīšanai																																	
14.	Vide un enerģētika	Pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa																																	
15.		E-tiesiskums																																	
16.	Transports un elektroniskie sakari	Zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste																																	
17.		Vienota pētnieciskā telpa																																	
18.	Vide un enerģētika	Aizsardzība pret kiberuzbrukumiem																																	
19.		Sadarbība ar trešajām valstīm transporta jomā																																	
20.	Ekonomika un finanses	E-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēja atzīšana																																	
21.		Zaļās enerģijas ražošana un izmantošanas veicināšana																																	
22.	Konkurētspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas)	Energoefektivitātes veicināšana																																	
23.		Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana																																	
24.	Konkurētspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas)	Ienākumu līmeņu konverģence ES																																	
25.		Kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija																																	
26.	Konkurētspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas)	Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai																																	
27.		Finanšu pieejamības veicināšana																																	
28.		Atbalsts inovācijām																																	

Kā redzams tabulā, pastāv potenciālo prioritāšu sinerģijas starp reģionālās attīstības nozares un lauksaimniecības un zivsaimniecības prioritātēm, tieslietu un iekšlietu nozari un transports un elektronisko sakaru nozari, ES ārējā un drošības politikas sfēru un transports un elektronisko sakaru, kā arī vides un enerģētikas nozarēm, lauksaimniecība un zivsaimniecības un vides un enerģētikas nozarēm, starp ekonomikas un finanšu un ES ārējās un drošības politikas un reģionālās attīstības nozarēm, kā arī starp konkurētspējas nozares prioritātēm un tām prioritātēm, kas definētas, sociālās politikas, veselības, patērētāju tiesību aizsardzības un izglītība, zinātnes un kultūras nozarēs.

3.2. Kopējās Latvijas ES Padomes prezidentūras prioritātes

Citu ES dalībvalstu pieredze liecina, ka ES Padomes prezidentūras prioritāšu saraksts nedrīkst būt pārlietu garš vai pārlietu ambiciozs (nesamērojot vēlmes ar pieejamajiem resursiem), jo tādā gadījumā zūd ticamība prezidentūras programmas mērķu īstenošanai. Prioritātēm jāskan gan ar prezidējošās valsts interesēm un kompetencēm, gan arī ar ES un pasaules aktualitātēm. Prioritāšu sasniegšanā būtisks aspekts ir prezidējošās valsts ekonomiskā un politiskā stabilitāte, kas ir vēlams, tomēr grūti vadāms uzstādījums. Prioritāšu noteikšana ir arī politiska izšķiršanās – vai Latvija sevi pozicionēs kā neitrālu un pragmatisku sarunu vedēju vai arī kā plašu reformu iniciatoru. Šajā ziņā būtiski ir sabalansēt uzstādītos mērķus ar pieejamajiem resursiem.

Nereti valstis par prioritātēm izvirza savā reģionā aktuālākos jautājumus. Latvijai šajā ziņā sevišķi svarīga būtu Baltijas jūras reģiona problemātika, tomēr jāņem vērā, ka Latvijas prezidentūras trio valstīm – Luksemburgai un Itālijai – Baltijas jūras reģiona problēmas var nešķist aktuāls jautājums. Sagaidāms, ka, lai gan Latvijas prezidentūras dienaskārtībā būs praktiski un pieņemti jautājumi, tomēr svarīgi būtu Latvijas prezidentūras laikā tāpat aktualizēt arī stratēģiskākus ilgtermiņa jautājumus par ES lomu un vietu globalizācijas laikmetā, lai iezīmētu Latvijas prezidentūras nozīmi ES turpmākajā attīstībā.

Projekta ietvaros, lai vienotos par visaptverošām prezidentūras prioritātēm, tika rīkotas trīs apkopujošās diskusijas: jauno pētnieku un zinātnieku diskusija, diskusija valsts pārvaldes darbiniekiem un noslēguma diskusija. Zemāk sniegts nerediģēts saraksts ar idejām, kas izskanēja šajās diskusijās.

1. „Zaļums” kā horizontāls koncepts – zaļā ekonomika un enerģētika, vide, ilgtspēja u.c.
2. „Zaļums” – zaļā ekonomika, darbaspēks, inovācijas, enerģija, konkurētspējas veicināšana.
3. „Zaļums” – Latvija var ierosināt runāt par „jauno zaļumu”.
4. Resursu efektivitāte, kas atbalstītu gan ekonomisko izrāvienu, gan inovācijas, kā arī konkurētspējas veicināšanu un vienotā tirgus attīstību.
5. Baltijas jūras reģiona attīstība.
6. Baltijas jūras reģions un kaimiņu attiecību politika; Atšķirību izlīdzināšana starp dalībvalstīm Baltijas jūras reģions vai reģionalitāte ES kopumā.
7. Baltijas jūras reģions, kas sevī ietver tādas tēmas kā izglītība, digitālā sadarbība, zivsaimniecība, „zaļie” jautājumi u.c.
8. Lauku teritoriju gudra un harmoniska attīstība, kas ietver arī ilgtspēju.
9. Demokratizācija vai demokrātijas attīstība (demokrātijas gan kā ES iekšējais aspekts, gan ES ārējais aspekts).
10. Migrācijas problēmu risināšana Austrumu partnerība, attīstības sadarbība, demokratizācija un partnerība ar trešajām valstīm.
11. Ekonomiskā un kultūras sadarbība ar trešajām valstīm, kas ietver arī Austrumu partnerības valstis.
12. Eiropas attiecības ar globālo pasauli (Austrumu partnerība, Krievija).
13. Eiropas iedzīvotāju drošums (veselības jautājumi, izglītība, inovācijas, personiskā drošība, kibernetika, u.c.).
14. Cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošana vai cilvēkdrošība (cilvēka individuālo kompetenču celšana, dzīves kvalitāte).

15. Intelektuālā īpašuma drošība.
16. Veselība – tās plašākajā nozīmē.
17. Vienotā tirgus attīstība un tā barjeru novēršana.
18. Finansiālā stabilitāte un ciešāka Eiropas integrācija.
19. Finanšu tirgus reformas.
20. Nodarbinātība un uzņēmējdarbības veicināšana.
21. Inovācijas un IT joma.
22. Infrastruktūra, sevišķi informācijas sabiedrības jomā, kurā varētu iekļaut gan e-tiesiskumu, gan digitālo vienoto tirgu, kā arī citus jautājumus.
23. „E-lietas” – e-drošība, e-veselība, e-līdzdalība, datu aizsardzība.

Dokumenta autori piedāvā formulēt plašas horizontālās prezidentūras prioritātes, zem kurām iespējams sarindot arī atsevišķas nozarēs identificētās prioritātes un pasākumus. Tādējādi tiktu mazināts risks, ka pie vienas konkrētas aktivitātes neveiksmes, prezidentūru var uzskatīt par neizdevušos. Turklāt prezidentūras prioritātes tādējādi tiktu definētas padziļināti – katrā nozarē atsevišķi, bet tās vienotu kopēji horizontālas starpnozaru virzieni.

Redzams, ka diskusijās izskanējušās idejas lielā mērā pārklājas un papildina viena otru – tādēļ lielāko daļu no iepriekšējā sarakstā ietvertajām noslēguma diskusijās minētajām prioritātēm iespējams sagrupēt šādos prioritāšu blokos:

- Prioritātes, kas saistītas ar **konkurētspējas** veicināšanu gan ar dažādu finanšu tirgus un ekonomiku stimulējošu pasākumu veikšanu un ar dažādu jaunu risinājumu (piemēram, „zaļo” risinājumu) izmantošanu ES konkurētspējas veicināšanai pasaules mērogā, gan arī indivīdu konkurētspējas veicināšanu ar dažādu prasmju attīstīšanu.
- Prioritātes, kas saistītas ar **konverģences** jautājumiem – izlīdzināšanos starp dažādiem attīstības līmeņiem iedzīvotāju, valstu reģionu, valstu un valstu grupu (ES makroreģionu) starpā, kā arī attīstības līmeņa izlīdzināšanās starp ES un tās kaimiņu reģioniem; izlīdzināšanās šajā kontekstā jāsaprot gan kā ekonomiska, gan ideoloģiska (demokrātijas „vērtību”) konverģence reģionu starpā.
- Prioritātes, kas saistītas ar **ilgtspējīgas** attīstības un izaugsmes jautājumiem, kā arī ar vides aizsardzību, ietverot tādas prioritātes, kas ne tikai tiešā veidā saistāmas ar vides aizsardzību un „zaļo” attīstību, bet arī veicina ilgtspējīgu indivīdu attīstību, ilgtspējīgu tirgus attīstību un ilgtspējīgu dažādu citu veidu attīstību.
- Prioritātes, kas saistītas ar **drošības** jautājumiem, kas ietver ne tikai fiziskās drošības jautājumus (sevišķi datu drošību), bet arī cilvēkdrošības un vides un ideju drošības un aizsardzības jautājumus.
- Prioritātes, kas saistītas ar **IT** un digitālo tehnoloģiju plašāku izmantošanu visās sfērās.

Zemāk tabulā sagrupētas noslēguma diskusijās izskanējušās iespējamās prezidentūras prioritātes četrās pārnozaru jeb horizontālajās tēmās. Vairākas prioritātes pārklājas starp divām no horizontālajām prioritātēm, piemēram, cilvēkdrošības jeb drošumspējas jautājumi ir aktuāli kā individuālās cilvēku konkurētspējas, tā arī indivīdu ilgtspējīgas attīstības un drošības prioritāšu kontekstā. Tāpat arī drošības un IT jomas turpmāk sasaistītas vienā prioritātē, jo ES kontekstā abas tēmas ir cieši saistītas (ES kā „maigā” vara). Kopumā šāds prioritāšu apkopojums ir optimāls no prioritāšu skaita un saturiskā skatu punkta, – ņemot vērā citu valstu pieredzi, ieteicams noteikt nelielu skaitu prioritāšu, kuras vienlaikus būtu saturiski pietiekami „ietilpīgas”.

Tabula 14 – Horizontālo prioritāšu apkopojums

Konkurētspējas celšana	<ul style="list-style-type: none"> - Nodarbinātība un uzņēmējdarbības veicināšana - Vienotā tirgus attīstība un tā barjeru novēršana - Finansiālā stabilitāte un ciešāka Eiropas integrācija - Finanšu tirgus reformas - „Zaļums” kā horizontāls koncepts – zaļā ekonomika un enerģētika, vide, ilgtspēja u.c. - „Zaļums” – zaļā ekonomika, darbaspēks, inovācijas, enerģija, konkurētspējas veicināšana - Cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošana vai cilvēkdrošība (cilvēka individuālo kompetenču celšana, dzīves kvalitāte) - Eiropas iedzīvotāju drošums (veselības jautājumi, izglītība, inovācijas, personiskā drošība, kibernetiskā drošība, u.c.)
Konverģences veicināšana	<ul style="list-style-type: none"> - Baltijas jūras reģions attīstība un kaimiņu attiecību politika - Demokratizācija vai demokrātijas attīstība (demokrātijas gan kā ES iekšējais aspekts, gan ES ārējais aspekts) - Atšķirību izlīdzināšana starp dalībvalstīm - Migrācijas problēmu risināšana - Austrumu partnerība, attīstības sadarbība, demokratizācija un partnerība ar trešajām valstīm (piemēram, Krieviju) - Lauku teritoriju gudra un harmoniska attīstība, kas ietver arī ilgtspēju
Ilgspējīga izaugsme un vides aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> - „Zaļums” kā horizontāls koncepts – zaļā ekonomika un enerģētika, vide, ilgtspēja u.c. - Resursu efektivitāte, kas atbilst gan ekonomisko izrāvienu, gan inovācijas, kā arī konkurētspējas veicināšanu un vienotā tirgus attīstību - Veselība – tās plašākajā nozīmē - Cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošana vai cilvēkdrošība (cilvēka individuālo kompetenču celšana, dzīves kvalitāte) - Eiropas iedzīvotāju drošums (veselības jautājumi, izglītība, inovācijas, personiskā drošība, kibernetiskā drošība, u.c.) - Vienotā tirgus attīstība un tā barjeru novēršana - Finansiālā stabilitāte un ciešāka Eiropas integrācija - Finanšu tirgus reforma
Drošība un IT	<ul style="list-style-type: none"> - Inovācijas un IT joma - „E-lietas” – e-drošība, e-veselība, e-līdzdalība, datu aizsardzība - Intelektuālā īpašuma drošība - Digitālā sadarbība - Infrastruktūra, sevišķi informācijas sabiedrības jomā, kurā varētu iekļaut gan e-tiesiskumu, gan digitālo vienoto tirgu, kā arī citus jautājumus - Cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošana vai cilvēkdrošība (cilvēka individuālo kompetenču celšana, dzīves kvalitāte)

Balstoties uz apkopotajām iespējamajām Latvijas prezidentūras prioritātēm nozaru griezumā un idejām, kas izskanējušas diskusijās par vispārējām prezidentūras prioritātēm, **iespējams identificēt četras starpnozaru jeb horizontālās prioritātes**, kas caurvijas lielākajai daļai nozaru prioritāšu:

- 1. konkurētspējas celšana;**
- 2. konverģences veicināšana;**
- 3. ilgtspējīga izaugsme un vides aizsardzība;**
- 4. drošības jautājumi un IT plašāka izmantošana.**

Zemāk tabulā apkopota minēto horizontālo prioritāšu sasaiste ar nozaru griezumā identificētajām prioritātēm.

Tabula 15 – Horizontālo prioritāšu sasaiste ar nozaru prioritātēm un prioritāšu sasniegšanas galvenie riski

Nr.	Nozare	Iespējamās nozares prioritātes	Atbilstība horizontālajām prioritātēm				Prioritātes galvenie riski
			Konkurētspējas celšana	Konverģences veicināšana	Ilgspējīga izaugsme un vides aizsardzība	Drošība un IT	
1.	ES ārējā un drošības politika	Austrumu partnerības stiprināšana ES Kaimiņu politikas kontekstā		✓			Austrumu partnerība nav aktuāls jautājums visām ES dalībvalstīm.
2.		Enerģētikas politikas attīstība	✓			✓	Prioritāte var būt pārāk specifiska un to var aizēnot citas aktualitātes.
3.		Kiberdrošības jautājumi				✓	Prioritāte ir pārlietu specifiska un kiberdrošības jautājumus NATO līmenī šobrīd risina Igaunijā.
4.	Lauksaimniecība un zivsaimniecība	Lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana	✓				Latvija ES mērogā nav izcēlusies ar konkurētspējīgas lauksaimniecības radīšanu, kas samazina prioritātes ticamību.
5.		Zaļās enerģijas ražošana, izpēte un inovācijas	✓		✓		Prioritāte vairāk attiecināma uz enerģētikas nozari nevis lauksaimniecību vai zivsaimniecību.
6.		Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība	✓		✓		Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība ir katra lauksaimnieka ziņā – ES var tikai sniegt mērķētu atbalstu šīs lauksaimniecības attīstībai. Prioritāte ir arī salīdzinoši šaura – skar tikai nelielu daļu lauksaimnieku.
7.		Lauku attīstība	✓	✓			Prioritāte ir vairāk piemērota reģionālās attīstības kontekstā; turklāt Latvija nav ES līmeņa paraugvalsts lauku attīstības jautājumos.
8.	Nodarbinātība, sociālā politika, veselība, patērētāju tiesību aizsardzība	Nodarbinātības veicināšana	✓				Jautājums saistīts ar darba tirgus regulējumu, bet nodarbinātības pasākumus atsevišķās valstīs ES neregulē.
9.		Solidaritātes un līdzdalības veicināšana		✓			Latvija nav izteikts līderis cīņā pret diskrimināciju un Latvija, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm, nav bijusi aktīva paaudžu solidaritātes jautājumos.
10.		Patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība		✓			Jautājumam iekšpolitiski nav bijusi pievērsta pietiekama uzmanība, kas ietekmē gan kapacitāti, gan ticamību, ka Latvija to varētu virzīt ES līmenī.
11.	Reģionālā attīstība	Reģionālā solidaritāte		✓			Prioritāte saistīta ar atšķirību izlīdzināšanu starp ES dalībvalstīm, kas prasa līdzekļus no turīgāko dalībvalstu puses.
12.		Kohēzijas politikas optimizēšana		✓			Kohēzijas politika ir ļoti komplicēta un balstīta uz vēsturiskiem principiem. Būtiskākās reformas būtu jāveic tikai pirms 2020. gada, pamatojoties uz 2014. – 2020. gada plānošanas perioda rezultātu vidus posma izvērtējumu.

Nr.	Nozare	Iespējamās nozares prioritātes	Atbilstība horizontālajām prioritātēm				Prioritātes galvenie riski
			Konkurētspējas celšana	Konverģences veicināšana	Ilgspējīga izaugsme un vides aizsardzība	Drošība un IT	
13.		<i>Pilsētu un lauku mijiedarbība pievienotās vērtības radīšanai</i>	✓	✓			Prioritāte nav vienādi aktuāla visās ES valstīs.
14.	Tieslietas un iekšlietas	<i>Pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa</i>				✓	Latvijai nav būtiskas kapacitātes un pieredzes sekmīgu tiesu sistēmas informācijas apmaiņas mehānismu izstrādē.
15.		<i>E-tiesiskums</i>				✓	Latvijai nav padziļinātas pieredzes e-tiesiskuma ieviešanā, bet ir svarīga pieredze pilsoniskās līdzdalības nodrošināšanā.
16.	Izglītība, zinātne un kultūra	<i>Zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste</i>	✓				Latvijā vāji attīstīta zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste.
17.		<i>Vienota pētnieciskā telpa</i>	✓				Latvijas pienesums vienotai pētnieciskajai telpai nav ievērojams ES kontekstā.
18.	Transports un elektroniskie sakari	<i>Aizsardzība pret kiberuzbrukumiem</i>				✓	ES nav militārā alianse un tāpēc kiberaizsardzības jautājumi aktuālāki, piemēram, NATO alianse ietvaros. Latvija arī nav demonstrējusi pieredzi un kapacitāti kiberdraudu apkarošanā.
19.		<i>Sadarbība ar trešajām valstīm transporta jomā</i>		✓	✓		Ieteiktā prioritāte saistīta ar ES-Krievijas dialogu, un Latvijai nav būtiskas ietekmes šajā procesā.
20.		<i>E-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēja atzīšana</i>				✓	Latvijas pieredze saistībā ar e-identifikāciju nav visai sekmīga ES kontekstā. Prioritāte definēta ļoti šauri un tā var nebūt aktuāla 2015. gadā.
21.	Vide un enerģētika	<i>Zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšana</i>	✓		✓		Prioritāte ir pārāk specifiska.
22.		<i>Energoefektivitātes veicināšana</i>	✓		✓		Latvija nav līderis energoefektivitātes jautājumos ES.
23.		<i>Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana</i>	✓		✓		Prioritāte ir salīdzinoši specifiska.
24.	Ekonomika un finanses	<i>Ienākumu līmeņu konverģence ES</i>		✓			Ienākumu konverģence saistīta ar bagāto ES dalībvalstu atbalsta sniegšanu nabadzīgajām ES dalībvalstīm, kas krīzes laikā nav populāra politika ES vecajās dalībvalstīs.
25.		<i>Kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija</i>		✓			Latvijas pieredze kaimiņvalstu tirdzniecības integrācijā ir ierobežota. Prioritāte ir salīdzinoši specifiska.
26.	Konkurētspēja (iekšējais tirgus, rūpniecība, inovācijas)	<i>Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai</i>	✓	✓			ES dalībvalstis ir dažādās pozīcijās darbaspēka mobilitātes jautājumos – dažas valstis ir ieguvējas, citas zaudētājas. Prioritāte formulēta ļoti specifiski.
27.		<i>Finanšu pieejamības veicināšana</i>	✓				Latvijai trūkst padziļinātas pieredzes dažādu inovatīvu finanšu pieejamības risinājumu izmantošanā.
28.		<i>Atbalsts inovācijām</i>	✓				Latvijā trūkst efektīva inovāciju politika, kuras praksi varētu izmantot ES mēroga politiku veidošanā.

Augstāk tabulā (skat. Tabula 15) redzams, ka izvirzītās horizontālās prioritātes aptver visas nozaru griezumā identificētās aktuālās tēmas – katra horizontālā prioritāte attiecināma uz vairāk nekā vienu nozari. Prezidentūras saukļu jeb lozungu līmenī augstākminētās horizontālās prioritātes varētu definēt šādi:

- ▶ **Konkurētspējīgāka Eiropa**
- ▶ **Vienlīdzīgāka Eiropa**
- ▶ **Ilgspējīgāka Eiropa**
- ▶ **Digitālāka Eiropa**
- ▶ **Drošāka Eiropa**

Nākamajās sadaļās apkopota informācija par ES, Latvijas un nozaru prioritātēm, kas atbilst katrai no izvirzītajām horizontālajām prioritātēm. Šie ieteikumi jāskata kontekstā ar šī projekta gaitā izstrādātajiem ziņojumiem „Informatīvi analītisks materiāls diskusijām par globālajām tendencēm un ES darba kārtības aktualitātēm”, „Ziņojums par esošajām Latvijas politikas prioritātēm” un „Kopsavilkums par nozaru diskusijām un noslēguma diskusiju”.

3.2.1. Konkurētspējas celšana

Eiropas konkurētspējas celšana

Globalizācijas laikmetā, kad pasaules valstu savstarpējā konkurence un atkarība palielinās arvien lielākas preču, pakalpojumu, darbaspēka, tehnoloģiju un kapitāla pārrobežu kustības dēļ, konkurētspējas jautājums ir viens no visaktuālākajiem. Vienīgais veids, kā ES var saglabāt un paaugstināt pašreizējo labklājības līmeni, ir paaugstināt konkurētspēju, liekot lielāku uzsvāru uz unikālu produktu un pakalpojumu radīšanu. Lai ilgtermiņā ES paaugstinātu konkurētspēju, tās ražotajiem produktiem un piedāvātajiem pakalpojumiem jābūt ar augstāku pievienoto vērtību.

Konkurētspējas paaugstināšana ES ir jāvērtē ilgtspējīgas izaugsmes kontekstā. *OECD* veiktajā *Eiropas Savienības ekonomikas apskatā 2012*¹⁴ uzsvērti pieci virzieni, kuros ES jādabojas, lai panāktu pārliecinošu un ilgtspējīgu izaugsmi.

- Pirmkārt, pēc iespējas ātrāk jārod risinājums eiro zonā valdošajai parādu krīzei.
- Otrkārt, lai paaugstinātu produktivitāti un nodarbinātības rādītājus, jāīsteno visaptveroša strukturālo reformu programma. Šajā ziņā būtiski ir nodrošināt efektīvus ES līmeņa instrumentus, ar kuru palīdzību panākt „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanu.
- Treškārt, jāstiprina vienotais ES tirgus, it īpaši, pakalpojumu jomā. Šajā ziņā būtiski ir, piemēram, panākt ciešāku integrāciju tirdzniecības, finanšu un valsts pasūtījumu jomā, kā arī „tīkla nozarēs”¹⁵, attīstot pārrobežu regulatoru darbību un ieguldot pārrobežu infrastruktūrā.
- Ceturtkārt, jāveic darba tirgus reformas, veicinot darbaspēka mobilitāti ES iekšienē. Papildus mobilitātei būtiski ir veicināt darba tirgus līdzdalību (*labour market participation*) un iedzīvotāju prasmju attīstīšanu.
- Visbeidzot, jāuzlabo ES migrācijas politika, lai varētu efektīvāk reaģēt uz kvalificēta darbaspēka trūkumu, ņemot vērā demogrāfiskās tendences lielākajā daļā ES dalībvalstu. Minētie jautājumi nav vienkārši atrisināmi, un to nozīme saglabāsies vismaz vidējā termiņā.

Lai veiksmīgi īstenotu nepieciešamās reformas konkurētspējas uzlabošanai, jāņem vērā tendences, kas saistītas gan ar pakalpojumu, gan rūpniecības jomām. Lai ES ilgtermiņā nostiprinātu savas pozīcijas pakalpojumu jomā, tai būtu jāņem vērā vairākas globālās tendences (līdz 2020. gadam), kas saistītas ar plašākām izmaiņām patērētāju struktūrā un pieprasījumā:

- klimata pārmaiņas veicinās videi draudzīgu pakalpojumu piedāvājuma palielināšanos;
- ienākumu atšķirības starp turīgajiem un nabadzīgajiem iedzīvotājiem palielināsies;
- internets ietekmēs patērētāju vēlmes, liekot uzsvāru uz pakalpojumu individualizāciju, caurspīdīgumu, pieejamību un ātrumu, kā arī liela nozīme būs tam, lai pakalpojumu patērēšana būtu ērta (*convenient*) un vienkārša;
- pakalpojumu nodrošināšanā komunikācija cilvēku starpā saglabās prioritāru nozīmi (roboti vai datori tiks izmantoti tikai standartizētu procesu veikšanai),¹⁶

¹⁴ OECD. 2012. *Economic Survey of the European Union 2012*. Sk. 22.04.2012.:

http://www.oecd.org/document/56/0,3746,en_2649_34569_49931256_1_1_1_1,00.html

¹⁵ Piemēram, enerģētika, elektroniskie sakari, pasts, dzelzceļa transports.

¹⁶ Deutsche Post. 2009. *Delivering Tomorrow. Customer Needs in 2020 and Beyond. A Global Delphi Study*. Sk. 16.05.2012.:

http://www.dp-dhl.com/content/dam/logistik_populaer/trends/delphi-studie_english.pdf

- pasaulē arvien vairāk novērojama būs pakalpojumu piedāvātāju reģionālā koncentrācija;
- tiks stiprinātas ar pakalpojumiem saistītās regulējošās un tirdzniecības veicināšanas institūcijas.¹⁷

Savukārt ES rūpniecības nozaru izaicinājumi un iespējas nākotnē ir saistītas ar vairākām, lielākoties globāla un reģionāla rakstura tendencēm.¹⁸ Pirmkārt, pastiprināsies globālā konkurence, kas palielinās arī ES vienotā tirgus nozīmi. Otrkārt, būtiskas izmaiņas ir gaidāmas saistībā ar pāreju uz ekonomisko modeli, ko raksturo zema oglekļa dioksīda izmešu apjoms, kā arī tas, ka būs nepieciešams reaģēt uz izmaiņām sabiedrības vecuma struktūrā. Treškārt, pieaugs tehnoloģiju un inovāciju nozīme, kā arī palielināsies specializētu uzņēmējdarbības pakalpojumu loma. Visbeidzot, būtisks būs jautājums par izejvielu piegāžu drošību, kā arī piekļuvi pietiekama finansējuma nodrošināšanai rūpniecības attīstībai ES.

Kopumā konkurētspējas jautājums no vienas puses attiecas uz ES kā reģiona konkurētspēju pasaulē. No otras puses – tas ir jautājums par konkurētspēju ES iekšienē gan ES vienotā tirgus kontekstā, gan atsevišķu dalībvalstu mērogā. Valstu un reģionu konkurētspējas pamatā ir inovācijas, uzņēmējdarbības un zinātnes sasaiste, infrastruktūras pieejamība, kā arī darba tirgus kompetenču attīstība un mobilitāte.¹⁹

Latvijas konkurētspējas celšana

Latvijas konkurētspējas kāpināšana ir nepieciešama, lai Latvija varētu ilgtermiņā attīstīties. Ņemot vērā to, ka Latvija kā maza valsts nevar ilgstoši un sekmīgi konkurēt ar lētu darbaspēku, tās konkurētspējas paaugstināšana vidējā un ilgtermiņā jāpanāk, veidojot uz inovācijām balstītu tautsaimniecību.

Latvijas ilgtermiņā attīstības stratēģija līdz 2030. gadam sakarā ar konkurētspējas jomu izvirza divus visaptverošus attīstības virzienus, kuru pamatā ir tēze, ka nākotnē Latvija nevarēs konkurēt globalizētajā pasaulē ar lētu darbaspēku, bet tikai ar cilvēkkapitālu, kas ir spēcīgs jaunradē; tādēļ Latvijas konkurētspējas celšana ilgtermiņā iespējama ar šādiem paņēmieniem:

1. Tādas uzņēmējdarbības vides radīšana, kas veicina iedzīvotāju karjeras izvēli par labu inovatīvai uzņēmējdarbībai.
2. Masveida jaunrades un ideju apmaiņas kultūras attīstīšana, veicinot uzņēmēju iesaistīšanos sabiedriskajos tīklojumos, attīstot uzņēmējdarbības prasmes, ar atbilstošu institucionālo ietvaru nodrošinot, ka radošie procesi ir redzami, atvērti un brīvi pieejami.

Savukārt Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020. gadam projektā (NAP projekts) konkurētspēja ir saistīta ar uzņēmumu produktivitātes (darba ražīguma) celšanu, pārdomāti izmantojot ierobežotos resursus, bet efektīvi radot eksportspējīgus produktus un pakalpojumus ar „palielinātu vērtību”. NAP kontekstā konkurētspēja tiek saistīta arī ar iedzīvotāju „kompetenču attīstību un konkurētspēju darba tirgū”, kā arī ar augstskolu tiešo konkurenci kvalitātes kāpināšanas nolūkos. Tādējādi līdz 2020. gadam Latvijas konkurētspējas celšanu paredzēts veicināt šādās dimensijās:

- produktivitātes pieaugums (resursu izmantošanas efektivitātes pieaugums);

¹⁷ Aryada, E. 2012. *Trends in World Trade in Services*. Sk. 16.05.2012.:

<http://www.thecommonwealth.org/files/244940/FileName/TrendsinworldTIS.pdf>

¹⁸ DG Enterprise and Industry. *EU Manufacturing Industry: What are the Challenges and Opportunities for the Coming Years?*

Sk. 22.04.2012.: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/economic-crisis/files/eu_manufacturing_challenges_and_opportunities_en.pdf

¹⁹ Martin, R. L. *A Study on the Factors of Regional Competitiveness*. P.33. Sk. 22.04.2012.:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf

- cieša, komerciāla sadarbība ar zinātni, veicinot privātā sektora interesi ieguldīt pētniecībā un inovācijā;
- izcila uzņēmējdarbības vide – prognozējama, saprātīga un atbalstoša jebkuram uzņēmējam;
- ilgtspējīga transporta infrastruktūra, kas nodrošina mobilitāti iekšzemē un starptautisko sasniedzamību;
- energoresursu efektīva un vieda izmantošana un enerģijas ražošana.

Tā kā konkurētspējas veicināšana ir stratēģijas „Eiropa 2020” pamatā, tad arī nacionālās politikas plānošanas līmenī konkurētspēja ieņem būtisku lomu. Izņemot deficīta mazināšanu, pārējie četri Nacionālās reformu programmas rīcības virzieni ir tieši saistīti ar konkurētspējas veicināšanu.²⁰ Šajā ziņā līdz 2020. gadam, pirmkārt, paredzēts nodrošināt sabalansētas tautsaimniecības attīstību, veicinot tirgojamo nozaru attīstību un ceļot produktivitāti. Otrkārt, ir plānots uzlabot uzņēmējdarbības vidi, nodrošinot pieeju finansēm un liekot uzsvāru uz produktīvu investīciju atbalstīšanu. Treškārt, paredzēts nodrošināt stabilu un labi funkcionējošu finanšu sektora darbību. Ceturtkārt, ir plānots risināt strukturālā bezdarba problēmu.

Nozaru prioritātes konkurētspējas celšanai

ES un Latvijas līmenī gandrīz katrā nozarē izvirzītas prioritātes, kas saistītas ar konkurētspējas celšanu.

ES ārējās un drošības politikas prioritātes lielā mērā pārklājas ar vides un enerģētikas jomas prioritātēm par konkurētspējas celšanu ar energoefektivitātes un energodrošības pasākumiem.

ES ārējās un drošības politikas prioritāte par enerģētikas politikas attīstību saistīta ar ES enerģētiskās neatkarības veicināšanu, kā arī ar dažādu avotu izmantošanu enerģijas ražošanai. Tā kā enerģijas pieaugošās cenas pasaulē mazina valstu konkurētspēju, ES nozares politikas attīstība vērsta uz visas ES konkurētspējas uzlabošanu. ES politika vidējā un ilgtermiņā būs vērsta uz ES enerģijas tirgus stiprināšanu, mazinot ES atkarību no trešo valstu energoresursu piegādēm. Lai to panāktu, ir paredzēts, pirmkārt, panākt ES dalībvalstu enerģijas tirgu un energotīklu savienošanu. Otrkārt, paredzēts integrēt ES dalībvalstu un to kaimiņvalstu enerģijas tirgus un to tiesiskos regulējumus. Treškārt, paredzēts sadarboties ar nozīmīgākajiem energoresursu piegādātājiem un tranzītvalstīm, piemēram, energoefektivitātes un tehnoloģiju jomās.

Vides un enerģētikas jomā visas potenciālās prioritātes ir saistītas ar konkurētspējas veicināšanu. Zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšana nodrošinātu ilgtspējīgākas enerģijas izmantošanu, tādējādi ceļot ražotāju konkurētspēju. Līdzīgs efekts sagaidāms no citas prioritātes – energoefektivitātes veicināšanas, kas nodrošinātu enerģijas taupību – ietaupījumus ražotājiem, kurus iespējams novirzīt konkurētspēju veicinošām investīcijām. Bet bioloģiskās daudzveidības saglabāšana veicinātu pievilcīgas vides saglabāšanu un veselīgu produktu ražošanu, kas būtu konkurētspējīgi ar citiem reģioniem un to produktiem pasaulē pieaugošā piesārņojuma dēļ.

Līdzīgi arī **lauksaimniecības un zivsaimniecības** nozarē visas izvirzītās potenciālās prioritātes ir saistāmas ar konkurētspējas celšanu. Pirmkārt, jau lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana ir vērsta uz efektīvāku pārtikas ražošanu, nepalielinot energoresursu u.c. ierobežotu resursu izmantošanu. Otrkārt, prioritāte par zaļās enerģijas ražošanu, izpēti un inovācijām saistīta ar cenas ziņā konkurētspējīgākas enerģijas ražošanu – tātad visas tautsaimniecības konkurētspējas celšanu. Treškārt, prioritāte par bioloģiskās

²⁰ Ekonomikas ministrija. 2011. *Latvijas nacionālo reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai*. Sk. 22.04.2012.: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_latvia_lv.pdf

lauksaimniecības attīstību vērsta uz pasaulē pieprasītu un konkurētspējīgu produktu ražošanu. Ceturtkārt, nodarbinātības veicināšana laukos radītu konkurētspējīgākus valstu reģionus celtu konkurenci starp ražotājiem laukos – tādējādi arī celtu kopējo lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu kvalitāti. Visbeidzot, piektkārt, pilsētu un lauku mijiedarbība pievienotās vērtības radīšanai vistiešākajā veidā ir vērsta uz inovatīvu un konkurētspējīgu produktu ražošanu.

Konkurētspējas celšana ir būtiska arī **izglītības un zinātnes** nozarē. Viena no šīs nozares potenciālajām prioritātēm ES un Latvijas mērogā ir vērsta uz zinātnes un uzņēmējdarbības sasaisti – tādējādi veicinot jaunu un konkurētspējīgu tehnoloģiju un produktu izstrādi un ātrāku nonākšanu pie iedzīvotājiem. Arī otra prioritāte par vienotas pētnieciskās telpas veidošanu ir vērsta uz konkurētspējas celšanu – ES pētnieciskās kapacitātes konkurētspējas kopā ar citu reģionu zinātniekiem.

Visbeidzot arī pašas **konkurētspējas** jomas potenciālās prioritātes ir vērstas uz konkurētspējas celšanu ar cilvēkresursu mobilitātes pasākumiem, finanšu pieejamības veicināšanu uzņēmējiem konkurētspēju veicinošu investīciju veikšanai, kā arī ar atbalstu investīcijām inovācijās un uzņēmēju sasaistei ar inovāciju radītājiem.

3.2.2. Konverģences veicināšana

Eiropas konverģence

Eiropā ir sācies būtisks pārskats par ES rīcībpolitikām, izveidojot integrētu stratēģiju Eiropas attīstībai līdz 2020. gadam, kas sakņojas Lisabonas līgumā. Šis līgums skaidri definē reģionālo konverģenci jeb teritoriālo kohēziju kā vienu no fundamentālajiem ES mērķiem. Lai gan teritoriālās kohēzijas mērķis ir reģionu attīstības atšķirību novēršana un dzīves līmeņa izlīdzināšana, vēl joprojām starp Eiropas reģioniem pastāv krasas ekonomiskās, sociālās un teritoriālās atšķirības. Turklāt jaunākie dati liecina, ka ekonomiskā krīze ir pasliktinājusi ienākumu atšķirību izlīdzināšanos arī dalībvalstu starpā, kas negatīvi iespaidojis kopējo ES kohēziju.²¹

Lai panāktu efektīvāku kohēzijas procesu, nepieciešams skaidrāk definēt kohēzijas stratēģisko vīziju, precīzāk fokusēt kohēzijas politikas prioritātes, kā arī pilnveidot rīcībpolitikas uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas.²² Stratēģijas virzienu un prioritāšu definēšanā būtu jāņem vērā ne tikai reģionu potenciālais ieguldījums stratēģijas sasniegšanā, bet arī tas, ka pastāv būtiskas atšķirības starp atsevišķiem ES reģioniem (atšķirīgas iezīmes, iespējas un vajadzības). Šajā ziņā ir nepieciešams uzdot reģioniem, pilsētām un vietējām pašvaldībām stratēģijas „Eiropa 2020” mērķu sasniegšanu, tādējādi panākot integrētāku stratēģijas mērķu īstenošanu.

Lai gan jaunajā EK piedāvājumā par ES kohēzijas politiku 2014.-2020.gadam pamatā ir principi par koncentrēšanos uz stratēģijas „Eiropa 2020” mērķu sasniegšanu, teritoriālās kohēzijas stiprināšanu un izpildes vienkāršošanu (programmu integrēšana),²³ būtiska nozīme būs tam, vai ES turīgākās un nabadzīgākās dalībvalstis spēs vienoties par efektīvu šīs politikas ieviešanas mehānismu.

Paredzams, ka kohēzija jeb reģionālo atšķirību izlīdzināšanās saglabās aktualitāti ES reģionālās politikas kontekstā, jo līdzšinējā politika nav bijusi efektīva un reģionālā izlīdzināšanās nav notikusi kā iecerēts.²⁴ Reģionālā attīstība nākotnē vairāk būs saistīta ar reģionālo integritāti, kur būtiska būs reģionu mērķu definēšana un šo mērķu sasaistīšana ar kopējās kohēzijas politikas mērķiem. Tādējādi reģionālā integritāte nozīmētu šobrīd pastāvošo teritoriālo sadarbības programmu (to mērķu) būtiskuma palielināšanos. Visticamāk, turpināsies debates arī par kohēzijas politikas reformām, kas uzsāktas jau šobrīd, meklējot piemērotāko reģionālās attīstības modeli jaunu globālu izaicinājumu priekšā.

Tā kā līdzšinējā kohēzijas politika nav pietiekamā mērā veicinājusi reģionālo nevienlīdzību izlīdzināšanos, arī nākotnē reģionālā politika būs cieši saistīta ar nabadzīgāko teritoriju atbalstu, lai nodrošinātu reģionālo konverģenci tieši caur ieguldījumiem izaugsme un darbavietās.²⁵

Jau pirms desmit gadiem identificētie iemesli lēnajai reģionu attīstības līmeņu izlīdzināšanai ir uz zināšanām balstītas ekonomikas lēnā ieviešana Eiropā (salīdzinot ar ASV)²⁶, zemā

²¹ Marzinotto, B. 2012. *Chart of the Week - The EU cohesion record: how did the crisis contribute?* Sk. 28.04.2012.: <http://www.bruegel.org/nc/blog/detail/article/752-chart-of-the-week-the-eu-cohesion-record-how-did-the-crisis-contribute/> un ETUI. 2012. *Benchmarking Working Europe 2012: Ch.7. Regional Inequalities in Europe.* Sk. 28.04.2012.: <http://www.etui.org/content/download/5425/53612/file/Chap+7.pdf>

²² EK. 2010. *Ieguldījums Eiropas nākotnē: Piektais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.* Sk. 28.04.2012.: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/pdf/5cr_lv.pdf

²³ EK Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts. 2011. *Kohēzijas politika 2014–2020: Investīcijas izaugsme un nodarbinātība.* Sk. 28.04.2012.: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation2014_leaflet_lv.pdf

²⁴ Turpat.

²⁵ EK Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts. 2011. *Kohēzijas politika 2014.-2020. gadam: Ieguldījumi Eiropas reģionos.* Sk. 28.04.2012.: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag40/mag40_lv.pdf

²⁶ Barnier, M. et al. 2003. *EU Cohesion Policy: Challenges and Responses.* Intereconomics. Sk. 28.04.2012.: <http://www.intereconomics.eu/downloads/getfile.php?id=310>

pārvaldes kvalitāte nabadzīgākajos reģionos un necaurspīdīga finanšu pārvaldīšana jaunajās ES dalībvalstīs²⁷. Sagaidāms, ka kohēzijas politika vidējā termiņā saskarsies ar papildu izaicinājumiem, kas saistīti ar demogrāfiskajiem riskiem (ES – iedzīvotāju novecošanās un iedzīvotāju skaita pieaugums) un urbanizācijas paātrināšanos.

Nemot vērā nākotnes izaicinājumus un identificētās līdzšinējās kohēzijas politikas nepilnības, domājams, ka diskusijas par reģionu attīstības līmeņu atšķirību izlīdzināšanas labākajiem paņēmieniem un būtiskākajiem atšķirību iemesliem saglabās savu aktualitāti arī 2015. gadā.

Konverģences prioritātes izvirzīšanā būtiski ir tas, ka Latvijas prezidentūras laikā būs jāveic vidus posma izvērtēšana par ES Teritoriālās attīstības darba kārtības 2020²⁸ uzstādījumu ieviešanas mehānismiem. ES Teritoriālās attīstības darba kārtībā 2020 ir identificēti būtiskākie ES līmeņa teritoriālās attīstības izaicinājumi, identificētas teritoriālās attīstības prioritātes un mērķi, kā arī noteikti pārvaldes mehānismi un turpmākās rīcības ES un dalībvalsts līmenī. Minētais dokuments ES līmenī tiek izmantots kā viens no būtiskākajiem politisko uzstādījumu dokumentiem, runājot par nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem teritoriālai attīstībai nākamajā ES fondu programmēšanas periodā.

Latvijas konverģence

Kā minēts Latvijas Reģionālās politikas pamatnostādņēs 2012.-2018.gadam, reģionālās atšķirības joprojām ir ievērojamas un ar līdzšinējiem pasākumiem nav izdevies panākt izšķirošas izmaiņas teritoriju attīstības konverģences ziņā. Tāpēc viena no visbūtiskākajām problēmām reģionos vēl arvien ir sociālekonomiskās attīstības līmeņa atšķirības un šo atšķirību palielināšanās tendence starp reģioniem.

Nevienlīdzība starp reģioniem un vietējām pašvaldībām pastāv gan ienākumu un ekonomiskās aktivitātes aspektā, gan arī pakalpojumu pieejamībā, kas rada izteikti atšķirīgus dzīves kvalitātes standartus un attīstības iespējas dažādu valsts teritoriju iedzīvotājiem. Šāda situācija veicina ekonomiski aktīvo, izglītoto iedzīvotāju aizplūšanu no mazāk attīstītām uz attīstītākajām teritorijām, kas savienojumā ar zemo produktivitātes līmeni vēl vairāk samazina mazāk attīstīto teritoriju izaugsmes iespējas. Tā rezultātā mazāk attīstītajās teritorijās pieaug to iedzīvotāju īpatsvars, kas ir atkarīgi no sociālās palīdzības, pašvaldības budžetā palielinot sociālajai palīdzībai novirzāmo līdzekļu apjomu un tādējādi samazinot attīstībā ieguldāmo līdzekļu apjomu.²⁹

NAP projektā šajā sakarā paredzēts „palielināt ekonomisko aktivitāti reģionos un attīstības centros, piesaistot un izmantojot apkārt esošo teritoriju resursus, atbalstot uzņēmējdarbības, transporta un IKT infrastruktūras attīstību, pilnvērtīgi izmantojot un attīstot izglītības iestāžu potenciālu un veicinot iedzīvotāju mobilitāti”. Tā tiktu sekmēta jaunu uzņēmumu un darbavietu radīšana, stimulējot dzīvi un darbu reģionos.

Nozaru prioritātes konverģences veicināšanai

Ar konverģences jēdzienu jāsaprot ne tikai teritoriālā attīstība starp ES dalībvalstīm, bet arī ES kaimiņu reģionu attīstības tuvināšanās ES dzīves līmenim. Šajā sakarā būtiska ir **ES ārējās un drošības politikas** prioritāte par Austrumu partnerības stiprināšanu ES Kaimiņu politikas kontekstā, jo tā ir vērsta ne tikai uz austrumu kaimiņvalstu attīstības, bet arī uz šo valstu vērtību (t.i. demokratizācijas) tuvināšanos ES.

²⁷ Sapir, A. 2003. *An Agenda for a Growing Europe: Making the EU Economic System Deliver*. Sk. 28.04.2012.: <http://www.umic.pt/images/stories/sapirreport.pdf>

²⁸ Dokuments pieņemts Ungārijas prezidentūras laikā 2011. gada 19. maijā, tas ietver ES līmeņa teritoriālās attīstības izaicinājumus, galvenās mērķa teritorijas, kā arī būtiskākos teritoriālās attīstības uzstādījumus. Dokuments kalpo par pamatu diskusijās par teritoriālās attīstības atbalsta pasākumiem. (ES. 2011. *Territorial Agenda of the European Union 2020*. Sk. 12.06.2012.: <http://www.eu-territorial-agenda.eu/Reference%20Documents/Final%20TA2020.pdf>)

²⁹ PKC. 2012. *Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020. gadam prioritāšu pamatojuma ziņojums*. Sk. 22.04.2012.: http://www.mk.gov.lv/file/files/ministru_prezidents/pkc/prioritatu_pamatojuma_zinojums20120306.pdf

Attieksmes un dažādu regulējumu konverģence arī ietverama **transporta** nozarē, kur diskusija par transportu un enerģētiku, vienu no ES-Krievijas attiecību stūrakmeņiem, var tikt aktualizēta arī Latvijas prezidentūras laikā. Latvijai visbūtiskākie jautājumi saistīti tieši ar robežšķērsošanas problēmjautājumu risināšanu, bet ES līmenī transporta dialogā ar Krieviju būtiski jautājumi risināmi gaisa, ūdens, sauszemes un dzelzceļa satiksmes jomās sakarā ar infrastruktūras jautājumiem, privāto-publiko partnerību, drošības jautājumiem, kā arī ar dažāda veida stratēģiskajiem jautājumiem transporta jomā.

Visas **reģionālās attīstības** jomas prioritātes ir vērsta uz konverģences veicināšanu vienā vai otrā veidā. Reģionālā solidaritāte paredz atšķirību likvidēšana, piemēram, starp Baltijas jūras ziemeļu un dienvidu valstīm – lai nodrošinātu Baltijas jūras reģiona sabalansētu un ilgtspējīgu attīstību. Solidaritāte būtu nepieciešama arī starp citiem ES reģioniem un tā sakņotos ES kohēzijas politikā. Tām valstīm, kas migrācijas rezultātā zaudē cilvēkkapitālu, nepieciešams papildu atbalsts reģionālajai attīstībai. Arī kohēzijas politikas optimizēšanas prioritāte vērsta uz konverģences procesu efektīvāku organizēšanu ekonomiskās krīzes apstākļos. Latvijas mērķis saglabāsies veicināt līdzšinējās kohēzijas politikas pamatprincipus, kad turīgākās valstis rūpējas par mazāk turīgo valstu attīstības izlīdzināšanos ES. Visbeidzot arī prioritāte par pilsētu un lauku mijiedarbības veicināšanu pievienotās vērtības radīšanai ir vērsta uz lauku reģionu attīstības konverģenci, radot pēc iespējas lielāku saliedētību reģionu starpā.

Sava veida vērtību un attieksmes konverģence paredzēta arī vienā no **nodarbinātības, sociālās politikas, veselības, patērētāju tiesību aizsardzības** nozares prioritātēm – solidaritātes un līdzdalības veicināšana paredz paaudžu un dzimumu solidaritātes un sabiedrības līdzdalības veicināšanu ES. Šīs prioritātes kontekstā būtu jāuzsver dzimumu vienlīdzība un paaudžu līdztiesības jautājums (paaudžu neiecietības jautājumi Latvijā un ES). Līdzīgi šajā sakarā, lai mazinātu nabadzības, sociālās atstumtības un diskriminācijas izplatību, ES politika nākamajos gados tiks vērsta uz sociālās aizsardzības, iekļautības un vienādu iespēju visiem veicināšanu, tai skaitā veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanu un dzimumu līdztiesības veicināšanu. Tā pat arī šīs nozares otra prioritāte par patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzību vērsta uz patērētāju drošības un tiesiskā regulējuma pielietošanas konverģenci, vienveidojot patērētāju tiesības un stiprinot ES patērētāju tiesību aizsardzības tīklu, lai patērētāji varētu saņemt aizsardzību visā ES.

Tāpat konverģences mērķis ir saistāms arī ar **konkurētspējas** celšanai izvirzītajām potenciālajām nozares prioritātēm. Viena no tām ir cilvēkresursu mobilitātes pasākumu veicināšana konkurētspējas uzlabošanai, kas ietvertu ES darbaspēka brīvās kustības izvērtēšanu un tāda mehānisma ieviešanu, kas nodrošinātu ne tikai darbaspēka pieejamību, bet arī migrācijas sociālekonomisko procesu pārvaldību ES līmenī, sociālās infrastruktūras veidošanu ES cilvēkresursu mobilitātes atbalstam un veidojot vienotu darbaspēku kvalifikācijas standartu sistēmu.

Līdzīgas prioritātes sakarā ar konverģenci izvirzītas arī **ekonomikas un finanšu** nozarē. Kā viena no potenciālajām prioritātēm varētu būt ienākumu konverģences veicināšana jeb ienākumu atšķirību samazināšana un dzīves līmeņa izlīdzināšana starp dažādām ES dalībvalstīm. Otra prioritāte ir saistāma ar ES ārpolitikas mērķiem – veicinot kaimiņvalstu tirdzniecības integrāciju. Latvija varētu veicināt dalībvalstu savstarpējās koordinācijas stiprināšanu ārējās tirdzniecības jautājumos, uzturēt kaimiņattiecību politiku virzībā uz Brīvās tirdzniecības līguma noslēgšanu ar mērķvalstīm, kā arī atbalstīt reģionālās sadarbības stiprināšanu kaimiņu (sevišķi austrumu kaimiņvalstu) un partnerības līgumos.

Lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares ierosinātā prioritāte „lauku attīstība” ir vērsta uz ES dalībvalstu iekšējo atšķirību izlīdzināšanos. Līdzīgi kā citās ES dalībvalstīs arī Latvijā novērojama polarizācija – dažas lielās vai turīgās pilsētas piesaista darbaspēku un investīcijas no citiem reģioniem, tādēļ palielinās iedzīvotāju ienākumu un dzīves līmeņa atšķirības reģionu starpā. Tādēļ reģionālās konverģences kontekstā aktuāla ir tieši lauku attīstība, kas

būtu jāveicina, piesaistot un veicinot laukos tās ekonomiskās un sociālās aktivitātes, kuras kopumā veidotu lauku vidi par pievilcīgu dzīvesvietu.

3.2.3. Ilgtspējīga izaugsme

Eiropas ilgtspējīga attīstība un vides aizsardzība

Vides un enerģētikas tendences Eiropā saskan ar pasaules tendencēm šajās jomās. Eiropas Pārdomu grupas pārskatā Eiropadomei par ES nākotni 2030. gadā³⁰ sadaļā „Energoapgādes drošība un klimata pārmaiņas” minēts, ka būtisku ietekmi uz pasaules un Eiropas ekonomiku (un arī politiku) varētu atstāt klimata pārmaiņu sekas, pārsniedzot pašreizējās finanšu un saimnieciskās krīzes apmērus.

Klimata pārmaiņas un enerģētikas jomas tendences ietekmēs arī citus būtiskus jautājumus, piemēram, veselības problēmas, lauku kaitēkļu izplatīšanos, kā arī vētru ietekmi. Lielākie draudi ir saistīti ar vairāku problēmu vienlaicīgu aktualizēšanos, kā rezultātā lēmumu pieņēmēji nespētu adekvāti un laicīgi reaģēt.³¹

Lai klimata pārmaiņu dēļ temperatūras paaugstināšanās nebūtu lielāka par 2°C, Padome 2011. gada februārī ir atkārtoti apstiprinājusi ES mērķi līdz 2050. gadam salīdzinājumā ar 1990. gadu samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 80–95 %. Tas atbilst pasaules valstu vadītāju nostājai Kopenhāgenas un Kankunas nolīgumu satvarā. Šajos nolīgumos paredzētas arī saistības īstenot ilgtermiņa attīstības stratēģijas pārejai uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni.³²

EK plāni paredz līdz 2050. gadam panākt reālu 80 % SEG emisiju samazināšanu ar iekšējiem līdzekļiem.³³ Šajā ziņā būtiska loma būs AER izmantošanai un energoefektivitātes paaugstināšanai, īpaši attiecībā uz ēkām un transportlīdzekļiem. Lai gan CO₂ emisiju samazināšana ir skaidrs virziens, kuru uzstādījusi ES, fosilais kurināmais joprojām tiks izmantots. Tomēr CO₂ izmešu samazinājums tiks panākts, izmantojot oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas (CCS) tehnoloģijas, nevis pilnībā pārstājot izmantot fosilo kurināmo enerģijas ražošanā.³⁴

Būtisku lomu SEG emisiju samazināšanā spēlēs Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) stiprināšanas centieni. Sākot ar 2013. gadu, tiks piemērots vienots emisijas vienību tirdzniecības ierobežojums. Uzņēmumiem pieejamais vienību skaits līdz 2020. gadam tiks pakāpeniski samazināts zem 21 % no 2005. gada līmeņa. Vienību skaita sadalīšanā tiks pakāpeniski ieviests izsoles princips, paplašinot ETS ietilpstošo nozaru skaitu.

Klimata pārmaiņas ir visaptverošākais vides un enerģētikas jomu aspekts, tomēr ilgtspējīgas izaugsmes kontekstā ir virkne citu jautājumu, kas būs aktuāli ES, piemēram, resursu efektīvāka izmantošana, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, piesārņojuma mazināšana, bioloģiskās lauksaimniecības veicināšana u.c.

Viens no būtiskiem ilgtspējīgas izaugsmes stūrakmeņiem būs pārtikas cenas un pārtikas ražošanas efektivitāte. ES mērķis ir palielināt kopējo pārtikas ražošanas apjomu, sniedzot atbalstu lauksaimniekiem to konkurētspējas un efektivitātes celšanai. Tā kā pārtikas pieprasījums palielinās, ES lauksaimniecības produktu ražošanas kapacitāte ir jā saglabā un jā uzlabo, ņemot vērā ES saistības un starptautiskās tirdzniecības nosacījumus. Lauksaimniecības nozare ir nozīmīga, lai nodrošinātu augstu konkurētspēju pārtikas nozarē.

³⁰ Pārdomu grupa. 2010. *Projekts Europe 2030: Pārbaudījumi un iespējas*. Sk. 24.04.2012.: <http://www.reflectiongroup.eu/wp-content/uploads/2010/06/project-europe-2030-lv.pdf>

³¹ USNIC. 2008. *Global Trends 2025: A transformed world (excerpts)* Sk. 24.04.2012.: <http://www.energybulletin.net/node/47283>

³² EK. 2011. *Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g.* Sk. 24.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:L:V:PDF>

³³ Turpat.

³⁴ European Policy Centre. 2011. *The road to a sustainable EU - what priorities for climate policy?* Sk. 24.04.2012.: http://www.epc.eu/pub_details.php?pub_id=1262&cat_id=6

Šajā ziņā vidējā termiņā būs svarīga sinerģijas veidošana starp labības un mājlopu audzēšanu, kā arī citām saistītajām nozarēm.

Latvijas ilgtspējīga attīstība un vides aizsardzība

Nemot vērā nākotnes izaicinājumus, arī Latvijas ilgtermiņa plānošanas dokumentos paredzēti virzieni ilgtspējīgas izaugsmes nodrošināšanai. Saeimā apstiprinātā *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam*³⁵ ietver vairākus Prioritāros rīcības virzienus, kas ir vērsti uz ilgtspējīgāku resursu izmantošanu un vides aizsardzību. Ilgtspējīgas attīstības un vides aizsardzības jomā stratēģijas izvirza ambiciozu mērķi Latvijai kļūt par ES līderi dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā. Šo uzstādījumu īstenošanai būs nepieciešama koordinēta un efektīva rīcībpolitika, kura līdz šim nav novērota.

To būtu iespējams mainīt ar aktivitātēm, kas ietvertas NAP projektā un kas paredz Latvijas dabas kapitāla izmantošanu saistīt ar zemes, mežu, ūdeņu un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ekosistēmu pakalpojumu apjoma palielināšanu, produkcijas dažādošanu un produktivitātes palielināšanu, vienlīdz attīstot gan intensīvu ražošanu, gan „zaļo” ražošanu un „zaļo” patēriņu, kā arī vienlaikus rūpējoties par dabas kapitāla saglabāšanu un nenoplicināšanu, veidojot un uzturot Latvijas kā „zaļās” valsts tēlu. NAP projekts precīzē, ka „ilgtspējīgai attīstībai nav nedz vecuma barjeru, nedz arī teritoriālu ierobežojumu” un „uz ilgtspējīgu attīstību vērsts ekonomikas izrāviens nevienu nediskriminē un neizslēdz” – tieši pretēji – „tas iezīmē pozitīvu virzību un aicina pilnveidoties”. Tādējādi ilgtspējīgas attīstības pamatos NAP projekts iezīmē tieši sinerģiju, kas rastos pozitīvas sadarbības rezultātā.

Viens no būtiskākajiem ilgtspējīgas attīstības un vides aizsardzības problēmjaucieniem ir enerģētika. *Enerģētikas stratēģijas 2030* projektā³⁶ izvirzītie mērķi un rīcības virzieni cieši saistīti ar stratēģijas *Latvija 2030* ilgtspējīgas attīstības virzienu, kas saistīts ar energoresursu izmantošanu: pirmkārt, veicināt tautsaimniecības konkurētspēju, otrkārt – veicināt ilgtspējīgu enerģiju un, treškārt – veicināt energoapgādes drošumu, ko raksturo stabilas enerģijas piegādes. Lai panāktu stratēģijas projektā ieterto rezultatīvo rādītāju sasniegšanu, nepieciešams paredzēt konkrētus politikas instrumentus ar precīzi iezīmētiem finanšu avotiem.

Enerģētikas un, it īpaši, vides ilgtspējas ziņā būtisks ir energoefektivitātes paaugstināšanas jautājums, kas Latvijai, līdzīgi kā citām ES valstīm, ir ļoti aktuāls un saistīts ar ilgtspējīgāku energoresursu izmantošanu un mazāku vides piesārņojumu. Latvijā mājāsaimniecību kopējais enerģijas patēriņš pārsniedz ražotāju patēriņu, bet energointensitāte (valsts enerģijas efektivitātes rādītājs pret IKP) ekonomikā ir aptuveni divas reizes augstāka nekā vidēji ES.³⁷ Kopumā ES ir novērojamas būtiskas atšķirības enerģijas efektīvā izmantošanā, līdz ar to liela daļa ar energoefektivitāti saistītu jautājumu ir aktuāli arī citās ES dalībvalstīs.

Energoresursu un enerģijas izmantošanas efektivitātes paaugstināšana ražošanas, transportēšanas un patēriņa posmā ir viens no galvenajiem Latvijas attīstības un enerģētikas politikas uzdevumiem. Energoefektivitātes paaugstināšana pozitīvi ietekmēs enerģijas apgādes drošību, klimata pārmaiņu samazināšanu un valsts ekonomikas konkurētspēju.³⁸

Attiecībā uz energoefektivitātes paaugstināšanu transporta sektorā pastiprināta uzmanība jāpievērš ES ilgtspējīgas transporta stratēģijas nosauktajām modalitātēm (dzelzceļš, jūras

³⁵ Kīlis, R. (red.). 2010. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam*. Sk. 24.04.2012.:

http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_saeima.pdf

³⁶ Ekonomikas ministrija. 2011. *Enerģētikas stratēģija 2030*. Projekts. Sk. 24.04.2012.:

http://www.em.gov.lv/images/modules/items/14122011_Enerģētikas_stratēģija_2030%281%29.pdf

³⁷ Kīlis, R. (red.). 2010. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam*. Sk. 24.04.2012.:

http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_saeima.pdf

³⁸ Ekonomikas ministrija. 2012. *Līdz 2020.gadam AER saražotās enerģijas īpatsvars enerģijas galapatēriņā jāpalielina līdz 40%*. Sk. 24.04.2012.:

<http://www.em.gov.lv/em/2nd/?id=32226&cat=621>

transports). Tāpat ļoti svarīga ir pilotprojektu veikšana transporta sektorā, jo īpaši izmantojot vietējos atjaunojamus resursus (tostarp biogāze, elektropiedziņa) un īpaši atbalstot sabiedrisko un velo transportu pilsētās. Svarīgi ir pasākumi e-pakalpojumu pieejamībai laukos (platjoslas mūsdienīgs un stabils optikas interneta pieslēgums novadu (pagastu) centros), kas daudzos gadījumos ļautu nodrošinātu ērtāku piekļuvi pakalpojumiem un samazinātu nepieciešamību mērot lielus attālumus, lai saņemtu nepieciešamos pakalpojumus valsts un pašvaldības iestādēs.

Latvijas vides aizsardzības politika ir saistīta ar ūdeņu aizsardzību.³⁹ Šajā ziņā jānodrošina cieša sadarbība ar citām Baltijas jūras reģiona valstīm – gan attiecībā uz jūras, gan upju vides aizsardzību un drošību.⁴⁰

Latvijas atrašanās vieta Baltijas jūras krastā līdz ar vairākām citām valstīm nozīmē, ka par jūras ūdens tīrību un vides kvalitāti plašākā mērogā kopīgi jā rūpējas ap jūru esošajām valstīm. *ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam*⁴¹ izvirza četrus galvenos uzdevumus, lai veicinātu Baltijas jūras reģiona ilgtspējīgu attīstību un konkurētspēju. Uzdevumi saistīti ar vides ilgtspēju, ekonomiskās izaugsmes un labklājības kāpināšanu, reģiona pieejamības un pievilcības veicināšanu, kā arī reģiona drošības paaugstināšanu. Arī šīs prioritātes Latvijai būs ļoti svarīgas. Piemēram, ļoti būtiski ir panākt, lai vidējā un ilgtermiņā tiktu mazināta lauksaimniecības negatīvā ietekme uz vidi. Saskaņā ar Baltijas jūras stratēģijā⁴² minēto, lauksaimnieciskā ražošana atstāj negatīvu iespaidu uz vidi, jo lauksaimniecībā izmantotās barības vielas (pārsvarā nitrāti un fosfāti) negatīvi ietekmē Baltijas jūru, jo tā nespēj šīs vielas viegli absorbēt. Tā rezultātā katru gadu novērojama aļģu ziedēšana, kas patērē skābekli uz zivju un citu dzīvības formu rēķina.

Nozaru prioritātes ilgtspējīgas attīstības un vides aizsardzības jomā

Kopumā iespējams identificēt vairākas nozares un izvirzītās potenciālās nozaru prioritātes, kuru mērķi saistīti ar ilgtspējīgas izaugsmes un vides aizsardzības veicināšanu.

Vairākas prioritātes minētas **lauksaimniecības un zivsaimniecības** nozarē – zaļās enerģijas ražošana, izpēte un inovācijas veicinātu Latvijas mērķi par „zaļo izaugsmi” un ir saistīta ar ES politikas tendencēm par inovāciju veicināšanu, klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanu, kā arī lauksaimniecības un zivsaimniecības ilgtspējas nodrošināšanu. Bet cita šīs nozares iespējamā prioritāte par bioloģiskās lauksaimniecības attīstību saistāma ar ekopārtikas un ekolauksaimniecības attīstību, kā arī zivsaimniecības ilgtspējas veicināšanu, ietekmes uz vidi mazināšanu un alternatīvu resursu izmantošanu.

Visas izvirzītās potenciālās **vides un enerģētikas** jomas prioritātes iespējams saistīt ar ilgtspējīgas izaugsmes un vides aizsardzības jautājumiem. Prioritāte par zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšanu būtu vērsta uz ilgtspējīgu vietējo kopienu attīstību, vides komponentu attīstību un ilgtspējīgas mobilitātes nodrošināšanu, balstoties uz zaļajām enerģijām. Prioritāte par energoefektivitātes veicināšanu ir vērsta uz ilgtspējīgu vietējo ES būvmateriālu izmantošanu būvniecībā, kā arī citu resursu efektīvāku izmantošanu, veicinot efektivitātes paaugstināšanos energoresursu ražošanā un izmantošanā, kā arī veicinot produktu un pakalpojumu ilgtspējīgu patērēšanu. Bet prioritāte par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu vērsta uz problemātisko vides jautājumu risināšanu, piemēram, Baltijas jūras reģionā vai arī risinot jautājumus par ĢMO audzēšanu ES.

³⁹ VARAM. Ūdens aizsardzība. Sk. 24.04.2012.: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/udens_aizsardziba/

⁴⁰ Ārlietu ministrija. Latvijas dalība Eiropas Savienībā – pamatprincipi, mērķis, prioritātes un darbība 2007.-2013. Sk. 24.04.2012.: <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/Prioritates/ja-par-ES/zinojums/>

⁴¹ Ārlietu ministrija. *ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam*. Sk. 24.04.2012.: <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/sadarbiba-baltijas-juras-regiona/bjs/#strategija>

⁴² Turpat.

3.2.4. Drošība un IT

Ceturtais izvirzītā prioritāte „Drošība un IT” ietver divas tēmas, kuru specifiskie prioritārie jautājumu bloki dažās nozarēs pārklājas, bet citās drošības problēmas ir nesaistītas ar IT jautājumiem. Piemēram, tiesiskuma uzlabošanas ar digitālo tehnoloģiju palīdzību prioritāte ir piemērs abu nozaru ciešai sasaistei, bet, piemēram, prioritātes par interneta pieejamības infrastruktūru un robežu drošības infrastruktūras attīstīšanu attiecināmas uz katru no jomām atsevišķi.

Eiropas mērķi drošības un IT izmantošanas jomā

Kopš Otrā Pasaules kara beigām Rietumeiropas valstis ir bijušas ASV sabiedrotās; Aukstā kara otrajā pusē un 1990. gados Rietumeiropas valstis kopā ar ASV un Japānu veidoja Triādi, proti, Rietumeiropa bija viens no trijiem nozīmīgākajiem pasaules ekonomikas centriem. Lai gan ES rīcībā ir dalībvalstu deleģēts bruņoto spēku kontingents, ES dalībvalstu militārās spējas ir vājas, kā to pierādīja nesensais militārais konflikts Lībijā, un drošības ziņā Rietumeiropas valstis ir paļāvušās uz ASV aizsardzību.

ES valstu militārajām spējām būs tendence samazināties, jo paredzams, ka lielākajā daļā ES valstu izdevumi aizsardzībai samazināsies. Tajā pat laikā citu valstu (piem., Krievija, Tuvo Austrumu un Āfrikas valstis) aizsardzības tērpiem ir tendence palielināties. Līdz ar Eiropas Ārējās drošības dienesta (EĀDD) izveidi turpināsies drošības politikas koordinācijas attīstība, tomēr var prognozēt, ka tāpat turpināsies arī drošības politikas nākotnes redzējuma meklējumi. Papildu stimulē ES drošības politikas ciešākai integrācijai ir tas, ka ASV aizvien lielāku uzmanību pievērš Klusā okeāna reģionam, tāpēc ES līmenī būtiski būs jautājumi par NATO un ES attiecībām ES drošības kontekstā un par militāro spēju saglabāšanu samazināta aizsardzības finansējuma apstākļos.

Būtiskākās problēmas attiecībā uz ES drošības politiku ir saistītas ar uz to liktajām cerībām ES dalībvalstu vidū. Nereti tiek uzskatīts, ka ES būtu jāspēlē lielāka loma krīžu vadībā ne tikai humanitārā ceļā, bet arī, izmantojot militāru spēku. Šīs cerības no ES prasa kļūt par globālu „policistu”, ne tikai par globālu „policistu skolotāju”.⁴³ Šāda pieeja ir pretrunā ar citiem uzskatiem par to, ka ES drošības un aizsardzības politikai būtu vairāk jānodarbojas ar pašas ES aizsardzību un drošību, nevis šo funkciju pildīšanu trešajās valstīs. Tādējādi secināms, ka Eiropas drošības un aizsardzības politikai var nākties būt abās pusēs – gan rūpēties par mieru pasaules karstajos punktos, gan arī nodrošināt Eiropas aizsardzību no ārēja militāra apdraudējuma (kas līdz šim ir bijis NATO uzdevums), kas būs nepieciešama piemēram, pieaugošās globālās ienākumu nevienlīdzības kontekstā radīto migrācijas plūsmu kontrolei.

Tā kā ES valstis kopumā cieš no militāra vājuma un līdzekļu ieguldīšana valstu aizsardzībā tuvākajos gados saskarsies ar lielu pretestību, ilgākā laika posmā militārs vājums var sākt apdraudēt arī ES dalībvalstu iespējas aizstāvēt savas ekonomiskās intereses. Būtiska saskare drošības un ekonomisko jautājumu ziņā ir saistīta ar IT jomu.

Sakarā ar IT plašāku izmantošanu 2010. gadā EK pieņēma un vēlāk Eiropadome apstiprināja paziņojumu „Digitālā programma Eiropai”⁴⁴, pasludinot to par vienu no septiņām stratēģijas „Eiropa 2020”⁴⁵ pamatiniciatīvām Eiropas ieceru īstenošanā līdz 2020. gadam. „Digitālā

⁴³ The Economist. 2009. *The EU: ready to be a global policeman?* Sk. 28.04.2012.:

http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2009/09/the_eu_ready_to_be_the_worlds

⁴⁴ EK. 2010. *Digitālā programma Eiropai*. Sk. 28.04.2012.:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:LV:PDF>

⁴⁵ EK. 2010. *Eiropa 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei*. Sk. 28.04.2012.:

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_LV_ACT_part1_v1.pdf

programma Eiropai” tādējādi kļuva par centrālo ES līmeņa elektronisko sakaru nozares plānošanas dokumentu ar mērķi noteikt ES kursu IKT sociālā un ekonomiskā potenciāla maksimizēšanai, it sevišķi internetā.

Viena no būtiskākajām tendencēm ES sakarā ar IT un elektroniskajiem sakariem, kas izriet no stratēģijas un ietekmēs nozares attīstību nākotnē, saistās ar nākamās paaudzes tīkliem. Pieaugošais platjoslu interneta lietotāju skaits, kā arī pieaugošā datu plūsma un jauni platjoslu pakalpojumi raisa nepieciešamību pēc lielākiem frekvenču joslu platumiem. Nākamās paaudzes sakaru tīkli dos iespēju efektīvāk izmantot vairākus pakalpojumus ar vienu infrastruktūru. Ātrgaitas tīklu attīstība, kas daļēji vai pilnībā balstīta uz optiskās šķiedras kabeļiem, tiek uzskatīta par vēlamo attīstības virzienu, kas veicinās inovatīvus un labākus platjoslu pakalpojumus. 2010. gadā EK ir izdevusi ieteikumu par regulētu piekļuvi nākamās paaudzes piekļuves (NGA) tīkliem⁴⁶, kura mērķis ir sekmēt vienota tirgus attīstību, uzlabojot tiesisko noteiktību un veicinot ieguldījumus, konkurenci un inovācijas platjoslas pakalpojumu tirgū, jo īpaši pārejas laikā uz NGA tīkliem. Prognozējams, ka līdz 2020. gadam aktuāls būs jautājums par infrastruktūras kopīgu attīstību un izmantošanu ātrgaitas interneta nodrošināšanai NGA tīklos.⁴⁷

„Digitālā programma Eiropai” paredz risināt arī citus ar IT problemātiku saistītus jautājumus, kas līdz 2020. gadam sasaistīt ar šādām aktivitātēm:

1. Spēcīga digitālā vienotā tirgus izveide, radot pievilcīgu tiešsaistes saturu un pakalpojumus ar brīvu apgrozību ES un aiz tās robežām, vienkāršojot darījumus digitālajā vidē, būvējot vienotu telesakaru pakalpojumu tirgu Eiropā.
2. Sadarbspējas palielināšana un standartizācija, paaugstinot ierīču, datu krātuvju, pakalpojumu un tīklu sadarbību.
3. Uzticēšanās un drošības jautājumu risināšana, turpinot starptautiski saskaņotas mērķtiecīgas informācijas drošības darbības un kopīgi cīnoties pret datornoziegumiem.
4. Ieguldīšana pētniecībā un inovācijās, nodrošinot labāko ideju nonākšanu tirgū.
5. Digitālo prasmju, iemaņu un iekļautības uzlabošana, rūpējoties par iespēju sagādāšanu un emancipāciju.
6. Sabiedrības ieguvumu popularizēšana no IKT, gudri izmantojot tehnoloģijas un informāciju, lai risinātu tādas visas sabiedrības problēmas kā klimata pārmaiņas un iedzīvotāju novecošana.

Kā viena no visaktuālākajām problēmām Eiropas līmenī izcelta tieši piekļuve platjoslas internetam. Tādēļ EK 2010. gadā nāca klajā ar paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Platjosla Eiropā: ieguldījums digitāli virzītā izaugsmē”⁴⁸, kura mērķis ir noteikt politikas ietvaru stratēģiskajai rīcībai – panākt 100% platjoslu pārklājumu ES teritorijā, kā arī palielināt investīciju apjomu nākamās paaudzes sakaru tīklu attīstībā, kas ietvers būtisku ES atbalstu novirzīšanu platjoslas infrastruktūras izveidei ES un tās pieejamības nodrošināšanai arī attālākajos ģeogrāfiskajos nostūros.

⁴⁶ EK. 2010. *Komisijas ieteikums par regulētu piekļuvi nākamās paaudzes piekļuves (NGA) tīkliem*. Sk. 28.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:251:0035:0048:LV:PDF>

⁴⁷ Satiksmes ministrija. 2011. *Elektronisko sakaru nozares politikas pamatnostādnes 2011. - 2016. gadam*. Sk. 28.04.2012.: <http://polsis.mk.gov.lv/LoadAtt/file40487.doc>

⁴⁸ EK. 2010. *Platjosla Eiropā: ieguldījums digitāli virzītā izaugsmē*. Sk. 28.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0472:FIN:LV:PDF>

Latvijas mērķi drošības un IT izmantošanas jomā

Drošības jomā Latvijas prioritātes saistās ar ES ārējo robežu aizsardzību un ekonomiskās drošības sekmēšanu ar enerģētiskās drošības veicināšanu.

Kā Šengenas līguma dalībvalstij kopā ar citām šajā līgumā ietilpstošajām valstīm Latvijas interesēs ir veidot vienotu ārējo robežu un migrācijas plūsmu vadības sistēmu. Tai ir jābūt balstītai uz ciešu sadarbību ar valstīm, kas nav Šengenas līguma dalībvalstis, īpašu uzmanību pievēršot nelegālās migrācijas apkarošanai.

Ārējās robežas drošības nodrošināšanā svarīga loma ir robežkontroles dienestiem, muitas dienestiem, novēršot bīstamu preču ieviešanu. Veicot muitas reformu ES, ir paredzēts preču deklarēšanu sistēma uzlabošana, kopīgu ES muitas riska vadības sistēmas izveide un kopīgu muitas operāciju veikšana. Šīs aktivitātes iespējams saistīt arī ar Latvijas interesēm drošības jomā.

Cits aspekts ir ekonomiskā drošība. Vietējā pieprasījuma mazināšanās, vietējo AER, sevišķi koksnes, pieaugoša izmantošana un pakāpenisks energoefektivitātes pieaugums ir samazinājis Latvijas energoatkarību līdz 65–70 %. Par spīti pozitīvajai tendencei Latvija joprojām ir viena no visatkarīgākajām valstīm no importētajiem energoresursiem ES.⁴⁹ Latvijas enerģētiskās pašpietiekamības līmenis ir zems, bet atkarība no viena resursa (dabasgāzes) un viena piegādātāja ir augsta. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam noteiktajā diversifikācijas un pašpietiekamības veicināšanā vietējo AER izmantošanai un energoefektivitātes uzlabošanai acīmredzami ir jāklūst par prioritāriem mērķiem, tādējādi mazinot gala patēriņu. Vienlaikus Baltijas reģionālās „enerģētiskās pussalas” tālāka pakāpeniska integrācija ES tiesiskajā, tehnoloģiskajā, infrastruktūru „enerģētiskajā kontinentā” rada lielākus priekšnoteikumus enerģētiskajai drošībai, sevišķi krīzes situācijās, kā arī enerģētiskā sektora pilnveidošanai un ekonomiskās izaugsmes veicināšanai kopumā.⁵⁰

Vēl viens drošības aspekts uzsvērts NAP projektā⁵¹ - tā ir cilvēku drošumspēja jeb cilvēku spēja rast attīstības un problēmu risinājumus ne tikai sev un tuvākajiem, bet arī pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē. Atbilstoši NAP projektam šo drošības aspektu Latvijā paredzēts attīstīt, mazinot bezdarbu, nabadzību, ienākumu nevienlīdzību, veicinot materiālo nodrošinātību, dzimstību, kā arī attīstot dažādas kompetences un veicinot aktīvu dzīvesveidu.

NAP projekta ietvaros līdzīgs uzsvars tiek likts arī uz IKT infrastruktūras attīstību, lai mazinātu sociālekonomiskās atšķirības starp reģioniem. Sakarā ar IT un elektroniskajiem sakariem Latvijas prioritāte precīzi saskan ar ES līmeņa mērķiem – piekļuves veicināšana platjoslas internetam un arī daži specifiski vietējas nozīmes elektronisko sakaru attīstības jautājumi. Lai gan Latvijā ir viens no augstākajiem interneta ātruma rādītājiem pasaulē⁵², tuvākajā nākotnē aktuāli būs vairāki tālāk minētie izaicinājumi, kas ietekmēs elektronisko sakaru nozares attīstību.⁵³

1. Galalietotājiem ir ierobežota vai nav iespējama piekļuve internetam.
2. Pieejamā informācija par notiekošo ES dalībvalstu elektronisko sakaru nozarē nav salīdzināma.
3. Latvijā trūkst tehnoloģiski mūsdienīga un konkurētspējīga sabiedriskā elektroniskā medija.

⁴⁹ Sprūds, A. (red.). 2010. *Latvijas enerģētikas politika: ceļā uz ilgtspējīgu un caurspīdīgu enerģētikas sektoru*. Sk. 24.04.2012.: http://www.sfl.lv/upload_file/2010%20gads/Petijums_energetikas_politika.pdf

⁵⁰ Turpat.

⁵¹ PKC. *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam. Projekts*. Sk. 20.11.2012.: http://nap.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121025_NAP2020_uz_Saeimu.pdf

⁵² Net Index. 2012. *Household Download Index*. Sk. 22.09.2012. <http://www.netindex.com/download/allcountries/>

⁵³ Satiksmes ministrija. 2011. *Latvijas Republikas elektronisko sakaru nozares politikas pamatnostādnes 2011.–2016.gadam*. Sk. 05.09.2012. <http://polsis.mk.gov.lv/LoadAtt/file40487.doc>

Kā nozares politikas mērķis izvirzīta elektronisko sakaru pakalpojumu pieejamības nodrošināšana visā Latvijas Republikas teritorijā, sekmējot investīcijām labvēlīgas regulējamās vides veidošanu un inovatīvu tehnoloģiju izmantošanu.

Platjoslas interneta pieslēguma pieejamības nodrošināšana visā Latvijas teritorijā vērtējama kā laikietilpīgākais un Eiropā visplašāk apspriestākais aspekts, jo vairākas valstis interneta pieejamību ir noteikušas par pilsoņu pamattiesību, bet kopumā interneta pieejamība ES tiek uztverta kā sabiedrības attīstību veicinošs elements un indikators, kas norāda uz sabiedrības attīstības potenciālu.

Nozaru prioritātes drošības un IT izmantošanas jomā

IT jautājumi ir būtiski arī vienai no **tieslietu un iekšlietu nozares** prioritātēm prezidentūras laikā, kas varētu būt pārrobežu sadarbības un informācijas apmaiņas veicināšana, sevišķi ārkārtas gadījumos, attīstot vienotu ES regulējumu šai sadarbībai. Tāpat būtu nepieciešams informācijas apmaiņas izvērtējums starp dalībvalstīm un ES aģentūrām, lai veidotu sekmīgāku vienotu informācijas aprites telpu. Tuvākajā desmitgadē nozarē aktualizēsies jautājumi, kas saistīti ar e-tiesiskuma ieviešanu trīs līmeņos: pilsoņu informētības veicināšana, tiesu iestāžu saziņas uzlabošana un piekļuves tiesām uzlabošana. Šīs prioritātes kontekstā Latvijai svarīga būs e-līdzdalības attīstība ES un digitālo prasmju attīstīšana (formālā, neformālā, mūžizglītība, veicinot tiesu izpildītāju un sabiedrības savstarpējo sadarbību, kā arī izmantojot kibertelpu).

Vides un enerģētikas jomā tuvākajā laikā ES neuzdīs aktualitāte par enerģijas tirgus stiprināšanu, sevišķi rūpējoties par energoresursu avotu drošību. Paredzams, ka ES 2020. gadā enerģētikas jomā joprojām būs atkarīga no būtiskām trešo valstu enerģijas piegādēm. Šajā ziņā pastāv sasaiste ar ES kopējo ārējo un drošības politiku par transporta infrastruktūrai un naftas un dabasgāzes piegāžu drošību.

Transporta un elektronisko sakaru jomā būtiska prioritāte varētu būt saistīta ar aizsardzību pret kiberuzbrukumiem un kiberdrošības jautājumi plašākā kontekstā, kas jau definēti kā prioritāri drošības sfērā. Vēl viena Latvijas prezidentūras prioritāte, kas saistīta ar IT jautājumiem, varētu būt ierosinājums dalībvalstīm nodrošināt e-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēju atzīšanu visā ES, balstoties uz autentifikācijas pakalpojumiem tiešsaistē, kas piedāvājami visās dalībvalstīs (un kuros var izmantot vispiemērotākos oficiālos pilsoņu dokumentus, ko izdevis publiskais sektors).

Izmantotā literatūra

- 15min.lt. 2012. *Emanuelis Zingeris: Lithuania's EU presidency will focus on energy security and Eastern neighbourhood*. Sk. 08.08.2012.:
<http://www.15min.lt/en/article/politics/emanuelis-zingeris-lithuania-s-eu-presidency-will-focus-on-energy-security-and-eastern-neighbourhood-526-206782>
- Aryada, E. 2012. *Trends in World Trade in Services*. Sk. 16.05.2012.:
<http://www.thecommonwealth.org/files/244940/FileName/TrendsinworldTIS.pdf>
- Barnier, M. et al. 2003. *EU Cohesion Policy: Challenges and Responses*. Intereconomics. Sk. 28.04.2012.: <http://www.intereconomics.eu/downloads/getfile.php?id=310>
- Deutsche Post. 2009. *Delivering Tomorrow. Customer Needs in 2020 and Beyond. A Global Delphi Study*. Sk. 16.05.2012.: http://www.dp-dhl.com/content/dam/logistik_populaer/trends/delphi-studie_english.pdf
- DG Enterprise and Industry. *EU Manufacturing Industry: What are the Challenges and Opportunities for the Coming Years?* Sk. 22.04.2012.:http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/economic-crisis/files/eu_manufacturing_challenges_and_opportunities_en.pdf
- ECFR. 2012. *European Foreign Policy Scorecard 2012*. Sk. 28.04.2012.:
http://ecfr.eu/content/entry/european_foreign_policy_scorecard_2012.
- EK Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts. 2011. *Kohēzijas politika 2014–2020: Investīcijas izaugsmē un nodarbinātībā*. Sk. 28.04.2012.:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation2014_leaflet_lv.pdf
- EK Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts. 2011. *Kohēzijas politika 2014.-2020. gadam: Ieguldījumi Eiropas reģionos*. Sk. 28.04.2012.:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag40/mag40_lv.pdf
- EK. 2010. *Digitālā programma Eiropai*. Sk. 28.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:LV:PDF>
- EK. 2010. *Ieguldījums Eiropas nākotnē: Piektais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju*. Sk. 28.04.2012.:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/pdf/5cr_1v.pdf
- EK. 2010. *Komisijas ieteikums par regulētu piekļuvi nākamās paaudzes piekļuves (NGA) tīkliem*. Sk. 28.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:251:0035:0048:LV:PDF>
- EK. 2010. *Platjosla Eiropā: ieguldījums digitāli virzītā izaugsmē*. Sk. 28.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0472:FIN:LV:PDF>
- EK. 2011. *Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g.* Sk. 24.04.2012.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:LV:PDF>
- EK. 2012. *National Programmes 2012*. Sk. 05.09.2012.:
http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/monitoring-progress/national-programmes-2012/index_en.htm

- ES. 2011. *Territorial Agenda of the European Union 2020*. Sk. 12.06.2012.: <http://www.eu-territorial-agenda.eu/Reference%20Documents/Final%20TA2020.pdf>
- European Policy Centre. 2011. *The road to a sustainable EU - what priorities for climate policy?* Sk. 24.04.2012.: http://www.epc.eu/pub_details.php?pub_id=1262&cat_id=6
- Government of Estonia. 2012. *National Reform Programme "ESTONIA 2020"*. Sk. 08.08.2012.: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2012_estonia_en.pdf
- Ķīlis, R. (red.). 2010. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam*. Sk. 24.04.2012.: http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_saeima.pdf
- Lietuvos Respublikos Užsienio Reikalų Ministerija. *EU2013.LT*. Sk. 08.08.2012.: <http://www.eu2013.lt/index.php?612478724>,
- Ārlietu ministrija. *ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam*. Sk. 24.04.2012.: <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/sadarbiba-baltijas-juras-regiona/bjs/#strategija>
- Ārlietu ministrija. *Latvijas dalība Eiropas Savienībā – pamatprincipi, mērķis, prioritātes un darbība 2007.-2013.* Sk. 24.04.2012.: <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/Prioritates/ja-par-ES/zinojums/>
- Ekonomikas ministrija. 2011. *Enerģētikas stratēģija 2030*. Projekts. Sk. 24.04.2012.: [http://www.em.gov.lv/images/modules/items/14122011_Energetikas_strategija_2030\(1\).pdf](http://www.em.gov.lv/images/modules/items/14122011_Energetikas_strategija_2030(1).pdf)
- Ekonomikas ministrija. 2011. *Latvijas nacionālo reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai*. Sk. 22.04.2012.: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_latvia_lv.pdf
- Ekonomikas ministrija. 2012. *Latvijas Nacionālās industriālās politikas vadlīnijas*. Sk. 22.04.2012.: <http://www.em.gov.lv/images/modules/items/Industrialas%20politikas%20politisko%20vadliniju%20dokuments%20FINAL.pdf>
- Ekonomikas ministrija. 2012. *Līdz 2020.gadam AER saražotās enerģijas īpatsvars enerģijas galapatēriņā jāpalielina līdz 40%*. Sk. 24.04.2012.: <http://www.em.gov.lv/em/2nd/?id=32226&cat=621>
- Satiksmes ministrija. 2011. *Latvijas Republikas elektronisko sakaru nozares politikas pamatnostādnes 2011.–2016.gadam*. Sk. 05.09.2012. <http://polsis.mk.gov.lv/LoadAtt/file40487.doc>
- Luxembourg Presidency of the Council. 2005. *Major Presidency Issues*. Sk. 08.08.2012.: http://www.eu2005.lu/en/presidence/dossiers_et_rv/grands_dossiers/index.html
- Martin, R. L. *A Study on the Factors of Regional Competitiveness*. P.33. Sk. 22.04.2012.: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf
- Marzinotto, B. 2012. *Chart of the Week - The EU cohesion record: how did the crisis contribute?* Sk. 28.04.2012.: <http://www.bruegel.org/nc/blog/detail/article/752-chart-of-the-week-the-eu-cohesion-record-how-did-the-crisis-contribute/> un ETUI. 2012. *Benchmarking Working Europe 2012: Ch.7. Regional Inequalities in Europe.* Sk. 28.04.2012.: <http://www.etui.org/content/download/5425/53612/file/Chap+7.pdf>
- Net Index. 2012. *Household Download Index*. Sk. 22.09.2012. <http://www.netindex.com/download/allcountries/>
- OECD. 2012. *Economic Survey of the European Union 2012*. Sk. 22.04.2012.: http://www.oecd.org/document/56/0,3746,en_2649_34569_49931256_1_1_1_1,00.html

- Pārdomu grupa. 2010. *Projekts Europe 2030: Pārbaudījumi un iespējas*. Sk. 24.04.2012.:
<http://www.reflectiongroup.eu/wp-content/uploads/2010/06/project-europe-2030-lv.pdf>
- PKC. 2012. *Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam prioritāšu pamatojuma ziņojums*. Sk. 22.04.2012.:
http://www.mk.gov.lv/file/files/ministru_prezidents/pkc/prioritasu_pamatojuma_zinojums20120306.pdf
- PKC. 2012. *Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam. Projekts*. Sk. 22.04.2012.:
http://nap.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121025_NAP2020_uz_Saeimu.pdf
- PKC. 2012. *NAP2020 vadmotīvs būs „ekonomikas izrāviens”*. Sk. 22.04.2012.:
<http://www.mk.gov.lv/lv/aktuali/zinas/2012gads/03/210312-pkc-01/>
- Sapir, A. 2003. *An Agenda for a Growing Europe: Making the EU Economic System Deliver*. Sk. 28.04.2012.: <http://www.umic.pt/images/stories/sapirreport.pdf>
- Sprūds, A. (red.). 2010. *Latvijas enerģētikas politika: ceļā uz ilgtspējīgu un caurspīdīgu enerģētikas sektoru*. Sk. 24.04.2012.:
http://www.sfl.lv/upload_file/2010%20gads/Petijums_energetikas_politika.pdf
- The Lithuania Tribune. 2012. *Final preparations under way for Lithuania's EU presidency, interview with Ambassador*. Sk. 08.08.2012.:
<http://www.lithuaniantribune.com/2012/06/06/final-preparations-under-way-for-lithuanias-eu-presidency-interview-with-ambassador-video/>
- USNIC. 2008. *Global Trends 2025: A transformed world (excerpts)* Sk. 24.04.2012.:
<http://www.energybulletin.net/node/47283>
- VARAM. *Ūdens aizsardzība*. Sk. 24.04.2012.:
http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/udens_aizsardziba/
- Vītola, A., Balcere, I. 2012. *Eiropas Savienības Padomes prezidentūras norisi ietekmējošo faktoru analīze un prognozes Latvijai*. Latvijas intereses Eiropas Savienībā, 2012/4 (7-22). Latvijas Politologu biedrība. Sk. 08.08.2012.:
http://www.es.gov.lv/uploads/documents/publikacijas/ES_04_2012_netam.pdf

Pielikums

Tabula 16 ietver visas prioritātes vai to priekšlikumus tādā formā, kādā tie tika izteikti pēc darba grupu diskusijām katras nozaru diskusijas noslēguma daļā. Sarakstā nav iekļautas visas diskusiju darba grupu iekšienē izskanējušās idejas, bet tikai tās, par kurām darba grupu dalībnieki spēja vienoties to tālākai virzīšanai un kuras attiecīgi katras darba grupas moderators publiski minēja. Šajā tabulā ir veikta pirmreizējā priekšlikumu atlase tālākai priekšlikumu izvērtēšanai, kas veikta šajā ziņojumā.

Katra priekšlikuma pirmreizējā izvērtēšana sastāv no trīs pamatjautājumiem. Pirmkārt, vai potenciālā prioritātei ir izteikti nacionāls raksturs? Otrkārt, vai prioritāte formulēta pārāk plaši? Treškārt, vai izskanējusī ideja definēta pārāk šauri / saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti? Ja atbilde uz visiem šiem jautājumiem ir „nē”, tad attiecīgais priekšlikums tika virzīts tālākai analīzei, kas veikta šī ziņojuma 3. nodaļā. Atsevišķi priekšlikumi nav bijuši definēti kā prioritātes, tādēļ to attiecīgajos atbilžu laukos (saistībā ar minētajiem trim jautājumiem) veikts ieraksts „n/a”.

Tabula 16 – Pirmreizējā nozaru diskusiju rezultātā izskanējušo prioritāšu izvērtēšana

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākas analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodaļā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
1. EIROPAS SAVIENĪBAS ĀRĒJĀ UN DROŠĪBAS POLITIKA	I Darba grupa – Eiropas Savienība un globālie jautājumi					
	1. Eiropiešu diaspora pasaulē (diaspora kā Eiropas resurss, kā arī demogrāfijas problēmas visā pasaulē) – šī prioritāte ļaus „aktivizēt” eiropiešus ES ekonomikas nostiprināšanā, stimulēs migrāciju un tirdzniecības attīstību;	Nē	Nē	Nē	Jā	Eiropiešu diasporas kā resursa izmantošana
	2. Attīstības sadarbība – 2015. gadā tiks pārskatīti ANO Tūkstošgades mērķi, kuru ietvaros tiks skatīta politiku saskaņotība un cilvēkdrošības jautājumi (joma, kurā Latvijai ir noteikta ekspertīze);	Nē	Nē	Nē	Jā	Attīstības sadarbība Tūkstošgades mērķu pārskatīšanas kontekstā
	3. Stabils globāls attīstības nodrošināšana pēc krīzes periodā;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	4. KĀDP efektivitātes palielināšana;	Nē	Nē	Nē	Jā	KĀDP efektivitātes palielināšana
	5. ES ir vajadzīgs savs aizsardzības ministru formāts, kas radīs lielāku skaidrību arī transatlantiskajās attiecībās;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	6. Nacionālais zīmols – Austrumu partnerība, kas varētu ietvert arī Centrālāzijas aspektu.	Nē	Nē	Nē	Jā	Austrumu partnerība
	II Darba grupa – Austrumu partnerība					
	1. AP ir jābūt prioritātei, jo Latvijai ir gan ekspertīze šajā jomā, gan savas ekonomiskās intereses reģionā;	Nē	Nē	Nē	Jā	Austrumu partnerība

⁵⁴ Sarakstā iekļautas tās prioritātes, par kurām vienojās katra nozaru diskusiju apakšgrupām un kuras izskanēja katras nozaru diskusijas noslēguma daļā. Visi nozaru diskusiju apakšgrupās izskanējušie prioritāšu priekšlikumi ir ietverti ziņojumā „Kopsavilkums par nozaru diskusijām un noslēguma diskusijām”.

⁵⁵ Piemēram, konkrētu pasākumu rīkošana vai specifisku regulu virzīšana, kas nevarētu tikt virzītas kā atsevišķas prioritātes, bet gan kā aktivitātes plašāku prioritāšu kontekstā.

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	2. AP samits jāorganizē Rīgā, bet nepieciešama arī sasaiste ar citiem pasākumiem, piemēram, plašu biznesa konferenci;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Konkrētas prioritātes grūti izvirzīt, jo ES plānošanas dokumenti ir izveidoti periodā līdz 2013. gadam – pēc tam var veikt izvērtējumu par līdzšinējo attīstību uz izvirzīt Latvijas turpmākos soļus;	n/a	n/a	n/a	Nē	
	4. Jau pašlaik jāsāk pastiprināt sadarbību ar partnerības valstīm;	n/a	n/a	n/a	Nē	
	5. Latvijas ieguldījums biznesa vides uzlabošanā AP valstīs;	Jā	Nē	Nē	Nē	
	6. Sadarbības jautājumi ar Baltkrieviju un Krieviju.	Nē	Nē	Nē	Jā	Sadarbība ar Baltkrieviju un Krieviju
	III Darba grupa – ES un Transatlantiskās attiecības					
	1. Enerģētikas politikai ir jābūt vienai no prioritātēm, jo enerģētikas jautājums kļūst arvien svarīgāks un tam noteikti jābūt vienam no transatlantisko attiecību elementiem;	Nē	Nē	Nē	Jā	Enerģētikas neatkarība
	2. Kiberdrošība ir viena no jomām, kas ietver gan militāro, gan ekonomisko drošību un līdz 2015. gadam noteikti nezaudēs aktualitāti. Ja Latvija vēlas definēt šo tēmu kā prioritāti, ir pēc iespējas ātrāk jāmeklē partneri šajā jomā;	Nē	Nē	Nē	Jā	Kiberdrošība
	3. Jāanalizē kādas ir Latvijas un ES intereses, pievēršoties Arktikas jautājumam. Šī ir pārāk plaša joma, un ir jānoskaidro, vai Latvijai ir pietiekama ekspertīze, lai koncentrētos uz šo jautājumu.	Nē	Nē	Nē	Jā	Arktikas jautājumu risināšana
2. LAUK- SAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA	I Darba grupa – Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai					
	1. Atbalsta politikai ES ir jābūt mērķtiecīgai – no vienas puses ir jāstiprina ES lauksaimniecības konkurētspēja un no otras puses ir jāpievērš uzmanība vides un dzīvnieku labturības atbalsta jautājumiem;	Nē	Nē	Nē	Jā	Lauksaimniecības konkurētspējas veicināšana
	2. Atbalsta maksājumiem ir jāstimulē nišas produktu (produkti ar augstu pievienoto vērtību) ražošana, kuri nonāktu līdz patērētājiem ar īsāku piegādes ķēžu palīdzību;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Jāuzlabo speciālistu izglītība dažādās jomās un līmeņos.	Nē	Nē	Nē	Jā	Lauksaimniecības izglītības līmeņa uzlabošana
	II Darba grupa – Lauku attīstība					
	1. Ir iespējams veicināt reģionālo attīstību, piesaistot tās ekonomiskās un sociālās aktivitātes, kuras kopumā veidotu lauku vidi kā pievilcīgu dzīvesvietu;	Nē	Nē	Nē	Jā	Lauku attīstība
	2. Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība un tās lomas palielināšana kopējā lauksaimniecības produkcijas ražošanas klāstā, veicinot šīs produkcijas konkurētspējīgumu līdzās intensīvajai lauksaimniecībai un tās produkcijai;	Nē	Nē	Nē	Jā	Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība
	3. „Zaļās” enerģijas ražošana, izpēte un inovācijas. Šī joma skar ne tikai zaļo enerģiju, bet visu lauksaimniecības ekonomisko aktivitāšu kompleksu. Ņemot vērā, ka zaļā enerģija ir uzskatīta par nākotnē būtisku enerģijas avotu, ir jādomā par šo tehnoloģiju izplatīšanu un ātru ieviešanu.	Nē	Nē	Nē	Jā	Zaļās enerģijas ražošana
	III Darba grupa – ES Kopējā zivsaimniecības politika					
	1. Zivis pārtikai – nozvejoto zivju lielāko daļu ir jāatgriež pārtikai ar maksimālo pievienoto vērtību;	Nē	Nē	Jā	Nē	
2. Nozvejas kvotu apjomi Baltijas jūrā – izmaiņas kvotu sadalīšanā sakarā ar zivju izmetumu daudzumu jūrā (tika akcentēts, ka efektīvākai plānošanai vidējā termiņā, kvotu noteikšanas periodu varētu pagarināt šobrīd spēkā esošā viena gada vietā līdz 2-3 gadiem);	Nē	Nē	Jā	Nē		
3. Tāljūras zveja – jāļauj kuģiem zem savas valsts karogiem veikt privāto licencēšanu (tāpat izskanēja ieteikums mainīt ES regulu, kas ierobežo zveju saistībā ar karogu maiņu);	Nē	Nē	Jā	Nē		

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	4. Kuģu modernizācija – tika piedāvāts atļaut veicināt kuģu modernizāciju tikai tām valstīm, kas sabalansējušas zvejas kuģus ar zivju resursiem.	Nē	Nē	Jā	Nē	
3. NODARBINĀTĪBA, SOCIĀLĀ POLITIKA, VESELĪBA UN PATĒRĒTĀJU AIZSARDZĪBA	I Darba grupa – Sociālā politika un demogrāfija					
	1. Vienotas demogrāfijas politika veicināšana ES un kopīga atbildība par to;	Nē	Nē	Nē	Jā	Vienota demogrāfiskā politika
	2. Mobilitātes un migrācijas jautājumi – jāsteno reāli instrumenti demogrāfijas uzlabošanai;	Nē	Nē	Nē	Jā	
	3. Nodarbinātība kā viens no riska grupu iekļaušanas priekšnosacījumiem;	Nē	Nē	Nē	Jā	Nodarbinātības veicināšana
	4. Ilgtermiņa darba iespēju nodrošināšana – legālās un nelegālās nodarbinātības jautājumi;	Nē	Nē	Nē	Jā	
	5. Līdzsvars starp darbu, izglītības un ģimenes dzīvi;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	6. Dzimumu līdztiesības jautājums;	Nē	Nē	Nē	Jā	Dzimumu līdztiesība
	7. Paaudžu solidaritāte, kā arī paaudžu neiecietības jautājums Latvijā un ES.	Nē	Nē	Nē	Jā	Paaudžu solidaritātes veicināšana
	II Darba grupa – Nodarbinātība un jauniešu bezdarbs					
	1. Jauniešu bezdarba un pirmspensijas vecuma darba problēmu sasaiste;	Nē	Nē	Nē	Jā	Nodarbinātības veicināšana
	2. Darba vietu radīšana;	Nē	Nē	Nē	Jā	
	3. Sabiedrības līdzdalības intensificēšana nodarbinātības veicināšanas jautājumos;	Nē	Nē	Nē	Jā	Solidaritātes un līdzdalības veicināšana
	4. Sadarbība ar jauniešiem un senioriem;	Nē	Nē	Nē	Jā	
	5. NVO lielākas lomas radīšana jaunu iespēju atklāšanai;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	6. Valsts institūciju funkciju deleģēšana nevalstiskajām organizācijām (piemēram, Labklājības ministrijas, Valsts sociālās aģentūras un citu iestāžu funkcijas);	Jā	Nē	Jā	Nē	
	7. Nodarbinātības un demogrāfijas jautājumu kā prioritāšu atzīmēšana, kā arī spēcīgākas politikas īstenošana visā ES.	Nē	Jā	Nē	Nē	
	III Darba grupa – Veselība un patērētāju aizsardzība					
	1. Labāka pieejamība veselības aprūpei;	Nē	Nē	Nē	Jā	Veselības aprūpes pieejamības veicināšana
	2. Sabiedrības sociālās nevienlīdzības mazināšana;	Nē	Nē	Nē	Jā	Sabiedrības sociālās nevienlīdzības mazināšana
	3. Veselības komponenti ietverti visās ES politikās;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	4. Tūkstošgades mēķu novērtēšana. Mātes un bērnu veselība. HIV/AIDS jautājums;	Nē	Nē	Jā	Nē	
5. Palielināt pieejamību inovatīvām un kvalitatīvām tehnoloģijām un medikamentiem;	Nē	Jā	Nē	Nē		
6. HIV/AIDS izplatības mazināšana ES, īpaši Austrumeiropā;	Nē	Nē	Jā	Nē		
7. Patērētāju drošība, tiesiskā regulējuma pielietošana visā ES, patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība. Vienotā tirgus stiprināšana, unificējot patērētāju tiesības. Lai būtu iespējams gūt aizsardzību visā ES.	Nē	Nē	Nē	Jā	Patērētāju tiesību pārrobežu aizsardzība	
4. REĢIONĀLA ATTĪSTĪBA	I Darba grupa – Baltijas jūras stratēģija					
	1. Tādu projektu attīstība, kas garantētu Baltijas reģiona ilgtspējību;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	2. Inovācijas, kas saistītas ne tikai ar zinātni un pētniecību, bet arī ar to darbību, kas rada pievienoto vērtību (uzņēmumu radīšana, pilsoņu aktivitātes, tīklošanās, u.c.);	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Zinātnes un pētniecības stimulēšana;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	4. Atšķirību mazināšana starp Baltijas jūras ziemeļu un dienvidu valstīm.	Nē	Nē	Nē	Jā	Attīstības konverģence

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
						BJR
	II Darba grupa – Reģionu un pašvaldību attīstība					
	1. Ne visas Latvijas reģionālās prioritātes var būt aktuālas ES;	n/a	n/a	n/a	Nē	
	2. Jebkurš attīstības pamatkapitāls ir cilvēkkapitāls;	n/a	n/a	n/a	Nē	
	3. Svarīga ir uzņēmējdarbības sekmēšana;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	4. Citu valstu pieredzē uzsvērtie jautājumi, kas būtu pielāgojami Latvijai – pilsētu attīstības jautājumi (mazās pilsētas nevis Latvijas, bet Eiropas mērogā), <u>pilsētu un lauku mijiedarbība</u> , cilvēku fiziskā drošība, vides aizsardzības jautājumi, nacionālā identitāte un kultūra, vietēja sadarbība, nepieciešamība pēc vienotā redzējuma nākotnē.	Nē	Nē	Nē	Jā	Pilsētu un lauku mijiedarbība
	III Darba grupa – Kohēzijas politika					
	1. Kohēzijas politika nav tikai finanšu atbalsts, svarīga ir tās izmantošana;	Nē	Nē	Nē	Jā	Kohēzijas politikas optimizēšana
	2. Svarīgi faktori pievienotās vērtības radīšanai: produkti, veselīga vide, cilvēku apmierinātība reģionos;	Nē	Nē	Nē	Jā	Reģionālā attīstība
	3. Jābūt uzsvaram uz solidaritāti starp Eiropas reģioniem;	Nē	Nē	Nē	Jā	Kohēzijas politikas optimizēšana
	4. Ir vērts diskutēt par kohēzijas politiku arī pēc 2020. gada – ilgtermiņa perspektīva;	Nē	Nē	Nē	Jā	Kohēzijas politikas optimizēšana
	5. Ņemot vērā darbaspēka kustības ES un globālās migrācijas tendences, vajadzētu aktualizēt jaunu pamatprincipu, kas balstīts uz solidaritāti – tām valstīm, kas migrācijas rezultātā zaudē, ir iespēja saņemt papildu atbalstu.	Nē	Nē	Jā	Nē	
5. TIESLIETAS UN IEKŠLIETAS	I Darba grupa – Tieslietas					
	1. Aktuālie jautājumi – maksātspējas regulējums, vienotā Eiropas patenta iniciatīvas ieviešana;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	2. ES pietrūkst mehānismu tiesību aktu ieviešanai un pārskatīšanai.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Pārrobežu sadarbība ārkārtas gadījumos – veselības palīdzība, ugunsdzēsība, u.c. (vienots Eiropas telpas regulējums unificētā nevis tikai divpusējā līmenī);	Nē	Nē	Nē	Jā	Pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa
	4. E-tiesiskuma ieviešana trīs līmeņos: pilsoņu informētība, tiesu iestāžu sazina, piekļuve tiesām;	Nē	Nē	Nē	Jā	E-tiesiskums
	5. Ģimenes un bērnu tiesību aizsardzība.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	II Darba grupa – Migrācija un Šengenas zona					
	1. Kapacitātes stiprināšana (apmācības jautājumi);	Nē	Nē	Jā	Nē	
	2. Aģentūru savstarpējā sadarbība;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Eiropas tiesiskais regulējums (jaunais mandāts, finansējums un tā izmantošana);	Nē	Nē	Jā	Nē	
	4. Kohēzijas politika patvēruma meklētāju politikas ietvaros;	Nē	Nē	Nē	Jā	Kohēzijas politika patvēruma meklētāju politikas ietvaros
	5. Informācijas apmaiņas mehānisma audits;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	6. Jauni politiku novērtēšanas kritēriji;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	7. Gan pārrobežu, gan pārnozaru jautājumi, kas ietver citu nozaru pienesumu šajā jomā.	Nē	Jā	Nē	Nē	
	III Darba grupa – Pilsoniskā līdzdalība Eiropas Savienībā					
	1. E-līdzdalība kā viens no svarīgākajiem jautājumiem;	Nē	Nē	Nē	Jā	E-tiesiskums

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīze?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	2. Vienotas informācijas aprīte;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	3. Diasporas iekļaušana lēmumu pieņemšanā;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	4. Digitālās prasmes (formālā, neformālā, mūžizglītība);	Nē	Nē	Nē	Jā	E-tiesiskums
	5. Izmantot Latvijas pieredzi un sasniegumus līdzdalības jomā, tādejādi veidojot pozitīvu prezidentūras tēlu.	n/a	n/a	n/a	Nē	
6. IZGLĪTĪBA, ZINĀTNE UN KULTŪRA	I Darba grupa – Izglītība					
	1. Veicināt valodu apguvi ES līmenī;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	2. Pedagogu kvalifikācijas un viņu konkurētspējas uzlabošana;	Nē	Nē	Nē	Jā	Izglītības globalizācija, ietverot ES skolu tīklu veidošanu, starptautiskās izglītības sadarbības veicināšanu un pedagogu konkurētspējas uzlabošanu
	3. Apvienot no ES emigrējušo iedzīvotāju organizācijas un attīstīt ES skolu tīklu ārpus ES;					
	4. Izveidot atbalsta sistēmu senioriem, ietverot izglītību, iekļaušanu darba tirgū (pirms un pēc pensijas vecuma), e-prasmju attīstīšanu;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	5. Neformālā izglītība – kvalitāte un atzīšanas jautājumi dažādās ES valstīs;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	6. „Starptautiskās vides radīšana”;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	7. Jauniešu izglītība, nodarbinātība, jaunu prasmju attīstīšana;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	8. Starptautiskā izglītība un sadarbība ar starptautiskajām organizācijām;	Nē	Nē	Nē	Jā	Starptautiskā izglītība un sadarbība ar starptautiskajām organizācijām
	9. Universālu primārās izglītības pieeju visiem un veselības izglītību, kas ir kontekstā ar tūkstošgades attīstības mērķiem.	Nē	Nē	Jā	Nē	
II Darba grupa – Zinātne						
1. Finansējuma jautājumi. Latvijas prezidentūras laikā varētu ieviestu obligātu nosacījumu, ka visas dalībvalstis zinātnēi velta vismaz 1% no IKP. Tā savā ziņā būtu arī motivācija Latvijai to izdarīt pirms prezidentūras laika. To varētu dēvēt par „research compact” (līdzīgi kā „fiscal compact”).	Nē	Nē	Jā	Nē		
2. Rīkot forumu, kas veltīts vides jautājumiem. Vides jautājumi ir ļoti pievilcīgi, it īpaši BJR, ņemot vērā vides drošības nozīmi Baltijas jūrā. Tas parādītu, ka rūpējamies ne tikai par savu vidi, bet arī par reģiona un Eiropas vidi.	Nē	Nē	Jā	Nē		
3. Jāveido saikne starp uzņēmējiem un zinātniekiem, kas varētu būt īpaši aktuāli arī vides jomā, jo 2015. gadā tiks pārskatīta Klimata konvencija. Sadarbības veicināšana nepieciešama arī starp jauniešiem zinātniekiem un pieredzējušiem zinātniekiem, jauniešiem zinātniekiem un uzņēmējiem. Faktiski iepriekšminētais vides forums varētu būt viens no nozīmīgākajiem pasākumiem zinātnes jomā, kur parādīt sasniegumus arī citās zinātnes jomās, tai skaitā sociālā jomā (kas notiek sabiedrībā un saistībā ar pārvaldību).	Nē	Nē	Nē	Jā	Zinātnes un uzņēmējdarbības sasaiste	
4. Aktualizēt jautājumu par mazo-lielo valstu un jauno-vecu ES dalībvalstu attiecībām zinātnes jomā. Zinātnes jomā integrācija nav ļoti augsta, bet ir virkne resursu, kā varētu šo nevienlīdzību mazināt, piemēram, veidot kādu forumu par zinātnes ieguldījumu mazo valstu ekonomikā un ES izaugsmē. Jo mazo valstu zinātnes ieguldījums ES ir nozīmīgs gan caur nišu spējām, gan inovatīvām idejām.	Jā	Nē	Nē	Nē		

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	5. Ierosināt izstrādāt tādu finanšu instrumentu, kas veicinātu mobilitāti no trešajām valstīm uz ES valstīm, lai palielinātu zinātnieku no trešajām valstīm skaitu ES, kas dotu lielāku jaunu ideju apmaiņu un inovāciju potenciālu.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	6. Forums, kas būtu saistīts ar humanitārajām un sociālajām zinātnēm. Tas varētu integrēt izglītības un kultūras darba grupu priekšlikumus. Šajā forumā varētu prezentēt Latvijas identitāti pasaules kontekstā.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	7. Veidot „ideju bankas” forumu, kur var aicināt to projektu pārstāvjus, kuru idejas nav ieviestas, izvietot izstādē, jo ES ir bijuši daudzi zinātniski projekti, kuri tālāk pēc izpētes posma nav tikuši līdz galam attīstīti un īstenoti.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	8. Vienotās pētnieciskās telpas plāns. Varētu analizēt, kāda varētu būt šīs telpas nākotne. Papildus varētu akcentēt Latvijas birokrātijas samazināšanas tēmu „Apvārsnis 2020” kontekstā, kurš paredz samazināt birokrātisko slogu pieteikumiem pētniecisko projektu finansējuma piesaistei.	Nē	Nē	Nē	Jā	Vienota pētnieciskā telpa
	II Darba grupa – Kultūra un kultūras mantojuma saglabāšana					
	1. Spēja strādāt ar nemateriālo kultūras mantojumu un šīs zināšanas integrēt citās ES problemātikās, ietverot jautājumus par: • nacionālās daudzveidības saglabāšanu; • radošā potenciāla izmantošanu mūžizglītībā; • sabiedrības iesaiste un kultūras jomas stiprināšanu ES politikā kā tādā.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	2. Digitalizācijas jautājumi, ietverot: • digitālā mantojuma ilgtermiņa saglabāšanu; • darbinieku, kas strādā ar digitālā mantojuma saglabāšanu, prasmju un kapacitātes uzlabošanu; • jautājumus, kā saglabāt/arhivēt mūsdienu digitālo mantojumu (piemēram, īsziņas, Twitter ieraksti u.tml.), lai tas būtu pieejams nākotnē.	Nē	Nē	Nē	Jā	Kultūras mantojuma digitalizācijas jautājumi
	I Darba grupa – Transporta sektora attīstība					
	1. Sadarbība ar trešajām valstīm (sadarbība ar starptautiskajām organizācijām, ES iekšējā koordinācijas mehānisma uzlabošana);	Nē	Nē	Nē	Jā	Sadarbība ar trešajām valstīm transporta jomā
	2. Administratīvā sloga mazināšana (cilvēkresursi, dublētās dokumentācijas mazināšana, u.c.);	Nē	Jā	Nē	Nē	
	3. Satiksmes drošības uzlabošana.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	II Darba grupa – Transporta un vide					
	1. Jūra (jūras transporta, infrastruktūras un vides jautājumi, kā arī sadarbība ar trešajām valstīm);	Nē	Jā	Nē	Nē	
	2. ES sadarbība ar starptautiskajām organizācijām;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	3. Pirms prezidentūras Latvijai būtu jāsakārto infrastruktūra un jāsadarbības ar Lietuvu, lai pēctecību Lietuvas iniciatīvām).	n/a	n/a	n/a	Nē	
	III Darba grupa – Elektroniskie sakari					
	1. Tā kā IKT veido ievērojamu daļu no Eiropas rūpniecisko jaudu kopējās pievienotās vērtības, piemēram, automobiļu rūpniecības (25%), plašpatēriņa ierīču rūpniecības (41%) vai rūpniecības veselības aizsardzības un medicīnas jomā (33%), ieguldījumu trūkums IKT izpētē un izstrādē apdraud Eiropas rūpniecības un pakalpojumu nozari kopumā.	n/a	n/a	n/a	Nē	
	2. Lai sasniegtu ES platjoslas interneta attīstībai izvirzītos mērķus, jāveicina stratēģiskie ieguldījumi un ES fondu līdzekļu efektīva un savlaicīga apguve nozarē.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Jāvēršas pret jauna veida noziedzību — kibernetizētiem, kas izpaužas gan kā vardarbība pret bērniem,	Nē	Nē	Nē	Jā	Aizsardzība pret

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	gan identitātes zādzības un kibernetiskās drošības, un jāizstrādā reaģēšanas mehānismi kibernetiskās drošības gadījumiem.					kibernetiskās drošības
	4. Arvien svarīgāku nozīmi gan ES uzņēmumiem un iedzīvotājiem, gan publiskā sektora vidū ieņem mākoņdatošana („cloud computing”), tādēļ Latvija varētu pievērst paplašinātu uzmanību Eiropas mākoņdatošanas stratēģijas izstrādei un ieviešanai.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	5. Regulēšana, ņemot vērā to, ka Latvijā darbojas BEREC.	Nē	Jā	Nē	Nē	
	6. Frekvenču jautājumi. Mērķtiecīga Eiropas spektra politikas programma un ieteikums ieguldījumu veicināšanai konkurētspējīgos nākamās paaudzes piekļuves tīklos.					
	7. Ierosināt Padomes un Parlamenta lēmumu, ar ko dalībvalstīm pieprasa nodrošināt e-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēju atzīšanu visā ES, pamatojoties uz autentifikācijas pakalpojumiem tiešsaistē, kas piedāvājami visās dalībvalstīs (un kuros var izmantot vispiemērotākos oficiālos pilsoņu dokumentus, ko izdevis publiskais vai privātais sektors);	Nē	Nē	Nē	Jā	E-identifikācijas un e-autentifikācijas savstarpēja atzīšana
	8. Atbalstīt digitālā satura vispārēju attīstību un plašāku izmantošanu, nodrošinot klientiem iespēju saņemt ne tikai telekomunikāciju papildpakalpojumus, bet paplašināt arī citās nozarēs piedāvātos risinājumus un pakalpojumus;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	9. Padarīt pieejamu plašam sabiedrības lokam Latvijā un visā pasaulē Latvijas nacionālo saturu digitālā formātā;	Jā	Nē	Nē	Nē	
	10. Autortiesību aizsardzība.	Nē	Nē	Nē	Jā	Autortiesību aizsardzība
8. VIDE UN ENERĢĒTIKA	I Darba grupa – Ilgtspējīga attīstība					
	1. Ilgtspējīga vietējo kopienu attīstība, kas ietver vides un dabas komponentu attīstību, vides un zaļās enerģijas ražošanu;	Nē	Nē	Nē	Jā	Zaļās enerģijas ražošanas un izmantošanas veicināšana
	2. Mazo izmaksu lauksaimniecība ar augstu efektivitāti;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Ilgtspējīga mobilitāte, pamatojoties uz zaļās enerģijas izmantošanu;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	4. Inovatīvu finanšu instrumentu izmantošana zaļās ekonomikas veicināšanai;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	5. Izglītības sistēmas veidošana ilgtspējīgas attīstības veicināšanai;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	6. Enerģijas patēriņu informētības paaugstināšana, uzsverot uz ilgtspēju un tehnoloģiju izmantošanu.	Nē	Nē	Nē	Jā	Patēriņu informētības par ilgtspējīgu attīstību veicināšana
	II Darba grupa – Energoefektivitāte un enerģētiskā drošība					
	1. Enerģijas un tirdzniecības infrastruktūras attīstība un ilgtspēja BJR;	Nē	Nē	Nē	Jā	Enerģijas tirdzniecības ilgtspējīgas attīstības nodrošināšana
	2. Izvirzīt sabiedrisko sektoru (valsts un pašvaldības) kā paraugu energoefektivitātes paaugstināšanā gan ēkās, gan transportā;	Nē	Nē	Nē	Jā	Energoefektivitātes veicināšana
	3. Ilgtspējīgu (vietējo) materiālu izmantošana būvniecībā, arhitektūras un būvniecības standartu paaugstināšana;	Nē	Nē	Nē	Jā	
	4. Pastiprināts atbalsts un prasības enerģijas efektivitātes servisa kompānijām (ESCO);	Nē	Nē	Nē	Jā	
5. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas efektīvāka izmantošana un pilnveidošana.	Nē	Nē	Jā	Nē		

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	III Darba grupa – Vide un tās kvalitāte Baltijas jūras reģionā					
	1. Baltijas jūras vide. Risināmie jautājumi: • eitrofikācija, kuru lielā mērā rada difūzi (nekoncentrēti) avoti (konkrēti: bioloģiskā un intelīģentā lauksaimniecība); • aizsargjoslas gar ūdenstilpnēm; • ķīmiskais piesārņojums; • Natura 2000 apsaimniekošanas finansēšanas kārtība un nepieciešamība pēc zaļajiem koridoriem; • ņemot vērā, ka Baltijas jūras vides problēmas rada visas Baltijas jūras upju sateces baseina valstis (tāpat arī Krievija un Baltkrievija), ir jāattīsta pārrobežu sadarbība, risinot ar Baltijas jūru saistītos vides jautājumus, kā arī jāattīsta sadarbība, izmantojot esošos forumus (piemēram, HELCOM), lai darbs un rezultāti būtu efektīvāki; • ūdens tēma jāskata arī plašāk, ietverot arī zivju resursu atjaunošanu, piekrastes attīstību, u.c.	Nē	Nē	Nē	Jā	Baltijas jūras reģiona vides kvalitātes uzlabošana
	2. Klimats, Rio+20, zaļā ekonomika. • Energoefektivitāte, resursu izmantošanas efektivitāte, materiālu dzīves cikla pieeja, ekotehnoloģiju izmantošanu, ilgtspējīga pilsētvide; • Vides ministrija piedāvāja rīkot „lielu konferenci” šo tēmu apspriešanai.	Nē	Nē	Nē	Jā	Energoefektivitātes veicināšana
	3. ĢMO audzēšanas aizliegšanas lēmuma pieņemšanas deleģēšana dalībvalstīm. Bija liela vienprātība, ka šim ir jābūt nacionāla līmeņa jautājumam, kas ir aktuāls arī Latvijā.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	4. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, liekot uzsvāru uz darbu ar Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas stratēģiju.	Nē	Nē	Nē	Jā	Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana
	5. „Zero Waste Society” (Sabiedrība, kas pārstrādā savus atkritumus). 2015. gadā tiks pārskatītas „Recycling Directives” (WEEE un Packaging) un „Waste Framework Directive” (Pamatprogramma par atkritumiem), līdz ar to šis jautājums būs ES dienas kārtībā.	Nē	Nē	Jā	Nē	
	6. Sabiedriskās domas veidošana par klimata, ilgtspējīgas enerģētikas, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas, zaļās ekonomikas un vides jautājumiem. Kā Latvijas sekmīgās pieredzes piemēri tika pieminēta Dabas koncertzāle, Lielā talka, darbs ar sabiedrības izglītošanu vides un zaļās ekonomikas jautājumos.	Nē	Jā	Nē	Nē	
9. EKONOMIKA UN FINANSES	I Darba grupa – ES Vienotais tirgus					
	1. Vienotais tirgus joprojām ir pievienoto vērtību radošs Eiropas integrācijas aspekts;	n/a	n/a	n/a	Nē	
	2. Šajā jomā pastāv divi virzieni – gan negatīvās, gan pozitīvās brīvības veicināšana: - negatīvās brīvības palielināšana – šķēršļu novēršana; - pozitīvās brīvības palielināšana – infrastruktūras attīstīšana, e-komercija, darba tirgus liberalizēšana;	Nē	Jā	Nē	Nē	
	3. Sistēmas kontinuitāte jeb iepriekš iesāktā darba turpināšana vienotā tirgus ietvaros.	Nē	Jā	Nē	Nē	
	II Darba grupa – ES fiskālā pārvaldība un finanšu sistēmas stabilitāte					
	1. Dziļāka integrācija un tās sekas (virzība uz federālismu);	Nē	Jā	Nē	Nē	
	2. Taupība jeb finanšu disciplīna pret izaugsmi;	n/a	n/a	n/a	Nē	
	3. Kapitāla plūsmu kontrole uzraudzības nozīmē (drošības mehānisma nepieciešamība);	Nē	Nē	Nē	Jā	Kapitāla plūsmu kontroles mehānismu ieviešana
	4. Konverģence jeb ienākumu atšķirību samazināšana un dzīves līmeņa izlīdzināšana starp dažādām ES	Nē	Nē	Nē	Jā	Ienākumu līmeņu

Nozares diskusija	Prioritātes, par kurām vienojušās darba grupas ⁵⁴	Jautājumi priekšlikuma tālākās analīzes veikšanai			Vai veikta šīs prioritātes tālāku analīzi?	Analīzē (šī ziņojuma 3. nodalā) lietotais priekšlikuma formulējums
		Vai izteikti nacionāls raksturs?	Vai prioritāte ir formulēta pārāk plaši?	Vai ideja definēta pārāk šauri/ saistīta ar specifisku rakstura aktivitāti ⁵⁵ ?		
	dalībvalstīm.					konverģence ES
	III Darba grupa – Starptautiskā tirdzniecība					
	1. ES ārējās tirdzniecības veicināšana un dalībvalstu savstarpējās koordinācijas stiprināšana, izmantojot ES valstu resursus;	Nē	Nē	Nē	Jā	Ārējās tirdzniecības koordinēšanas veicināšana
	2. Uzturēt kaimiņattiecību politiku virzībā uz brīvās tirdzniecības līguma noslēgšanu ar mērķvalstīm;	Nē	Nē	Jā	Nē	
	3. Reģionālās sadarbības stiprināšana kaimiņu politikas un ES partnerības līgumu ietvaros;	Nē	Nē	Nē	Jā	Kaimiņvalstu tirdzniecības integrācija
	4. Sadarbība ar ES austrumu kaimiņvalstīm.	Nē	Nē	Nē	Jā	Austrumu partnerība ⁵⁶
10. KONKURĒTSPĒJA	I Darba grupa – Konkurētspēja un inovācijas					
	1. Inovāciju programmas ieviešana;	Nē	Nē	Nē	Jā	Atbalsts inovācijām
	2. Investīciju piešķiršana uzņēmējiem, kas veicina inovācijas, jo valstij ir jāveido vide, kas liktu uzņēmējiem pašiem investēt vairāk, tādā veidā radot R&D vidi;	Nē	Nē	Nē	Jā	
	3. Finanšu pieejamība, nodrošinot pēc iespējas vienkāršāku finanšu instrumentu administrēšanu;	Nē	Nē	Nē	Jā	Finanšu pieejamības veicināšana
	4. „Zaļās” ekonomikas attīstīšana.	Nē	Nē	Nē	Jā	„Zaļās” ekonomikas veicināšana
	II Darba grupa – Uzņēmējdarbība					
	1. Infrastruktūra uzņēmējdarbībai (Latvijai vajadzētu izmantot savu stratēģisko ģeogrāfisko stāvokli);	Jā	Jā	Nē	Nē	
	2. Starptautiskās ekonomiskās attiecības ar trešajām valstīm (Latvijas interesēs ir eksporta tirgus diversifikācija);	Nē	Nē	Nē	Jā	Starptautiskās ekonomiskās attiecības ar trešajām valstīm
	3. Jāpanāk efektīvāka vienotā tirgus darbība;	Nē	Nē	Nē	Jā	ES tirgus stiprināšana
	4. Cilvēkresursu pieejamības nodrošināšana uzņēmējdarbībai, ietverot mobilitātes un izglītības aspektus.	Jā	Nē	Jā	Nē	
	III Darba grupa – Darbaspēka kvalitāte un migrācija					
	1. ES iekšējās migrācijas sociālekonomisko procesu atbalsta izvirzīšana ES politikas kopējā līmenī;	Nē	Nē	Nē	Jā	Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai
	2. Sociālās infrastruktūras veidošana ES cilvēkresursu mobilitātes atbalstam;	Nē	Nē	Nē	Jā	Cilvēkresursu mobilitātes pasākumi konkurētspējas uzlabošanai
	3. Vienotas darbaspēka kvalifikācijas standartu sistēmas izveidošana.	Nē	Nē	Jā	Nē	

⁵⁶ Prioritāte 1. diskusijas ietvaros.